A. 6.

Bogens Verden

TIDSSKRIFT FOR DANSK BIBLIOTEKSVÆSEN

UDGIVET AF DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Redigeret af ROBERT L. HANSEN (ansvarh.)
og MOGENS IVERSEN

UNIVERSITY OF MINNESOTA LIBRARY JAN 1955

★

36. årgang **9** *18. december 1954*

AF INDHOLD

Grethe Andersen: Et biblioteksbestyrelsesmedlem ser på biblioteker 505
Stig Boberg: Göteborgs stadsbiblioteks nybyggnad 510
International bibliotekskongres 513
Findes der utrykte bibliografier 513
Anna Elisabeth Kjølseth og Ib Haraldsted: Kørende biblioteker i England, set med danske øjne 515
Hvidovre-ordningen 521
Biblioteksslitteratur 523
Fra biblioteksarbejdet 525
LITTERATUREN. Anmeldelser 531
UNGDOMMEN
Forfatterprisen for børne- og ungdomsbøger 557
Anmeldelser 558

Næste nr. af »Bogens Verden« udkommer ca. 1. februar 1955

I KOMMISSION HOS NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK . KØBENHAVN

De husker vel, at sidste frist for favørpris-tilbudet er

31. marts 1955.

Afgiv Deres bestilling nu.

HERMANN VINTERBERG & C. A. BODELSEN

Dansk-engelsk Ordbog

GYLDENDAL

er

EN

—

Som
Frederi
tekerne
Frederi
årige b
for den
mer, o
har ma
som sv

På H
arkitekt
Harrie
bliver l
har kor

Halm
undres
så speci
merne
bibliote
bund sv
man ikk
med de
material
kom fo

ET BIBLIOTEKSBESTYRELSES-MEDLEM SER PÅ BIBLIOTEKER

SKØNHEDSINDTRYK FRA HALMSTAD STADSBIBLIOTEK

Medlem af bestyrelsen for Frederiksberg kommunebiblioteker, fru Grethe Andersen, har efter et studiebesøg i Halmstad stadsbibliotek skrevet en begejstret artikel derom i tidsskriftet »Dansk Kunsthaandværk« (1954, nr. 4), hvoraf vi — i fortsættelse af biblioteksdirektørens betragtninger i sit foredrag på årsmødet — med forfatterens og tidsskriftets tilladelse gerne bringer følgende uddrag, idet vi iøvrigt, hvad den rent tekniske beskrivelse angår, henviser til stadsbibliotekar Carl Thomsens artikel i »Bogens Verden«, 1953, s. 433.

Som medlem af et kulturelt udvalg bestående af kommunal- og biblioteksfolk fra Frederiksberg, deltog jeg i en studierejse til Sydsverige for at bese ungdomsbibliotekerne og i særdeleshed for at studere indretningen af eventyrrummene der. På Frederiksberg bibliotek har man ganske vist igennem længere tid samlet de mindreårige børn en gang om ugen i vintermånederne og fortalt eventyr, sagn og myter for dem, men dette arbejde har hidtil været praktiseret under meget primitive former, og først nu har man kunnet afse et lokale til dette bestemte formål. I Sverige har man længere tids erfaring med hensyn til indretningen af disse eventyrstuer, eller som svenskerne kalder dem »sagorum«.

På Halmstad stadsbibliotek blev vi modtaget af stadsbibliotekar Nils Roth, stadsarkitekt Svante Paulson og formanden for det kommunale råd, bygningssnedker Harrie Svensson, der hver på sit felt redegjorde for os, hvordan stadsbiblioteket bliver ledet, hvordan det er blevet til og hvilken betydning en sådan offentlig bygning har kommunalt og kulturelt set.

Halmstad er en forholdsvis lille by (pr. 1. januar 1954 36,464 indb.), derfor forundres man over, at det har været muligt at afse så stor en sum som 1.400.000 kr. på så speciel en opgave som et bibliotek. Man har haft en del år til at tænke over problemerne i. I 1922 blev stadsbiblioteket til og omfattede foruden det såkaldte »Tonska biblioteket« også A. B. F.'s studiecirkellokaler. A. B. F. — Arbetarnas bildningsförbund svarer til vort Arbejdernes Oplysningsforbund. I 1936 gjorde man sig klart at man ikke fortsat kunne vedblive at flytte fra det ene utidssvarende lokale til det andet med de bogsamlinger, man allerede dengang disponerede over. Krigen med al dens materialemangel satte en foreløbig stopper for alle tanker om nybygning, og senere kom forskellige byplanmæssige hensyn og forhalede påbegyndelsen. I 1942 forelå

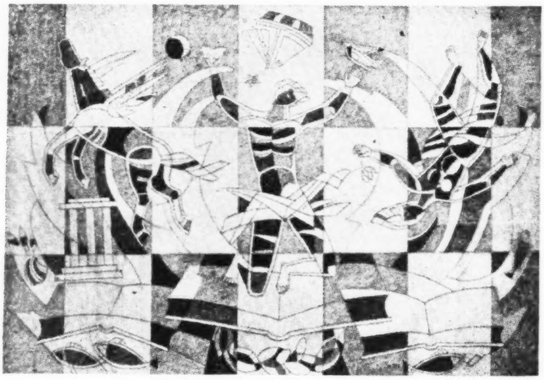

Gulvmosaik i forhallen af Axel Olson

de første rids som daværende stadsarkitekt A. F. Wetterquist havde udarbejdet; men først i de følgende år, hvor nuværende stadsarkitekt Svante Paulson udarbejdede, detaljerede og kompletterede tegningerne til biblioteket, kom der fart i tingene. I 1951 kunne man virkeliggøre planerne og sætte håndværkerne igang og endelig — den 30. maj 1953 stod Halmstad stadsbibliotek færdigt til indvielse.

Bygningen består af et midterparti — selve udlånssalen — på ca. 180 m² og et galleri på ca. 112 m², omgivet af to partier i lavere højder, det vestlige, som rummer forskellige arbejdsrum, 70 m², og det østlige med læse- og tidsskriftsrum, 145 m², samt af to tilbygninger i to etager, den nordre, som rummer vestibulen, avislæsesalen og garderober samt trappeopgang til den øverste etage, hvor ungdomsbiblioteket findes. Desuden er der i den sydlige tilbygning indrettet 15 forskellige studiekredslokaler, større og mindre som Arbetarnas Bildningsförbund disponerer over. Foruden alle disse rum findes der et Hallandsrum med hjemstavnslitteratur og desuden oplagsrum og to ret store mødesale, hver med plads til ca. 175 personer med tilhørende vestibuler, garderober og toiletrum. Den ene af disse mødesale har biblioteket forbeholdt sig til eget brug, og denne sal bliver brugt til forevisning af kunstfilm, musikdemonstrationer og bogudstillinger, desuden udlejes mødesalen til byens kulturelle foreninger m. m.

Straks man kommer ind i vestibulen ad hovedindgangen, der vender ud mod Fredsgatan, fanges opmærksomheden af en meget smuk mosaik nedlagt i marmorgulvet. Et af Halmstadsgruppens medlemmer, kunstneren Axel Olson, har tegnet den, og den er udført i Kolmårdsmarmor i lysere og mørkere grå farvetoner, mens enkelte dele af motiverne fremtræder i grønt og sort. Hele kunstværket er meget diskret, afdæmpet som det er i farverne. Alligevel virker det stærkt på sin tilskuer, man går ikke ligegyldig forbi denne mosaik og den taler til ens fantasi. Hvorfor forsøge at forklare et kunstværk som dette? Det virker universelt, alt er med, manden og kvinden, fuglene i luften og fiskene i havet, solen og månen og selve den bevingede Pegasus — altsammen kædet sammen i et perpetuum mobile, en rund livsrytme.

Når man kommer ind i udlånssalen, er det første, man lægger mærke til, igen den kunstneriske udsmykning: En 12 m lang og 3 m høj frise, der er anbragt øverst på endevæggen. Det er seks malerier udført af seks af *Halmstadsgruppens* medlemmer: Sven Jonsson med Diktarens dröm, Stellan Mörner med Dramat, Valdemar Lorentzon med Ordet, Axel Olson med Heminteriör, Erik Olson med Munkapräntet og Esaias Thorén med Blad ur konsthistorien. Hver kunstner har arbejdet særskilt med hver sin opgave, men de seks kunstværker fremtræder alligevel som en lykkelig samlet helhed. Et morsomt eksperiment er det at overføre samme tanke til vore hjemlige kunstnersammenslutninger; fra hvilken tror man, at man kunne tage seks kunstnere og lade dem hver især udarbejde en skitse og bagefter samle disse seks arbejder til en helhed, få de seks forskellige malerier til at danne en frise, der virker som et velafstemt orkester? Det er en meget interessant måde, denne udsmykningsopgave er løst på.

Når man fortsætter sin rundgang gennem alle de forskellige rum, der hver tjener sit specielle formål, fyldes man af beundring. Halmstadsbibliotekets skaber, stadsarkitekt Svante Paulson har med stor dygtighed undgået at falde for stildyrkelsen. Han har simpelthen i hvert eneste tilfælde, hvert eneste rum sat sig i de menneskers sted, som i fremtiden ville forventes at gøre brug af netop det rum. Spurgt sig selv om nu alle krav til det praktiske var opfyldt, om man kunne sidde behageligt, om der var sørget for luftfornyelse, om de lydmæssige forhold var i orden, og sidst, men *ikke mindst om der var gjort alt for at opfylde ønskerne om skønhed i linier, farver og former*. Et udtryk som »smagfuldt« ville man aldrig finde på at bruge, hvis man med få ord ville karakterisere Halmstad-bibliotekets indretning og montering, det ville lyde forlorent.

Derimod falder udtryk som »tidssvarende« og »formålstjenligt« en ganske naturlige at anvende. Det er også indlysende, at man lige fra de første udkast til biblioteket har været klar over, at de bedste resultater opnås, når arkitekter, håndværkere, bibliotekarer og kunstnere arbejder sammen fra starten. At man ikke lader det udsmykningsmæssige komme haltende flere år efter indvielsen af bygningen. Man har også vist en yderst påskønnelsesværdig dristighed ved at lade den danske kunstner Vilhelm Bjerke-Petersen tegne vægdekorationerne til ungdomsbiblioteket. Det er ung kunst, der her har fået en chance i lokalet, hvortil ungdommen frit har adgang. Bjerke-Petersen har på den brækket-hvide flade anbragt sine keramik-mosaikker i forskellige størrelser og i de dejligste farver, allesammen nonfigurative.

Jeg har før hørt, at man var bange for at forstyrre den læsende, når han søgte »ordet« på et bibliotek, med uvedkommende malerier, men der har altid for mig været et broderskab mellem kunstarternes sprog, så jeg kan ikke acceptere den tanke, at et maleri eller et musikstykke skulle virke distraherende på mig, hvis jeg søgte litteraturen som kunstart. Tværtimod synes jeg, at sprogene støtter hinanden, virker inspirerende til gavn for hinanden. At jeg ikke er ene om den opfattelse, har jeg flere beviser for. Lektor Harald Rue har i sin lille bog om kunstforståelse ladet et digt af Knuth Becker, »Moder med barnet«, virke som beskrivelse af Henry Heerup's »Krigsmoderen«, og i et andet tilfælde i et radioforedrag lader han Thøger Larsen med et par verselinier fortælle om den oplevelse,

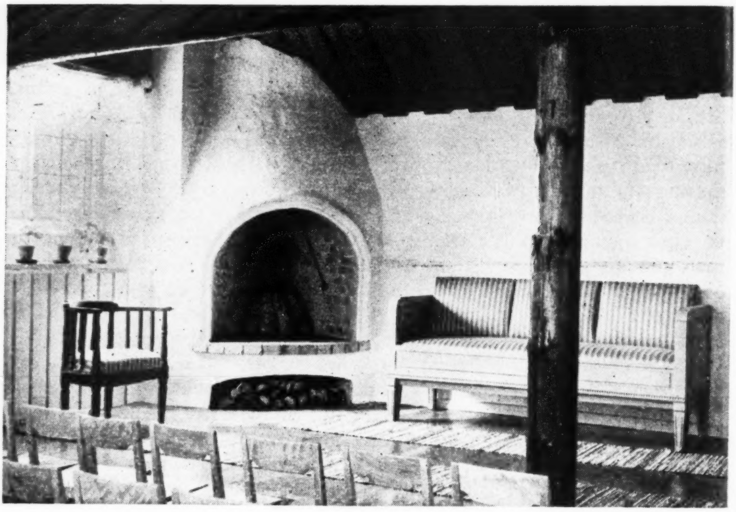

Interiør fra »sagorummet«. Her fortælles eventyr for børnene

man får ved at betragte et billede af den svenske kunstnerinde Vera Nilsson, »Högsommar« hedder det, og lektor Rue lader Thøger Larsen sige om dette billede: »Der bølged sommersalighed fra himlens flammehelved ned« ... ikkesandt, selv om man aldrig havde set billedet, ville ordene give een en ganske bestemt fornemmelse af, hvad billedet udtrykte. Derfor synes jeg, at når man bygger et bibliotek, et samlingssted for ord, så må man give både maleriet og musikken et ståsted inden for de samme mure. Dette synspunkt har man i høj grad hyldet, da man skabte Halmstad stadsbibliotek.

Musikken? Ja, også denne gren af folkeoplysningen har man taget med. Der bliver i vintermånederne afholdt ugentlige grammofonkoncerter i musiklokalet, og det er lødige programmer, man byder på. Jeg nævner som et enkelt eksempel: Franz Schubert's »Die schöne Müllerin«, hvor man har trykt program og deri givet en beskrivelse af, hvad hver eneste sang omhandler. Det må have været en pragtfuld musikaften. Vi blev som danskere mødt med Carl Nielsen's lille suite, hvad ellers? Og vi nød den dejlige musik og stolenes magelighed og glædede os over de akustiske forhold, der var ideelle, samtidigt med at øjet kunne frydes over de smukke farver i gardinerne og stolenes højrøde polstring.

Jeg prøvede at sidde i alle de stole, jeg så på min vej gennem lokalerne, og der var ikke een, der ikke var god at falde ned i, men det er vist for øvrigt hørt før, at svenskerne er meget kritiske i valget af stole. Bordene rundt omkring i biblioteket var der også al mulig grund til at lægge mærke til. Hvem kender ikke den situation: at sidde ved et aflangt bord af den almindelige gængse façon og skulle føre en samtale med den person, der

sidder oppe i den anden ende af bordet? Man vrider og vender sig skiftevis forud og bagud for at se personen — men forgæves. Her var alle bordene rhombeformede.

Nu var jeg efterhånden meget spændt på at se eventyrrummet. Hvordan mon man havde løst denne opgave? Man havde bygget en slags scene, og foruden en sofa og et bornholmerur og en enkelt stol til »berätterskan« var der i hjørnet placeret en kamin. På min noget ængstelige forespørgsel svarede man mig beroligende: »Jo, den *var* skam beregnet til at fyre i!« Der var desuden bygget et halvtag lidt ud over tilhørerpladserne, så man fik indtrykket af at sidde halvt inde i en hytte, og dette arrangement skabte en udmærket kontakt mellem scene og tilhørere.

På vor videre rejse til andre eventyrstuer i de andre biblioteker i Sydsverige så vi mange andre måder, hvorpå man havde skabt eventyrstemning. Et sted havde man over tilhørerpladserne i det dobbelte loft anbragt hele stjernehimlen med alle stjernebillederne. Så kunne man efter endt fortælling vise børnene Saturn, den Store og den Lille Bjørn, Carlsvognen, Cassiopeja o. s. v. blot ved at trykke på de forskellige kontakter. Alene indgangen til dette rum var et lille eventyr i sig selv. »Berätterskan« stillede sig hen ved et bestemt sted foran en bogreol ude i børnebiblioteket og bankede tre gange (selvfølgelig *tre* gange) på reolens bagvæg, hvorefter denne gled til side, og man kunne så gå ind ad denne dør — for de voksnes vedkommende med krum ryg. Et var fælles for alle rummene, man havde alle steder et bord, hvorpå der var anbragt en lygte eller en anden form for lys. Frederiksberg biblioteks dygtige børnebibliotekar, fru Gudrun Franck, som var en af deltagerne i studierejsen, fortalte mig en lille ting, et lille stykke børnepsykologi, som var god at få forstand af. Når man nu modtager en flok livsglade og langtfra stuestille børn og skal omdanne dem i en håndevending til en andægtigt lyttende tilhørerskare, så kan det være et meget stort problem, hvordan denne metamorfose skal finde sted. Fru Gudrun Franck havde selv fundet på en idé, som jeg syntes var genial i al sin enkelhed og prisbillighed. Hun klarede simpelthen situationen ved at tænde et ganske almindeligt stearinlys. Når den lille blafrende flamme var tændt, indtrådte der en forventningsfuld stemning, stilheden var tilvejebragt i eet nu. Tænk om man tog ved lære af denne lille historie og i stedet for at møblere i en eller anden stilart eller benytte sig af kulisser eller døde ting, om man så skabte eventyrstemning ved hjælp af farver og belysninger. Børns fantasi er jo uden grænser, og jeg synes, at man skal være varsom med at lede denne fantasi ad ganske bestemte baner. Har man blot een gang set Arosenius' billede, som han kalder »Flickan och ljuset«, set den lille pige, der betaget stirrer op på tællelyset, der er anbragt på en kaminhylde, hvorfra det kaster dybe skygger ud over rummet, så ved man, hvad det er, jeg mener med at bruge lyset til at gøre rum med eventyr i.

Tilbage er der så at fortælle lidt om detaillerne. »De vridbare stole« (barbérstole kalder vi dem vist for herhjemme) i avislæsesalen, beregnet til øjebliksIitteraturen. Man kan diskutere, om de er kønne, men een ting må man lade disse stole, de er uhyre praktiske rengøringsmæssigt set, og så er der en anden ting, man undgår den evindelige skraben og skramlen med stolene, hver gang een skifter plads. Bordfladerne var alle belagte med et særligt slidstærkt linoleum.

Til sidst et par af de små ting, man husker længst: En sandstensportal, som man simpelt hen ikke kunne lade være med at lade hænderne glide henover, hver gang man passerede den, en virkelig smuk dørkarm med stenens specielle materialeskønhed. Et rækværk af metal, formet som et fladt bånd bemalet med rød og blå farve på henholdsvis under- og overside. Det virkede så tilfældigt, men det var netop charmen.

Rejsen førte os som sagt vidt omkring. Vi beså andre biblioteker, der i størrelse overgik Halmstad stadsbibliotek, men både hvad ledelsen og ikke mindst hvad indretningen, møbleringen og udsmykningen angik, så jeg på hele vor studierejse ikke noget, der overgik stadsbiblioteket i Halmstad.

Grethe Andersen.

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEKS NYBYGGNAD

Af bibliotekar, fil. dr. Stig Boberg, Göteborg.

Det är en händelse som ser ut som en tanke, att Göteborg detta år fått både ett universitet och ett nytt hus för Göteborgs stadsbibliotek, som i realiteten fungerar som universitetsbibliotek. Bibliotekets grundande 1890 sammanhängde nämligen intimt med tillkomsten av universitetets föregångare, Göteborgs högskola. En särskild biblioteksbyggnad togs i bruk år 1900, en tillbyggnad stod färdig 1927/28 och den 1. september 1954 invigdes bibliotekets nybyggnad (bild 1).

Förhistorien till dessa byggnaders tillkomst är de faktorer som enligt Svend Dahl varit bestämmande för biblioteksarkitekturen under de senaste 100 åren: den ökade bokproduktionen, den stegrande publikfrekvenser

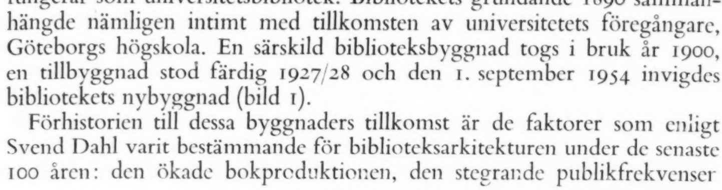

Göteborgs stadsbiblioteks nybygning

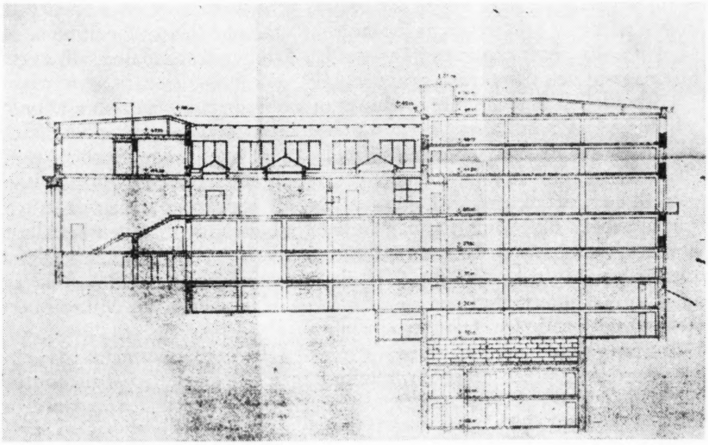

Tværsnit af Göteborgs stadsbiblioteks bygning med bogtårnet længst tilhøjre

och den ökade personalen. För Göteborgs stadsbiblioteks del har den första faktoren varit den avgörande, ty få nordiska bibliotek torde ha vuxit så kraftigt på så kort tid. I slutet av 1800-talet omfattade det c:a 2.500 hyllmeter. Siffrorna för 1954 är 18.500 hyllmeter böcker och 1.500 m. tidningar.

De utrymmessvårigheter, som ledde till nybyggnadens tillkomst, gjorde sig gällande redan i mitten av 1930-talet. År 1934 tillsatte bibliotekets styrelse en byggnadskommitté. Det behövdes 20 år, innan denna kommitté hade fullbordat sitt arbete. Först i slutet av 1940-talet hade man av staden och enskilda men framför allt från Göteborgs stad lyckats få ihop så mycket pengar, att byggnadsföretaget var ekonomiskt säkerställt. Sedan tomt och byggnadstillstånd erhållits, igångsattes byggnadsarbetena hösten 1951 och var i huvudsak avslutade vid midsommartid 1954. Arbetsförhållandena i det gamla biblioteket hade då blivit ganska olidliga, och det var med lättnad och glädje, som personal och låntagare försommaren 1954 tog det nya huset i besittning.

Det nya biblioteket består av två sammanfogade byggnadskuber. Den ena av dem inrymmer allmänhetens utrymmen och tjänsterum samt i de nedre partierna bokmagasin, den andra tjänstgör helt som bokmagasin. Av bild 2 framgår, att en stor del av byggnadskroppen ligger under jord. Framför allt gäller detta boktornet som till större delen är nedsprängt i klippan med de två understa våningarna inredda som skyddsrum. Här har luftskyddssynpunkten varit avgörande.

En genomgående strävan hos arkitekten, Ärland Noreen, har varit att hålla allmänhetens och tjänstemännens utrymmen skilda åt. När man väl via huvudentrén har gått uppför trappan till huvudvåningens vestibul, ligger läsesalen med de 12 forskarrummen till vänster medan tjänsterummen

är till höger. Rätt fram ligger kataloghall och låneexpedition. Låneexpeditionen gömmer i sin tur en av boktornets våningar. Låneexpeditionen har på detta sätt blivit centrum i byggnaden kring vilket kataloghall, läsesal, bokmagasin och tjänsterum grupperar sig.

Förbindelsen mellan låneexpedition och bokmagasin ombesörjes genom 5 hissar, varav 2 bokhissar, rörpost och snabbtelefon. En nyhet beträffande rörposten är, att den är sammankopplad med ett ljussignalsystem, som i alla bokmagasinsvåningar tillkännager, att en beställning i rörposten kommit till en viss bokvåning. Detta medför, att personalen i magasinen t.ex. kan uppehålla sig i våning 1 men ändå ögonblickligen se, att en beställning kommit till våning 9. Genom snabbtelefon kan expeditionen och telefonväxeln samtala med biträden i magasinen varhelst dessa finner sig och utan att de behöver flytta sig från den plats de uppehålla sig. Mikrofonerna sitter så tätt att de kan tala rätt ut i luften.

Bokmagasinen är helt inredda med stålhyllor. Sammanlagda hyllängden i magasinen uppgår till 32.320 meter bokhyllor, vartill kommer 4.080 meter specialkonstruerade tidningshyllor. I läsesal, forskarrum, och tjänsterum finns c:a 3.800 m. trähyllor. Slutligen har biblioteket fått behålla c:a 8.500 hyllmeter i den gamla byggnaden. Det tillgängliga hyllutrymmet år nu således uppe i 48.700 m. Då beståndet f.n. är 18.500 m. böcker och 1.500 m. tidningar, vågar man hoppas, att utrymmet kommer att räcka åtskillig tid framåt.

Allmänhetens utrymmen utgöres främst av läsesalen med 71 sittplatser samt de kring den grupperade 12 forskarrummen (27 platser), tidskriftsläsesalen (18 platser) och det s.k. referensmagasinet (8 platser). Det sistnämda är främst avsett för tidskriftssviter, riksdagstryck o. dyl. Huvudparten av de sammanlagt 124 sittplatserna för allmänheten utgöres av specialkonstruerade låga karmstolar, efter konstruktören, en svensk läkare, benämda Åkerblomsstolar. I läsesalen är borden av en speciell typ, vartill idén hämtats från Schweiz.

I kataloghallen i omedelbar anknytning till läsesal och låneexpedition har de besökande tillgång till en alfabetisk katalog och en slagordskatalog förutom diverse bibliografiska uppslagsverk. För de mer materiella behoven hos allmänhet och personal sörjer ett lunchrum. Ett samtals- och rökrum har inrättats i anslutning till lunchrummet. Såväl allmänhetens utrymmen som biblioteket i övrigt har väggar och tak i ljusa färger. Färgstarka textilier har använts i största möjliga utsträkning för att ge ett glatt och tilldragande utseende åt interiörerna.

Biblioteket förfogar över väl tilltagna kontorslokaler, ett välutrustat fotolaboratorium samt ett modernt bokbinderi. I tjänstemännens avdelning ligger utom ett »rare books room«, där bl. a. de av apotekare G. Bernström donerade Kaj Munk- och Ludvig Holbergsamlingarna fått en värdig plats. Det förtjänar i detta sammanhang att påpekas, att Göteborgs stadsbibliotek torde ha den största samlingen danskt och norskt tryck av alla svenska bibliotek.

Överflyttningen från de gamla lokalerna till den nya byggnaden ägde rum under tiden 5/4—20/6 1954. Under hela denna tid var biblioteket endast stängt 10 vardagar, d.v.s. under den tid läsesalsböckerna och

katalogerna flyttades över och ställdes upp. För övrigt var låntagarna ej en enda dag berövade sina lånemöjligheter, även om de ibland fick vänta några timmar längre, när böckerna skulle hämtas från det nya bibliotekets magasin till låneexpeditionen i den gamla byggnaden. I samband med flyttningen dammsögs varenda bok.

Utlåningssiffrorna har efter inflyttningen visat en påtaglig tendens att öka. Vi tolkar detta som ett bevis på att låntagarna funnit sig väl tillrätta i de nya förhållandena.

INTERNATIONAL BIBLIOTEKSKONGRES

Den internationale biblioteksforening (IFLA eller FIAB) afholder i forening med den internationale dokumentalistforening (FID) og den internationale forening af musikbiblioteker (AIBM) en kongres i Bruxelles den 11.–18. september 1955. Som tidligere meddelt er kongressens hovedtema: Bibliotekernes og dokumentationscentrernes opgaver og ansvar i det moderne liv. Mere konkret vil der i fællesmøder blive ført forhandlinger — på grundlag af i forvejen udsendte indlæg — om nationalt og internationalt samarbejde; bibliografi og oplysningskontorer; forbindelsen med de forskellige benyttertyper; folkebibliotekernes forbindelse med andre bibliotekstyper; folkebibliotekssystemer i bykommuner og i landkommuner; bibliotekaruddannelsen; fotografering og mikrofilm til forskellige formål; metoder til konversering og reparation af håndskrifter m. m.; materielt udstyr i biblioteker og dokumentationscentrer; standardisering af de biblioteksteknniske arbejder.

Desuden vil de enkelte internationale foreninger føre forhandlinger om deres særlige problemer.

Deltagelse i den almindelige kongres står åben for enhver, der har interesse i dens problemer, kun deltagelse i de enkelte foreningers særmøder kræver medlemsskab i en af de nationale foreninger. Kongresafgiften andrager 300 belg. francs (150 belg. francs for ledsagere) plus evt. 100 belg. francs for deltagelse i arrangerede udflugter. Pengene indbetales ved tilmeldingen, der foregår — inden 15. juli 1955 — på særlige blanketter, der — sammen med udførligt program — fås hos Monsieur J. A. Baby, 8, rue de Haguenau, Strasbourg, B.-Rh., Frankrig.

HVOR FINDES DER UTRYKTE BIBLIOGRAFIER?

Da Det bibliografiske Kontor fra april d. å. blev udvidet til også at skulle arbejde for de videnskabelige biblioteker, blev der nedsat en bibliografisk fælleskomité, hvis opgave det er at koordinere de bibliografiske arbejder, som søges udgivet såvel fra folkebibliotekernes som fra de videnskabelige bibliotekers side, ligesom udvalget skal undersøge, hvilke bibliografier der savnes og forsøge at få dem udarbejdet og udgivet.

Det første, man vil søge udgivet, er en bibliografi over de *utrykte* bibliografier, som findes rundt om på bibliotekerne. Bibliografien skal også indeholde en fortegnelse over de bibliografier, der er *under udarbejdelse*, hvilket skulle forhindre, at forskellige bibliotekarer uafhængigt af hinanden arbejder med det samme stof.

Fra Dansk bibliografisk Kontor vil der blive udsendt et spørgeskema til alle biblioteker og bibliotekarer, hvor man anmodes om at give oplysninger om foreliggende og igangværende utrykte bibliografier. Kontoret beder alle bidrage til, at bibliografien kan blive så komplet som muligt.

UDVALGET FOR BEDRE BIBLIOTEKSBENYTTELSE

har ønsket at genoptage spørgsmålet om ensartet skiltning for bibliotekerne. Alle folkebiblioteker bedes derfor venligst sende udvalget et billede og en beskrivelse af eksisterende eller planlagte skilte, med eller uden lys.

Udvalget vil også gerne hente inspiration til en helt kortfattet lånervejledning og beder om prøver af eksisterende trykte eller duplikerede vejledninger af enhver art.

Udvalgets adresse er: Bibliotekar Ole Koch, Gentofte Kommunebibliotek, Øregårds Allé 7, Hellerup.

LANDBRUGETS INFORMATIONSKONTORS REFERATTJENESTE

Landbrugets Informationskontor, der oprettedes i 1953, har fra sin afdeling vedrørende udenlandsk faglitteratur udsendt de to første månedlige *referatsamlinger*. Ved oprettelsen af en oplysningstjeneste vedrørende udenlandsk landbrugslitteratur har man særlig tænkt på landbrugsrådgivere som konsulenter, landbrugslærere, m. fl., hvis daglige arbejde ofte ikke giver dem tilstrækkelig tid til selvstændigt at følge med i den fremmedsprogede litteratur.

Referaterne bygger på Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles tidsskriftindex, der modtages månedligt af referenterne, som så foretager et meget begrænset udvalg af artikler, som formenes at være af særlig betydning for danske forhold. De referenter, LIK har indledet samarbejde med, er særdeles kvalificerede folk, Landbohøjskolens lærere, forsøgsledere, m. fl., som til de objektive referater knytter selvstændige vurderinger af de udenlandske forsøg, såvidt dette lader sig gøre. Der er ingen tvivl om, at LIK hermed har startet en oplysningstjeneste af største værdi for landbruget.

Centralbibliotekerne kan få denne litteraturtjeneste gratis fra LIK og bør afgjort benytte sig heraf, da referaterne også har bud til interesserede landmænd. Det var ønskeligt, om tilbudet om abonnement også kunne omfatte sognebibliotekerne, hvor aktuelt landbrugsfagligt stof desværre altfor ofte savnes.

Referaterne, der udgives i løsbladsform til indsættelse i springbind, har i de to første udsendelser ikke været nummererede. Denne mangel vil der være rådet bod på fra 3. udsendelse.

Vibeke Ammundsen.

KØRENDE BIBLIOTEKER I ENGLAND – SET MED DANSKE ØJNE

Af Anna Elisabeth Kjølseth, Grenå, og Ib Haraldsted, Brønderslev.

Overbibliotekar Ebstrup gav i en udmærket artikel i Bogens Verden 1950 nogle indtryk fra engelske biblioteker og sluttede med at opstille en række spørgsmål angående dansk oplandsarbejdes øjeblikkelige situation. I erkendelse af, at disse spørgsmål stadig er brændende, og at en fortsat drøftelse af dem derfor er af interesse, har undertegnede, som i september 1953 foretog en studierejse til en række engelske »county« biblioteker, gerne villet fortælle om noget af det, vi så derovre, således at vore erfaringer fra England sættes i relation til de hjemlige forhold.

Ganske vist er det, som overbibliotekar Ebstrup siger, ikke venteligt, at vi i England kan hente patentløsninger på vore hjemlige biblioteksproblemer. På den anden side er der, hvad alle kolleger, der har gæstet den store ø vestude, vil vide, megen inspiration at hente for den, der bliver vidne til den uhøjtidelighed og den villighed til at prøve nye veje, som kendetegner arbejdet i mange engelske biblioteker. Man finder hos engelske biblioteksfolk en særdeles praktisk måde at gribe sagen an på, når de søger at skabe den størst mulige kontakt med publikum.

Tilsammen besøgte vi 8–10 biblioteker, meget forskellige i størrelse og intensitet i benyttelsen af kørende biblioteker. Når denne side af arbejdet fremhæves, er det, fordi bogbilen for os at se er i centrum, når talen er om videre udvikling af oplandsarbejdet herhjemme. En redegørelse på bredere basis fra enkelte af de mest »motoriserede« områder i England skulle derfor kunne indeholde kendsgerninger af interesse også i diskussionen af den hjemlige situation.

Nedenstående skal fortælles om West Riding i Yorkshire, som A.E.K. besøgte, og Durham og Lancashire, som I.H. stiftede bekendtskab med. Man vil forhåbentlig tilgive, at vi i vor omtale måske kommer ind på ting, som tidligere omend mere periferisk har været berørt i artikler i dette tidsskrift.

Ganske om i Danmark sporedes der i England en tvivl om effektiviteten af de helt små biblioteksenheder »centres«, der nærmest svarer til vore sognebiblioteker, dels fordi bogbestanden er mangelfuld, dels fordi man her arbejder med en ikke-faguddannet bibliotekar. I henseende til bogbestand må de danske sognebiblioteker siges at være flertallet af »centres« overlegne, men også hos os er spørgsmålet om muligheden for, at biblioteksuddannet personale overtager den direkte betjening af landdistrikternes lånere jo under debat, uanset at der i begge lande er gjort og stadig gøres et fortjenstfuldt arbejde af ikke-fagligt uddannet personale. Som de engelske biblioteker er organiseret, er muligheden for indførelse af nye arbejdsmetoder lettere end i Danmark, og det synes udenfor al tvivl, at tendensen i England overalt går i retning af at erstatte de mindste »centres« af en bogbilsbetjening.

West Riding, d.v.s. den vestlige tredjedel af det meget store York-

shire, er et af de største »county« biblioteksområder i England, idet det omfatter en befolkning på ca. 868.000. Området er præget dels af tætbefolkede mine- og industriegne, dels af tyndt befolkede landbrugsdistrikter. Befolkningen er altså hovedsagelig mine- og fabriksarbejdere og landmænd; man hævdede, at sidstnævnte var de bedste læsere.

Som tidligere nævnt er de små biblioteksenheder »centres« det svage punkt i organisationen. I West Riding har man i de senere år konstateret en stadig tilbagegang i deres udlånstal trods forbedringer i bogbestand og åbningstider. Man er derfor i gang med at nedlægge dem og erstatte dem med mere hensigtsmæssige former for betjening. Der er pr. 1. april 1953 kun 262 »centres« tilbage mod 355 på samme tidspunkt forrige år. Til erstatning af nedlagte »centres« og til dækning af andre behov indenfor udlånsbetjeningen har man i øjeblikket 20 biler i funktion, medens 5 endnu er på ønskelisten, inden området regnes for dækket.

Man anvender 3 forskellige typer:

1. The Travelling Library er den mindste. Der findes 10 af denne slags vogne, og de betjener småbyer med op til 500 indbyggere og rene landdistrikter; i disse sidste køres »fra hus til hus«. Bilerne medfører 800–1000 bd. og er temmelig spartanske i udstyr. Om bogbestanden senere. Lånerne besøges hver 14. dag, og bilen holder kun 5–10 min. hvert sted, hvilket synes at være lovlig kort tid. Man skal bo 1,5 miles fra et bibliotek eller en bogbilsbesøgt landsby for at få »individuelt« besøg af bilen.

2. The Mobile Library betjener landsbyer, hvor der tidligere har været et »centre«. Den er betydeligt større end den før nævnte bil og langt mere bekvemt indrettet. Man har 9 køretøjer af denne kategori. De har plads til 2–3000 bd. og kan rumme op til en halv snes personer ad gangen. Der er højt til loftet, ofte ovenlys, altid gode belysningsforhold, plads til opslagstavle (var det ikke noget for danske bogbiler?), til reklame for nye bøger og til bogudstillinger. Bortset fra småbørnsbøger til højtlæsning rummer bilerne ikke børnebøger. Denne vogntype benyttes også på steder, hvor man af en eller anden grund ikke kan få etableret en filial. Den søger også derved at gøre det ud for et stationært bibliotek at den gæster landsbyerne 1 gang om ugen, og den gør holdt, undertiden 2–3 steder i hver by en halv time.

3. The Trailer, en meget stor bogbil med plads til 3–4000 bd. En bogbil er det egentlig ikke, da den ikke kan køre selv, men forspændt med en traktor kan køres ud og efterlades på sin holdeplads. Dette kørende bibliotek er beregnet på de »New towns« og »Housing estates«, som man så skyde op overalt i de store byers nærhed, og det anvendes, hvor man enten er afskåret fra at få et lokale eller er uvis m. h. t. dets placering. »Traileren« gør ophold en halv til en hel dag hvert sted (den besøger i løbet af 5 dage 7 steder), og den benyttes 4 dage om ugen til aftentjeneste til kl. 19,30. Den medfører også en mindre håndbogsamling, som dog ikke var meget benyttet. Men der lægges vægt på såvidt muligt at gøre »Traileren« ligeså velforsynet som et almindeligt bibliotek. Der udlånes fra denne vogn gennemsnitlig 600 bd. daglig, medens udlånet fra de to andre typer af kørende biblioteker er ca. 250–300 bd. daglig. Det bemærkes, at lån af

skønlitteratur er rationeret. Man var utilfreds med, at udlånstallene ikke var højere. På den anden side noteredes med tilfredshed, at 14 biler præsterede ligeså mange udlån som 200 »centres« og af en langt bedre standard.

Alle de kørende biblioteker er bemandet med en uddannet bibliotekar, og det forudsættes, at chaufføren hjælper til med det manuelle arbejde.

Sammenfattende er retningslinierne for betjening af landdistrikter og mindre byer disse: spredt bebyggelse og landsbyer med op til 1000 indbyggere betjenes ved et kørende bibliotek, større bebyggelser med 1000–4000 indbyggere af en filial med kortere åbningstid, og steder med over 4000 indbyggere af en filial med fuld åbningstid og med uddannet personale.

Det fremhævedes, at man specielt i »The Travelling Library« var meget omhyggelig med bogbestandens sammensætning, fordi disse bibliotekers publikum i de fleste tilfælde ikke har bestemte læsevaner og i mindre grad end andre biblioteksbenyttere får bøger af dårlig kvalitet anbefalet (!), medens samtidig den kendsgerning, at de hele tiden bliver vejledet af bibliotekaren i bogvalget, er med til at hæve standarden af udlån. At man lægger megen vægt på at få de rette folk til bogbilsbibliotekarer, ses af den kendsgerning, at man har undladt at åbne planlagte ruter af mangel på kvalificeret personale. Bilens bogbestand er 50 % faglitteratur og 50 % skønlitteratur. 37,7 % af udlånet er faglitteratur.

Naturligvis er ture med de kørende biblioteker faste punkter på den danske gæsts program, og navnlig fængsles man af en tur »fra dør til dør« med »trav. libr.« Det er vanskeligt som udlænding at bedømme bogbestanden og arten af udlån. At »den gamle Adam«, trods ovennævnte bestræbelser, ikke er død, vidnede talrige forespørgsler om »Westerns« og »Murderstories« om. Men indrømmes må det, at efterspørgslen efter faglitteratur er varieret og udlånet stort, og der er ingen tvivl om, at den direkte kontakt mellem bogbil og landlåner er i høj grad stimulerende for læselysten. Der er en oplagthed og interesserethed hos låneren, som virker yderst forfriskende, og det må ihvertfald fastslås, at den service, som ydes gennem de kørende biblioteker, i høj grad bidrager til at modvirke, at bøgerne, som en engelsk kollega udtrykte det, står på hylderne og ikke bestiller noget, et problem, som jo desværre også kendes herhjemme.

Durham County er ved hjælp af »travelling libraries« nær ved fuld biblioteksmæssig dækning af de spredt beboede områder. County-biblioteket har 6 »trav. libr.« og mangler kun eet i at nå det mål, der er sat i county'ets plan for udviklingen i de 20 år fra 1951 til 1971.

En langt stærkere udvikling forestår imidlertid i benyttelsen af den store type af kørende biblioteker, »mobile libraries«, der efter den nævnte plan skal erstatte de 119 mindste af ialt 208 »centres«. Herved vil antallet af »mob. libr.« stige fra 2 til 6. Men for at fuldføre saneringen af de dårlige »centres« skal de 46, der er beliggende i større bebyggelser, omdannes til filialer med faguddannet personale og stærkt udvidede åbningstider, mens de resterende 43 skal udbygges og betjenes af bibliotekarer fra de nærmeste filialer.

Når man ser bort fra kulminedistrikterne i de nordlige og østlige egne,

fremtræder county'et som et landbrugsland. Dette gælder ikke mindst Crook-distriktet midt i county'et, hvor en 7–8 timer lang tur med områdets »trav. libr.« gav et godt indblik i, hvad der kan nås i retning af dækning af landbefolkningen med en lille vogn. Vognen kørte 4 af ugens dage og kom hele området igennem på 14 dage. Derved fik alle beboelser, der lå mere end en mile fra det nærmeste bibliotek, ialt ca. 400 gårde og huse, besøg hver 14. dag.

Vognen havde på vor tur ialt 35 stoppesteder, lidt over det gennemsnitlige antal. Den normale varighed pr. stop er 5 minutter, men ikke sjældent 10 minutter eller mere, hvis et par husstande skal ekspederes, eller hvis ekspeditionen af en låner erfaringsmæssigt er sen. Sådanne individuelle hensyn er taget i køreplanen, der må følges nøje af hensyn til de mange lånere, der står med deres bøger parat på klokkeslet. På flere ruter holder vognen i en enkelt mindre landsby, som regel med to holdepladser à 20–30 minutter i hver landsby, hvor dette »trav. libr.« altså fungerer som »mobil. libr.«

I dette county er alle »trav. libr.« af en lille type. De rummer ca. 850 bd. og synes at kunne komme frem til alle huse.

På vor tur standsede vi ud for små grupper af huse, hvor lånerne — som regel kvinder — ofte stod parat med deres store bogstabler på armene. Eller vi kørte ind ad lange markveje til gårdene, måtte åbne og lukke markled efter markled for endeligt at køre ind på gårdspladsen, hvor husmoderen hurtigt reagerede på vognens signal. Det var tydeligt, at bibliotekaren kendte sine lånere. Han syntes ganske godt fortrolig med de enkeltes smag og særlige interesser, og det faglitterære udlån gav da også indtryk af en forbavsende mangfoldighed i emner og genrer, selvom naturligvis visse emner dominerede: håndarbejds-, koge- og landbrugsbøger, biografier, rejseskildringer og krigsbøger. Udlånet af faglitteratur i dette som i andre »trav. libr.« var meget stort. I 1952–53 var dets fagprocent 36,7, og mens gennemsnittet for county'ets »trav. libr.« nåede 33,3 %, var gennemsnittet for hele county-biblioteket (inklusive »trav. libr.«) 22,8 %, en forskel, der vel til dels skyldes, at bibliotekaren i et »trav. libr.« har en større grad af kontakt med hver eneste låner, end han har mulighed for i en travl filial; og de engelske bibliotekarer dyrker jo — formentlig bl. a. på grund af den skønlitterære bogbestands for en stor del ringe kvalitet — det faglitterære udlån som langt det vigtigste. Rekvisitionerne var mange, og selvom dette på den ene side viser, at bilens bogbestand er meget begrænset, så demonstrerer det på den anden side, at der med dette kørende bibliotek er blotlagt et stort og mangesidigt læsebehov.

Af børnebøger udlåntes kun småbørnsbøger, idet det forudsættes, at de større børn bliver forsynet gennem skolebibliotekerne.

Når lånerne forlod vognen, havde de sjældent mindre end en halv snes bøger med sig, som regel beregnet på en hel eller måske to husstande. Det gav ved turens afslutning følgende samlede tal: faglitteratur 178 bd., skønlitteratur 262 bd. og børnebøger 21 bd., ialt 461 bd. — I året 1952–53 udlånte dette »trav. libr.« 57.445 bd.

Bemærkelsesværdigt var det, at vi bogstaveligt talt ikke kørte forbi noget hus, og den engelske kollega bekræftede dette ved at sige, at så godt som alle husstande ønskede bilens besøg.

I *Lancashire*, som senere besøgtes, er man nået meget langt i at erstatte centres med filialer og »mobile libraries«. (Iøvrigt anvendes betegnelsen »mobile libraries« her som flere andre steder *også* om de vogne, der kører fra hus til hus). Lancashire har 12 ret store vogne (ca. 1700 bd.) og regner med at have nået fuld dækning med endnu een, projekteret vogn. County-bibliotekets filialinspektør fortalte imidlertid, at det ideelle for Lancashire ville være 20–22 vogne, hvis man blandt disse havde en del af mindre type, som kunne nå ud til de vanskeligst tilgængelige punkter.

Pendle-distriktet i det nordlige Lancashire strækker sig dels over tæt befolkede industriområder (bomuldsspinderierne), dels over landbrugsområder. En tur med dette distrikts »mob. libr.« viste, hvilke vanskelige opgaver der foreligger i så forskelligartede bebyggelser. Vi startede i et udstrakt forstads-villakvarter. Vognen standsede med korte mellemrum på de større veje og gjorde derfra afstikkere ind på små villaveje. Det var en travl formiddag. Vognen var ofte fuld af mennesker og måtte derfor normalt holde et kvarter eller mere på samme sted. Ved flere stoppesteder — navnlig på sidevejene — oplevede man dog ingen reaktion på vognens kraftige signal, og det var åbenbart, at selv hvor der var travlhed, betød det langtfra tilslutning fra alle huse i nabolaget. Den kendsgerning, at kun 1700 af 6000 husstande benytter det kørende bibliotek, understreger dette indtryk og bekræfter den almindelige erfaring, at benyttelsen gennemgående er betydeligt mindre intens i tættere bebyggelser end i landdistrikter. I dette kvarter skulle have ligget en filial, men på grund af den endnu meget vanskelige byggesituation måtte man klare sig med en bil.

Ved middagstid fortsatte vognen ud af byen. Pludselig var vi mellem de åbne marker, og samtidig syntes der at ske en forholdsvis vækst i benyttelsen af det kørende bibliotek.

Vor rute havde 24 stoppesteder, der besøgtes hver 14. dag, mens de mest isolerede gårde — *hvis* man kunne komme ind til dem — kun fik besøg en gang månedlig. — Den her skildrede tur gav et udlån på 900 bd., men ruten var også en af distriktets travleste, idet gennemsnittet lå omkring 450 bd. pr. køredag. Det gav i 1952–53 et udlån fra dette kørende bibliotek på 80.000 bd.

Et af de kørende bibliotekers største problemer: Kontakten med de store befolkningsmasser, der arbejder uden for hjemmene, søgte man her at løse ved på nogle ruter at besøge fabrikker i frokostpavsen. Benyttelsen ved disse besøg var da også meget stor. I flere counties søgte man at løse problemet ved aftenkørsel, en god løsning, der kun led af den skavank, at der til dens gennemførte realisation rundt regnet krævedes det dobbelte antal biler.

På grundlag af den sum af indtryk, af hvilke vi i det ovenstående kun har kunnet give enkelte udsnit, ønsker vi til slut i nogle almindelige betragtninger at sige, at det engelske oplandsarbejde virkede på os i vor egenskab af oplandsbibliotekarer som en udfordring. Det fremgår af den indledningsvis omtalte artikel af overbibliotekar Ebstrup og af artikler eller foredrag af overbibliotekar Auring, biblioteksinspektøren og andre, at deres møde med det samme biblioteksvæsen har haft omtrent samme virkning på dem*). Vi har set, hvor gode resultater der er nået, og skimter

*) Se også biblioteksdirektørens årsberetning 1949, B. V. 1949, s. 348, hvor just West Riding omtales.

de resultater, der i overskuelig fremtid kan nås under andre organisationsformer og ved andre midler end dem, vi er vokset op med. Og på denne baggrund ser vi så tydeligt som nogensinde, at det er sandt, som overbibliotekar Bredsted har udtrykt det, at sognebibliotekernes dårlige stilling er den store skævhed i vor biblioteksudvikling. Oplevelsen i engelske countybiblioteker af en rivende fremgang og ekspansion har forstyrret vor ro, og vi føler trang til at spørge, hvad det danske biblioteksvæsen vil stille op med den engelske udfordring.

De svar, som er fremgået af den hidtidige diskussion, er i store træk følgende:

1. Den udviklingslinie, dansk biblioteksvæsen følger, er den rigtige. Når den mindste biblioteksenhed gøres større, så den kommer til at dække kommunen, når sognebibliotekerne får en bedre økonomi og deres ikke-faguddannede ledere bedre løn og bedre uddannelse, dels på seminarier, dels på sognebibliotekarkurser, vil vore sognebibibliotekerr blive ganske antagelige.

2. Vi må bygge på det givne, de selvstændige sognebiblioteker, men udviklingslinien må have en anden retning. Sogne- eller landbibliotekaren må være faguddannet. Om nødvendigt må dette mål nås gennem biblioteksforbund. Bibliotekarens tjenestevogn skal bl. a. kunne anvendes som kørende bibliotek i spredte bebyggelser. Sådan organiseret vil biblioteket bedst kunne røgte sine opgaver i det lokale oplysningsarbejde.

3. Vi må bryde med den hidtidige linie og tilnærme os den engelske løsning, hvorved centralbiblioteksområdets biblioteker kommer til at danne een organisation med een bogbestand, eventuelt med en opdeling i regioner, baseret på de kørende bibliotekers distrikter.

Det er unægteligt meget forskellige perspektiver, disse løsninger opruller for os.

Den første forekommer os temmeligt utilfredsstillende, fordi den dels ikke løser spørgsmålet: biblioteksbetjeningen af de mest spredte bebyggelser på landet, dels ikke klarer det i høj grad reelle problem »de døde rygge« (Auring) og heller ikke hvad angår bibliotekaren synes at drage konsekvensen af de allerede indvundne erfaringer fra en stor del af vore sognebiblioteker.

Vi er bange for, at løsning nr. 2, der virkeligt betegner et svar på den engelske udfordring, har den største svaghed deri, at det sikkert vil tage mange generationer at realisere den over det meste af landet, hvis det overhovedet nogensinde bliver muligt at få landkommunerne til at ofre så meget på et biblioteksvæsen og til at gå i samarbejde med andre kommuner om opgaven. Vi frygter, at denne tiltalende ide i realiteten vil komme til at virke som sovepude for vor bibliotekariske samvittighed.

Den tredie, meget radikale løsning, som — så vidt vi kan se — har den væsentlige svaghed i forhold til nr. 2, at landbibliotekernes samspil med de øvrige lokale oplysningsbestræbelser sikkert vil forflygtiges i nogen grad, selvom dette samspil søges opbygget regionalt — har vel til gengæld den fordel, at den, hvis den overhovedet gennem en ny bibliotekslovgivning lader sig realisere, kan betyde en *relativt* hurtig gennemførelse af væsentlige mål for folkebibliotekerne, deriblandt dækning af

landdistrikterne. Spørgsmålet er, om da ikke denne den tilsyneladende fjerneste løsning derved bliver den mest realistiske.

Vi indrømmer, at det ligger over vor evne at overskue realisationsmulighederne og de fulde konsekvenser af de nævnte og andre tænkelige løsninger på vort biblioteksvæsens største problem i nutiden: Biblioteksarbejdet på landet. Men vi mener, at hvis en fremtidig debat fortsat viser de stærkt delte anskuelser, så vil det være naturligt, at der foretages en alsidig, af kompetente kræfter gennemført undersøgelse og drøftelse af de mulige løsninger, eventuelt i et udvalg med den bredest mulige basis under Danmarks Biblioteksforening. En sådan undersøgelse kunne føre til iværksættelse af forsøg med forskellige løsninger, som interessen måtte samle sig om, og ikke blot — som hidtil foreslået — med en enkelt.

Det er vort håb, at denne redegørelse for nogle engelske kørende bibliotekers virksomhed må kunne danne baggrund for en vurdering af vore egne metoder på det tilsvarende arbejdsfelt, samt at vore forsøg på at trække linierne op i den hidtidige, alt for spredte debat om biblioteksarbejdet på landet, kan give denne ny næring.

A. E. Kjølseth og Ib Haraldsted

HVIDOVRE-ORDNINGEN

På Danmarks Biblioteksforenings årsmøde gav stadsbibliotekar fru Eva Raae Schultz, Hvidovre, en redegørelse for ordningen af børne- og skolebiblioteksvæsenet i Hvidovre kommune. Redegørelsen følger — som lovet i referatet af årsmødet — nedenfor i sin fuldstændighed.

I den debat om skole- og børnebibliotekerne, der er gået forud for dette møde, har man flere gange hentydet til Hvidovre-ordningen, og jeg synes derfor, det kan være på sin plads her at give en lille orientering om den.

Hvidovre-ordningen afviger fra andre skole- og børnebiblioteksordninger ved, at det er en børnebibliotekar, der varetager udlånet af børnebøger på skolerne.

På de to af kommunens skoler har vi både udlån og læsestue. En læsestue der er åben to timer efter skoletid de 5 dage om ugen, og hvor arbejdet overvåges af en skolebibliotekar — altså en lærer. Og ved siden af denne læsestue er indrettet et bogudlån, som passes af en børnebibliotekar.

Jeg vil straks understrege, at denne ordning er at betragte som et forsøg. For fire år siden, da man fik mulighed for at indrette både udlån og læsestue på disse to skoler, som begge ligger i en afstand af ca. 2½ km fra det offentlige børnebibliotek, overvejede man meget nøje, hvorledes man skulle finde den mest tilfredsstillende løsning.

Man ønskede dels at yde børnene den bedst mulige vejledning såvel på læsestuen som i udlånet, og dels havde man det håb at udbygge forbindelsen mellem skole og bibliotek. Det havde nemlig vist sig at være forbundet med visse vanskeligheder at få lærerne til at ulejlige sig hen på børnebiblioteket angående det materiale fra udlånsafdelingen, som kunne bruges i undervisningen f. eks. til børn med læsevanskeligheder.

Det var vort håb, at fik man en børnebibliotekar til at passe et bogudlån, der var placeret side om side med skolens læsestue, så ville der blive lejlighed til og mulighed for kontakt mellem den lærer, der var beskæftiget dér og børnebibliotekaren, og det øvrige lærerpersonale ville på den måde lettere få lejlighed til at drøfte med en børnebibliotekar, hvad der kunne bruges af udlånslitteraturen i skolens arbejde.

Vi anlagde den vurdering af de to arbejdsområder, at arbejdet på læsestuen er så omfattende, at det kræver en skolebibliotekar fuldt ud. Skal vedkommende holde sig à jour med håndbogslitteraturen og den litteratur, som anskaffes i klassesæt til supplerende læsning, så har han nok at gøre. At følge med i den litteratur, som findes i udlånet, og som stort set er beregnet til barnets fritidslæsning, ville være for meget at forlange af et menneske, der har sit skolearbejde ved siden af.

Til at forestå udlånet måtte børnebibliotekaren, der har specialiseret sig på dette felt, være den bedst kvalificerede.

Vi har haft det held, at man fra begge sider har været positivt indstillet, og derfor har vi til dato haft et godt samarbejde. Om ordningen i sig selv er anbefalelsesværdig, skal jeg afholde mig fra at sige noget om. Den kan selvfølgelig som enhver anden ordning kritiseres. Den har iøvrigt også fungeret for kort til, at man kan bedømme resultaterne i al almindelighed. En ting vil jeg dog gerne omtale. Vi afholder flere gange årlig møder mellem skolebibliotekarerne og børnebibliotekets personale, hvor vi ikke alene drøfter boganskaffelser, men også vore fælles problemer, og jeg tror med sikkerhed at kunne udtale, at vi fra begge sider finder dette overordentlig frugtbart. Jeg synes, det er vigtigt at fremhæve den side af sagen, da det for mig ser ud, som om det alvorlige i den øjeblikkelige situation er, at man offentligt har givet udtryk for uenighed om dette spørgsmål. Det ser ud, som om skolefolk og bibliotekarer hver for sig føler sig bedst kvalificeret til at vejlede børnene, og på den måde kommer man vel ikke et skridt videre i denne sag.

Hvis man i stedet for hver for sig anerkendte den anden parts fortrin og indrømmede, at lærerne har en pædagogisk uddannelse, som børnebibliotekarerne savner, men at børnebibliotekarerne sidder inde med en bogkundskab, som de fleste lærere ikke har og ikke har tid til at skaffe sig, ville man opnå en mere positiv baggrund for et samarbejde.

Jeg håber ikke, man vil misforstå mig, når jeg gerne vil bruge erfaringerne fra Hvidovre, om at et samarbejde kan opnås, når man fra begge sider møder med en god vilje og respekt for hinanden. Jeg kunne tænke mig at stille forslag om, at der nedsættes et udvalg af folk, som vil gennemarbejde hele dette vigtige spørgsmål for at finde frem til en løsning på problemet*). Til dette formål var det nok værd at overveje det forslag som stadsbibliotekar Bredsted på sidste årsmøde redegjorde for, og som efter min opfattelse er særdeles positivt.

Det forekommer mig, at man i denne sag ikke bør skele til, om det skal være skolefolk eller børnebibliotekarer, der skal forestå arbejdet, men at man udelukkende bør tilstræbe den løsning, der vil give børnene de bedste muligheder.

Eva Raae Schultz.

*) Som det vil erindres fra årsmøde-referatet, frarådede indlederen, hr. skoledirektør Berthel Kristensen at nedsætte et sådant udvalg for tiden.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Dunlap, Leslie W. (ed.) *Services to readers.* Urbana, Ill. (Library trends, october 1954). 122 s. 2 $.

Ti artikler af bibliotekarer fra vidt spredte steder og alle typer af amerikanske biblioteker. De behandler spørgsmål som, hvilke læser-ønsker bibliotekerne bør imødekomme (med meningsforskelle omtrent som herhjemme), biblioteksbetjening for børn, unge, voksne og forskere, udlånssystemer, måling og vurdering af publikumsbetjening (med hårde angreb på statistik). Adskillige af forfatterne er fra universitetsbiblioteker, og universitets- og college-bibliotekernes problemer ofte nok så fremtrædende som folkebibliotekernes. Artiklerne giver tilsammen et interessant, men noget broget billede af nye tendenser og synspunkter i den amerikanske biblioteksverden, og de har alle fyldige og værdifulde litteraturhenvisninger.

Den sidste artikel er af direktøren for det kgl. bibliotek i Haag, Leendert Brummel, om publikums-betjening i Europa, d. v. s. Holland, England, Vesttyskland og Skandinavien. Den tager lidt af hvert med og giver ikke noget meget klart billede. Danmark får en meget smuk og fremtrædende omtale, og oplysningerne er i det store og hele rigtige. Hv. L.

Freer, Percy. Bibliography and modern book production. Notes and sources for student librarians, printers, book-sellers, stationers, book-collectors. Assembled by P. Freer, elaborated and indexed by Vibeke Berg-Sonne. Johannesburg, Witwatersrand University Press (London: Lund Humphries). 1954. XVI, 346 s. £ 1.

Bogen, der er skrevet af en tidligere bibliotekar ved Witwatersrand universitet, er beregnet for den sydafrikanske biblioteksforenings afsluttende prøve for bibliotekaraspiranter. Det er ikke en lærebog i bibliografi, men dels en med enkelte noter forsynet liste over bibliografier og litteratur angående bibliografi samt boghistorie og bogfremstilling, dels en lærebogsagtig opstilling af definitioner af emner og arbejdsområder indenfor bogfremstillingen i videste forstand (incl. bogbinding). Dette sidste afsnit er ganske praktisk tilrettelagt og synes særdeles pålideligt. En god katekismus og håndbog for alle bogens folk. R. L. H.

Grenfell, David. Periodicals and serials. Their treatment in special libraries. London, Aslib. 1953. 216 s. 12/6.

Det meget aktive engelske dokumentationscentrum Aslib, kendt som udgiver af det udmærkede tidsskrift »Journal of Documentation«, har nu udsendt bind 3 af sine håndbøger under titlen »Periodicals and serials, their treatment in special libraries«. Forfatteren, David Grenfell, har tilrettelagt bogen således, at den både skal kunne være en hjælp for begynderen og for den erfarne bibliotekar. — Det frarådes dog danske begyndere at anvende en fremmedsproget bog som grundbog i så specielt et emne, idet alene terminologien vil volde en del bryderier.

For viderekomne, specielt for ledere af større tidsskriftafdelinger, er bogen imidlertid interessant ved sin grundighed. Forfatteren lader ikke mange muligheder for behandling af periodica ude af betragtning. Bogen behandler de forskellige former for akkvisition, accessionering, reklamation, læsekredse, udlånsteknik, bibliografisk udnyttelse af tidsskrifter, tidsskriftlæsesales indretning, magasinproblemer, indbindingspolitik, indekser og referattidsskrifter, samt giver som tillæg de vigtigste trykte fælleskataloger i forskellige lande og de vigtigste nationale tidsskriftbibliografier; der afsluttes med en fyldig bibliografi, der oven i købet er annoteret.

Forfatteren synes at have en særlig forkærlighed for anvendelse af kardex. Anmelderen mindes ikke noget steds at have set kardex udnyttet så fuldt ud som her, til et væld af oplysninger — lidt for mange, synes man og tænker på forfatterens egne ord tidligere i bogen: »enhver fristelse til at registrere oplysninger, der ikke er absolut nødvendige, bør kvæles med hård hånd«. Een betragtning overfor kardex fremfører Grenfell dog ikke: nemlig den overordentlig uheldige arbejdsstilling, dette kontorinventar fordrer.

På grund af den grundige behandling af emnet og forfatterens kendskab til de nyeste landvindinger ved administrationen af et stort tidsskrifthold vil bogen være stimulerende læsning for fagmanden og kan sikkert give anledning til arbejdsmæssige forbedringer i den daglige rutine. Her gælder det jo, at selv de mindste forbedringer kan medføre væsentlige lettelser i den samlede arbejdsbyrde.

Vibeke Ammundsen.

Handelshøjskolen i Århus. Katalog over Handelshøjskolens bibliotek. Red. af Otto Larsen. Århus. 1954. 83 s.

Handelshøjskolen i Århus' bibliotek er nu på ca. 2200 bind, og højskolen har fundet det nyttigt at udsende en systematisk katalog med alfabetisk register. Den bærer i hele sit oplæg præg af at være udarbejdet af en veltrænet biblioteksmand, og da den indeholder et udvalg af driftsøkonomisk litteratur i videste betydning, kan den måske være nyttig for centralbibliotekerne som bibliografi. Knud Larsen.

Katalog over musik og musiklitteratur, II. Klaver — orgel — harmonium. Københavns Kommunebiblioteker. 65 s.

Som led i øget biblioteks-service på musikkens område har Københavns kommunebiblioteker planlagt en nyudgave af deres musikkataloger i 5 bind, hvoraf bd. 2 nu foreligger. I det store og hele er udvalget afrundet fornuftigt, ligesom titlernes standardisering virker hensigtsmæssig. At man i enkelte tilfælde kunne ønske sig andre udgaver end de nævnte, er vel forståeligt. — Det store arbejde, der er nedlagt i samlingens tilvejebringelse og dens katalogisering må i høj grad berømmes.

Erling Winkel.

Lista över löpande utländska tidsskrifter och seriepublikationer inom teknik, arkitektur, farmaci, industriell ekonomi och organisation samt matematik, fysik och kemi som finnas i svenska bibliotek. (Utg. av Carl Björkbom). Sthlm. 1954. 87 s. Sv. kr. 15.—.

Endnu engang (se B. V. 1951, s. 409) gøres opmærksom på denne årligt udkommende fortegnelse over udenlandske tidsskrifter i svenske specialbiblioteker (også større firmabiblioteker). Fortegnelsen vil for centralbiblioteker, der ofte fremskaffer udenlandske tidsskrifter på de nævnte områder, være et værdifuldt supplement til de tilsvarende danske fortegnelser. Listens værdi består i tre ting: Tidsskrifttitler kan verificeres, nye tidsskrifters existens efterspores og danske bibliotekers lånemuligheder væsentlig forøges, fordi det ved listens hjælp er muligt at lokalisere talrige tidsskrifter, der ikke findes her i landet. På grund af de svenske bibliotekers liberale udlånspolitik vil det næsten altid være muligt at fremskaffe artikler fra disse tidsskrifter enten i original eller i form af fotokopier. A. Tiedje.

Af *Læs med plan* er som nr. 74–75 udkommet: Kolonier og kolonipolitik ved bibliotekar Niels Kaae, Kbhvn. (12 s. ill.).

FRA BIBLIOTEKSARBEJDET |

BIBLIOTEKSJUBILÆER

Herning bibliotek, der i fjor passerede 50 års jubilæet, har i anledning af 50-årsdagen for udlånets åbning d. 22. nov. i år udsendt et nydeligt trykt jubilæumsskrift, hvori der med mange illustrationer og grafiske fremstillinger gøres rede for bibliotekets historie, hvis forskellige problemer ofte beskrives med meget lune af overbibliotekaren, frk. Edith Busck. Der sluttes med nogle erindringer om læsning på landet i ældre tid, skrevet af gårdejer Konrad Understrup, mangeårigt medlem af bestyrelsen fra bibliotekets start. De har tidligere været offenliggjort i BV 1922, 210–12.

Stavning sognebibliotek kunne d. 18. nov. fejre 25 års jubilæum. Man markerede dagen ved et møde, hvor højskolelærer Sig. Brøndsted talte om Hans Egede Schacks »Phantasterne«, og ved det efterfølgende kaffebord mindedes formanden, Peter Thomsen, de mænd, der i årenes løb havde arbejdet for bibliotekssagen i sognet.

FRA AMTSKREDSENE

Aalborg amts biblioteksforening havde 6. nov. bibliotekskonsulent Sven Plovgaard som foredragsholder om emnet »børnenes læsning«.

De lolland-falsterske bibliotekers årsmøde i *Nakskov* d. 5. nov. var også inde på dette emne, idet formanden, førstelærer H. E. Rasmussen, Tillitze, fremhævede nødvendigheden af at sætte den lødige børnelitteratur ind i kampen mod det underlødige stof. Om aftenen talte professor Sven Møller Kristensen om »Litteraturens skiftende ansigt gennem de sidste 25 år.«

Sønderborg-kredsen havde d. 12. november møde, hvor skoleinspektør Valdemar Madsen, Hellerup, talte om emnet »Hvad gør vi for at sætte vore børn i forbindelse med den rigtige litteratur.«

I *Viborgkredsen* talte d. 31. oktober landsarkivar Johan Hvidtfeldt om hjemstavnsforskningen og bibliotekerne.

BØRNEBOGSUDSTILLINGER

I *Esbjerg* havde børnebiblioteket i samarbejde med Esbjergs boghandlere d. 20.–22. november arrangeret en udstilling af børnebøger på biblioteket. Der var stor tilstrømning af børn og forældre. Forfatteren Poul Jeppesen, Odense, talte om »Hvorfor skriver jeg børnebøger«, børnebibliotekar Grethe Norvang talte om børns læsning. Der blev læst eventyr for de mindste udstillingsgæster og vist film i tilknytning til emnet.

På *Vesterbros* kredsbibliotek i København var der 6.–23. november arrangeret en udstilling af børne- og ungdomsbøger. I forbindelse hermed var der tilrettelagt et større mødeprogram. Der var møde for foreningsledere, eventyrtimer for de mindste, oplæsningsaftener og bogorienteringer for børn og unge samt en særlig forældreaften

over emnet »Hvad skal vi give vore børn og unge at læse?« Radioens aktuelle kvarter havde også en omtale af arrangementet.

AABENRAAOMRÅDET FÅR BOGBIL

I november kørte Aabenraa-områdets nye bogbil en præsentationstur til alle biblioteker og udlånssteder, der har udlån til voksne, ialt 54 steder. Bilen er en folkevognsbus, der foreløbig skal medbringe udlånsbøger til voksne, klassesæt, filmsbånd og rekvisitioner. Bogbilen vil ligeledes udføre bogflytninger indenfor de enkelte sognebibliotekers afdelinger. Der skal køres endnu to gange inden maj. Der er plads til ca. 700 bd., men stå op i vognen kan man ikke.

BYGGEPLANER I ÅRHUS OG KØGE

Undervisningsministeriets udvalg til behandling af planerne om den nye bygning til Statsbiblioteket i Århus var 17. november samlet til møde i Århus, hvor kgl. bygningsinspektør C. F. Møllers detailprojektering drøftedes. I mødet deltog fra biblioteksside rigsbibliotekar Palle Birkelund og overbibliotekar Em. Sejr.

I *Køge* arbejdes der med planer om biblioteksbyggeri i Kirkestræde, nemlig ved ombygning af det gamle alderdomshjem og eventuel nedrivning af det såkaldte »Eventyrhus« – der ligger på kirkens grund – således at man her skulle få de længe tiltrængte nye lokaler til centralbiblioteket. Der er i den senere tid ført forhandlinger med Kirkeministeriet og Nationalmuseet om sagen, da Eventyrhuset er fredet i klasse B, og det vil derefter vise sig, om de nuværende, endnu ikke helt fastlagte planer kan føres ud i livet.

NYE KATALOGER OG BIBLIOTEKSSKRIFTER

Udkommet er: *Dania Polyglotta.* 9ᵉ année. 1953. Copenhague. Bibliothèque Royale 152 s.

NYKØBING F. CENTRALBIBLIOTEK INDVIER DEN NYE BYGNING

Den 20. november indviedes under meget festlige former den nye biblioteksbygning i Rosenvænget i Nykøbing F. Konsul Frigasts herskabelige villa (se B. V. 1950, s. 298) er nu ved en lempelig ommontering og en stor tilbygning gjort til en fornem ramme om et moderne centralbibliotek. Vi skal i et senere nummer bringe en beskrivelse heraf.

Indvielsesfesten holdtes i bibliotekets nye foredragssal. Her bød borgmester Reinh. Jørgensen velkommen og overdrog bygningen til centralbiblioteket. En lokal kammertrio udførte derefter en trio af Haydn. Centralbibliotekets formand, folketingsmand R. Lysholt Hansen takkede byrådet for de smukke lokaler og fremhævede navnlig fhv. borgmester H. Brodthagen og den afgåede formand, red. N. P. Nielsen som de mænd, der i sin tid havde ført byggesagen frem, og bibliotekets chef, overbibliotekar Poul Munch for hans store energi under arbejdet med at indrette det nye bibliotek. Departementschef Agnete Vøhtz overbragte undervisningsministeriets lykønskning og fremhævede den store betydning det havde, at bogen gennem gode biblioteker stod så godt rustet som muligt i konkurrencen med de andre ting,

der optager tidens mennesker. Forsvinder vanen at læse gode bøger, ser det mørkt ud for vort demokrati, og bogen med årtusinders tradition bag sig lader sig vel heller ikke slå ud af en højttaler. Den må bevare sin plads i det folkelige liv, og det sikrer vi blandt andet ved at give vore folkebiblioteker så smukke og tiltalende rammer som muligt.

Efter Niels W. Gades trio i f-dur talte bibliotekskonsulent Sven Plovgaard på bibliotekstilsynets vegne. Han fremhævede, at det var den første centralbiblioteksbygning, der var fuldført siden krigstidens byggestop. Det i forhold til udlånene til børn stagnerende udlån til voksne kan have sin årsag i de dårlige lokaleforhold mange steder. Her havde man skabt en atmosfære af hjemlig hygge, og det moderne menneskes fritid var vel også en messe værd. Endelig udtrykte overbibliotekar Poul Munch sin og personalets glæde over det nye hus. »Dagen i dag er en stor festdag, men den største festdag er mandag, når den første låner kl. 10 lukkes ind.«

AAKIRKEBY OG AAKER BIBLIOTEK I NYE LOKALER

Aakirkeby har efter mange år i meget velbeliggende, men yderst trange lokaler omsider fået en tidssvarende ramme om arbejdet, idet biblioteket har fået overladt en tidligere realskolebygning. Her er indrettet læsesal og udlån, malet i lyse farver og monteret med Reska-stålreoler – som i Birkerød børnebibliotek. Gulvene er belagt med Venyl-fliser. I læsesalen har man bevaret det gamle inventar. Foruden publikumsrummene er der et lille kontor og magasin samt et studieværelse i loftsetagen, hvor der desuden er indrettet en lejlighed. Ombygningen er bekostet af biblioteket for de midler, man rådede over i et legat, skænket af et mangeårigt bestyrelsesmedlem, Martin Kofoed, ialt 21.000 kr., suppleret med et lån i sparekassen på 25.000 kr. Indvielsen fandt sted d. 30. oktober. Overbibliotekar Poul Kallmoes overbragte bibliotekstilsynets og centralbibliotekets hilsen, formanden, bagermester Johs. Dam orienterede om bibliotekets historie, den tidl. bibliotekar, overlærer H. K. Larsen lykønskede med de smukke lokaler, og den nuværende bibliotekar, lærer Kr. Nielsen takkede byggeudvalget. Borgmester Karl Pihl udtalte sin glæde over de forbedrede lokaleforhold og tilsagde biblioteket byens velvilje i bestræbelsen for at opretholde institutionen i de nye rammer.

ANDRE MEDDELELSER

Børglum sognebibliotek har taget et usædvanligt initiativ for at skabe interesse om bibliotekets faglitteratur. Biblioteksforeningen har gennem pressen indbudt til et kursus i bøgers brug. I ti mandage vil man gennemgå håndbøger og fagbøger indenfor et bestemt emne, og der vil blive lejlighed til at prøve kræfter på opgaver i de enkelte bøger. En aften bliver helliget egnens historie, og som afslutning på kurset vil konsulenter gennemgå litteraturen indenfor husvæsen, planteavl og husdyrbrug. Der er adgang for alle over 14 år.

Hjørring centralbibliotek har ved en kommunal bevilling fået mulighed for at erhverve Anna E. Munchs maleri af maleren Niels Larsen Stevns, hvis vægmalerier pryder bibliotekets læsesal. Det er tanken også at ophænge maleriet på læsesalen.

Holbæk biblioteksforening havde d. 18. november sammen med AOF arrangeret en litterær foredragsaften. Dr. phil. Frederik Nielsen talte her om »Dansk digtning netop nu«.

Nykøbing F. centralbibliotek har opnået en bevilling på 1200 kr., således at man skal kunne udføre direkte bogudlån ved udbringning til aldersrentemodtagere og invalider 2–3 gange månedligt. Det drejer sig om ca. 50 personer, og ordningen gælder ikke i de fire sommermåneder.

Taasinge bibliotek havde d. 24. nov. udstilling om emnet film. Der vistes film, og litteratur om film blev gennemgået. Omtalen af bøgerne var indtalt på båndoptager af centralbibliotekets personale. Tidsskrifter og bøger om film var fremlagt, og man så fotografier fra gode og dårlige film, suppleret med en samling gamle filmplakater, udlånt fra filmmuseet.

Vordingborg bibliotek har åbnet en kunstudstilling på læsesalen i samarbejde med maleren Schmidt-Madsen. Det er tanken at skifte udstiller hver måned. Man begynder med malerinden Gertrud Boberg, og den næste udstiller bliver billedhuggeren G. Slot. – I ugen 14.–21. oktober har foreningen »Norden«s norske vandre-bogudstilling været på bibliotekets læsesal. Ved åbningshøjtideligheden overrakte lokalforeningens formand, adjunkt Palle Bo Bojesen, boggaver fra den norske venskabsby Røros til Vordingborg ved dennes borgmester, landsretssagfører Fritz Petersen, som lod den gå videre til biblioteket. Det drejede sig om et smukt indbundet eksemplar af »Røros-boka« i 2 bind fra 1942, »Festskrift i anledning af Røros kirkes 150 års jubileum«, 1934, samt 2 bøger af Olav Kvikne: »Teologen i bergmannskittel, direktør Peder Hiort ved Røros Kobberverk«, 1945, og »Bergstaden«, 1949.

NOTITSER

Fra Det kgl. Bibliotek. I Det kongelige Biblioteks forhal holdtes fra 27. nov.–15. dec. en udstilling *»Den jugoslaviske bog gennem tiderne«*. Udstillingen, der var arrangeret af Den jugoslaviske Komité for kulturelle Forbindelser i Udlandet, vises her i landet for første gang uden for Jugoslavien og skal herfra videre til Sverige, Norge og England. Samlingen illustrerer den jugoslaviske bogs udvikling fra de ældste håndskrifter skrevet i latinsk, kyrillisk og glagolitisk alfabet, over de første serbiske, kroatiske og slovenske tryk til vore dages litterære produktion. Til udstillingen er udarbejdet en trykt katalog, hvis udgivelse er forestået af bibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Zagreb, Jelka Mišić, som ligeledes har tilrettelagt fremlægningen af bøgerne.

Læsekredsenes favoriter. Af »Dansk Forfatterfond« er udsendt meddelelse om, at der for læsekredssæson 1953–54 er indgået et nettobeløb på ca. 18.500 kr. (1 kr. pr. låner ÷ administrationsudgifter), således at der til 87 forfattere, hvis bøger udlånes gennem læsekredse, er udbetalt 83 øre pr. exemplar. De 10 forfattere, som har haft flest bøger i læsekredsene er følgende: Karen Aabye, Morten Korch, Ole Juul, Rich. B. Thomsen Hans Jørgen Lembourn, Thit Jensen, Ib Henrik Cavling, Ellen Duurloo, Karl Eskelund og J. Bech Nygaard.

John Crerar Library i Chicago har begyndt udsendelsen af *»Crerar Current«*, der nogle gange om året skal bringe »News and Notes« fra biblioteket og f. ex. fortælle

lidt om dets særlige kostbarheder eller særlige litteraturområder. Dets tidligere overbibliotekar, vor gamle landsmand, J. Chr. Bay har således i nr. 1 og nr. 3 (1954) et par interessante småartikler om træsnit-illustrerede bøger (Leonhard Fuchs og Thomas Bewick).

Amerikansk biblioteksstatistik. I ALA Bulletin for oktober 1954, der helt er viet redegørelser for bibliotekernes aktuelle status i De forenede Stater, findes en række statistiske oplysninger. Det fremgår heraf bl. a., at der findes 7.477 folkebiblioteksorganisationer (hovedbibliotek med filialer etc.); 11.135 hovedbiblioteker, kredsbiblioteker og filialer, 28.000 udlånsstationer og 810 bogbiler. Der er ca. 26.917.000 mennesker, der ikke har adgang til et folkebibliotek, 404 grevskaber uden folkebiblioteker og kun 3 stater, der er helt biblioteksdækkede. De årlige driftsudgifter for alle de eksisterende public libraries er ca. 144.065.000 dollars. Den gennemsnitlige driftsudgift pr. indb. er 0.96 dollar, men der er 3 stater, der giver over 3 dollars pr. indb. – Der er ca. 26.500 bibliotekstjenestemænd i fuld tjeneste og ca. 18.000 i bibeskæftigelse, hvoraf henholdsvis ca. 13.000 og 1600 er fagligt uddannede bibliotekarer.

PERSONALIA

Dødsfald. Fhv. overbibliotekar Niels Moesgaard, Sønderborg, er d. 4. nov. afgået ved døden efter længere tids sygdom, 77 år gammel. Efter lærereksamen var han i en række år lærer i Køge og fra 1915 bibliotekar dér. Efter genforeningen blev han fra oprettelsen af Sønderborg bibliotek dets leder. 1926 blev han centralbibliotekar og virkede i Sønderborg, til han i 1948 gik af på grund af alder. Bibliotekarer af det ældre slægtled vil huske den stilfærdige kollega, der vel ikke trådte meget frem i debatten, men var eet med sit arbejde og havde en urokkelig tro på de biblioteksprincipper, pionererne, ikke mindst Thomas Døssing, havde indprentet ham. Dertil kom en dyb interesse for den landsdel, hvor han også valgte at leve sit otium.

Biblioteket for Holeby og Omegn har lidt et smerteligt tab, idet dets mangeårige formand, dyrlæge Larsen, er død. Han medvirkede ved bibliotekets start i 1923 og var i mange år bestyrelsens formand. Hans samarbejde med bibliotekaren var mønstergyldigt, og han har mere end nogen anden bidraget til den position, biblioteket har fået. Denne i forbindelse med den store vækst i virksomheden har naturligt bidraget til, at man fornylig kunne flytte biblioteket til smukke og tidssvarende lokaler. Af pionererne fra bibliotekets start er nu kun bibliotekaren tilbage i aktivt biblioteksarbejde.

60 år. Bibliotekar, fru Marie Johnsen, Varde, fyldte d. 31. oktober 60 år. Siden 1922 har hun været bibliotekar i Varde og i 32 år den ledende bibliotekar. Den store vækst i arbejdet, ikke mindst arbejdet på de nyopførte kaserner, nødvendiggjorde ansættelse af en faguddannet leder, men fru Johnsen fortsætter stadig som assisterende bibliotekar.

Bibliotekar forsvarer doktorgraden. Bibliotekar J. Prytz-Johansen, Universitetsbibliotekets 2. afd., har forsvaret den filosofiske doktorgrad med en afhandling om »The Maori and his religion in its non-ritualistic aspects«.

ANSÆTTELSER

Det kgl. Bibliotek og Universitetsbiblioteket. Cand. mag. Knud Boll Storgaard er ansat som aspirant til en stilling som bibliotekar af 2. grad fra 1. august 1954.

Statsbiblioteket i Aarhus. Bibliotekar, mag. art. Erik Reske-Nielsen har af Undervisningsministeriet efter ansøgning fået meddelt afsked fra sin stilling som bibliotekar. Hr. Reske-Nielsen er nu leder af journalistkurset ved Århus Universitet.

Det sønderjydske Landsbibliotek i Aabenraa har som assisterende bibliotekar ansat Mogens Posselt, tidl. Gentofte.

Det nordjyske Landsbibliotek har antaget bibliotekar Signe Pedersen, tidl. Aabenraa.

Esbjerg kommunes børnebiblioteker har som assisterende børnebibliotekar antaget Minna Wulff, tidl. Struer.

Frederiksberg kommunebiblioteker. Bibliotekar, fru Nina Juul, f. Windfeld-Hansen, hidtil Taarnby kommunebibliotek, er fra 1. dec. 1954 ansat som timelønnet bibliotekar.

Gentofte kommunes børne- og skolebiblioteker har som bibliotekar i 5. lønklasse ansat fru Inge Friis-Hansen.

Hillerød. Som ass. bibliotekar Thorkild Hammings efterfølger er ansat bibliotekar Leo Alster, tidl. leder af Hvidovre kommunebiblioteks filial på Lodsvej.

Køge centralbibliotek. Som ass. bibliotekar er fra 1. nov. 1954 ansat Kirsten Raaschou-Nielsen. Bibliotekar Birgit Esben-Petersen har samtidig fået bevilget afsked på grund af giftermål.

LITTERATUREN

ANMELDELSER

(Bøger fra 1954, hvor intet andet er anført).

Anmeldere i dette nr.: Bibliotekarerne Leo Alster, Hvidovre (L.A.), dr. phil. Jean Anker, Univ.bibl. 2 (J.A.), Sigurd Bjeld, Silkeborg (S.Bj.), Johs. Blauenfeldt, Kbhvn. (J.B.), Poul Brams, Hvidovre (P.B.), Poul Daugaard, Roskilde (P.D.), C. G. Elberling, Vordingborg (C.G.E.), Kjeld Elkjær, Århus (K.E.), Kjeld Hasselbalch-Larsen, Kbhvn. (Kj.H.-L.), A. Duncker Jensen, Odense (D.J.), Chr. Stub Jørgensen, Statsbibl. i Århus (C.S.J.), Niels Kaae, Kbhvn. (N.K.), Anna Elisabeth Kjølseth, Grenaa (A.E.K.), Ole Koch, Gentofte (O.K.) samt overlæge Holger Begtrup, Roskilde (H.B.), fuldm. i Univ.min. Palle Boelskov (P.Bsk.), programred. Jørgen Claudi (J.Cl.), afd.ing. Johs. Flems, forst. Ernst Gram, Lyngby (E.Gm.), bibl.dir. Robert L. Hansen (R.L.H.), prof., dr. phil. Søren Holm (S.H.), bogbindermester Edv. Pedersen, dyrlæge P. Petersen, Taasinge (P.P.) og husholdningslærerinde, fru Karen Sabroe (K.S).

FAGLITTERATUR

BOGVÆSEN

Riberholt, K., og A. Drastrup. Indbinding af bøger. En vejledning med over 300 tegninger. Gjellerup. 125 s. ill. 16.00. (00.3Ri17i).

Efter en omtale af bogbindermaterialer og en oversigt over amatørbogbinderens værktøj følger en serie tegninger, hvor hver enkelt disciplin gennemgås. Til slut en meget sammentrængt oversigt over bogens og bindets historie efterfulgt af en liste med nogle af fagudtrykkene.

Bogen adskiller sig fra tidligere udkomne lærebøger for amatører ved et meget rigt illustrationsmateriale, som for det meste anskueliggør de enkelte processer godt.

Faglærte bogbindere vil ingen gavn have af denne bog. Det burde derfor fremgå af titlen, at det er en lærebog for amatører. Edvard Pedersen.

SKRIFTER AF BLANDET INDHOLD

Nexø, Martin Andersen. Det røde Flag. Tiden. 291 s. 15.00. (Taler og Artikler i Udvalg ved Børge Houmann, 2). (04.6Ne97rø).

En lang række artikler fra dagblade og tidsskrifter, der viser Nexøs livsanskuelse og stillingtagen til de store verdenshistoriske begivenheder og de mindre danske fra 1905 til hans død. Enhver vurdering af denne digter uden kendskab til disse artikler er mangelfuld. De bør findes på ethvert større bibliotek. D.J.

Paludan, Jacob. Sagt i Korthed. 1929–1954. Hasselbalch. 127 s. 10.50. (04.6Pa45sa).

Ordnet under tolv emneord, der tilsammen dækker et bredt felt af den moderne tilværelse og dens psykologi, har Jacob Paludan her samlet ca. 500 aforismer – *virkelige*

aforismer, der med deres elegante koncentration og overraskende selvfølgelighed gang på gang åbner nye vuer og sætter frugtbare tanker i gang hos den gode, langsomme læser. Genren finder vel aldrig de mange lånere, men denne lille bog er liflig læsning og giver samtidig et komprimeret og stærkt indtryk af personligheden bag et af vor tids vægtigste danske forfatterskaber. J. Cl.

RELIGION

Jensen, Kai. Den evige Længsel. Glimt fra Troens Verden. Frimodt. 147 s. 8.50. (24Je45.8ev).

Stiftsprovsten i Aarhus har her i 8 kapitler i opbyggelig form behandlet forskellige kristelige spørgsmål såsom livet efter døden, korset, frimodighed og tillid til Gud, gerningernes betydning. Bogen kan anbefales til anskaffelse i de biblioteker, som ønsker at supplere deres opbyggelige litteratur. J. B.

Koch, Hal, og Bjørn Kornerup. Den danske Kirkes Historie. Gyldendal. Bd. 6, ill. 40.00. (27.6Ko26.1 da).

Dette det 3. udsendte bd. af den nye danske kirkehistorie er skrevet af Hal Koch og skildrer perioden 1800–1848 og fortsætter således det sidste udsendte bd. (se B.V. 1951, s. 459). Hal Koch har bygget videre på sin bedstefader provst L. Kochs ældre bøger og gennemarbejdet tidsrummet ved universitetsøvelser med studenterne i en årrække. Resultatet er blevet en særdeles interessant fremstilling, hvor læsningen ikke trættes ved mange enkeltheder, men overblikket lettes ved fremhævelse af de store linjer. Særlig interesse knytter der sig vel nok til fremstillingen af vækkelsernes og Grundtvigianismens indbyrdes forhold, og man får derigennem et indblik i oprindelsen til de kirkelige partigrupper, der har været dominerende indenfor dansk kirkeliv indtil den nyeste tid. Et særligt kapitel er viet de tre digtere Blicher, Ingemann og H. C. Andersen; det kommer i hvert fald lidt overraskende at se den første og den sidste indtage en så fremtrædende plads i en kirkehistorie, og man spørger uvilkårligt sig selv, om der ikke var andre, der kunne være lige så berettigede dertil. J. B.

Poulsen, P. Salmebogen fortæller. De Unges Forlag. 159 s. 7.50. (24.4).

B.V. 1953, s. 466 omtaltes en tidligere bog af samme forf.: Menneskeskæbner i Salmebogen. I nærværende bog uddybes dette stof videre, bl. a. bringes der nyttige oplysninger om flere af de i Den danske salmebog nyoptagne salmer (nr.-henvisningerne er overalt til den nye salmebog). Også denne bog vil glæde mennesker, der gerne vil vide lidt om baggrunden for nogle af de salmer, de er kommet til at holde af. J. B.

Schrøder, Urban (Udg.). Danske Prædikener gennem Tiderne. Udvalgte med Bistand af Hal Koch. Det danske Forlag. 328 s. 12.75. (Danske Klassikere). (24Sc65.86d).

Denne prædiken-antologi indledes med en kortfattet oversigt over den danske prædikens udvikling i nøje tilknytning til det meddelte udvalg af ialt 28 prædikener, nogle lettere forkortet. Der er et par stykker fra middelalderen, fra reformationstiden og fra den ortodokse tid, men over halvdelen er fra de sidste halvandet hundrede år. Bogen giver et godt udtryk for de forskellige toner, der har lydt fra danske prædikestole og anbefales til anskaffelse i købstadbibliotekerne. J. B.

DANSKE I UDLANDET

Jacobsen, A. Fjorten afrikanske aar. En fortsættelse af »Paa Afrikas vilkaar«. Gyldendal. 240 s. tvl. 18.50. (32.61Ja25f).

I »Paa Afrikas vilkaar« (B. V. 1951, s. 459) skildrede Axel Jacobsen de fem første pionerår som kaffedyrker i Tanganyika. De næste fjorten år var rige på oplevelser. Ikke blot som plantageejer med sukces, men også som distriktets tillidsmand gjorde Jacobsen en indsats, og det skønt hans stilling blev særdeles vanskelig under 2. verdenskrig på grund af de mange tyske plantageejere i distriktet. Hans tapre hustru stod trofast ved hans side, men til sidst måtte de give op på grund af sygdom, sælge plantagen og drage hjem til Danmark. Bogen er godt skrevet og giver en interessant og realistisk skildring af en dansk families liv i Afrika. N.K.

JURA

Clausen, Sven. Essays om naturret. Gyldendal. 95 s. 9.75. (34.01Cl41es).

Findes der retsregler, som er uafhængige af menneskelig magt? Er naturens ret andet og mere end den stærkeres sejr? Sven Clausen besvarer dette bekræftende: »ad en omvej«.

Som retsfilosofisk skrift er bogen interessant og udbytterig læsning, og forf. undgår bestandig fristelsen til at forløbe sig i tågerne. Sammen med forf.s bog fra 1952 om *Magt* fortjener disse essays en plads på bibliotekerne. P. Bsk.

Hermann, Alf Bent. Jura for Dem. Nyt nord. Forl. 1953. 102 s. 6.50. (F. O. F.s grundbogsserie). (34He78.31j).

Som et led i Folkeligt Oplysnings Forbunds ypperlige serie af grundbøger er denne lille bog fortrinsvis beregnet på aftenskoleundervisningen og studiekredse. Den giver i populær form beskrivelser af dagliglivets retsregler, og for den læser, for hvem Munch-Pedersens »Borgerlig ret« trods alt er for tung, vil *Jura for Dem* være en fortrinlig erstatning. P. Bsk.

Nielsen, Axel A. Skattevæsenet arbejder. Aino. 253 s. register. 17.50. (33.8Ni 36.02s).

Der findes efterhånden en righoldig litteratur om skattelovgivningen, og når skattereformen forhåbentlig snart kommer, må nye udgaver af adskillige værker vel forudses.

Men denne bog tager ikke så meget sigte på lovkommentar, som på at give vejledning ved selve fremgangsmåden – *teknikken* – ved skatteansættelser. For den der i kraft af offentlige hverv eller på anden måde er interesseret i at sætte sig ind i disse problemer, er bogen et nyttigt hjælpemiddel. Den er da også autoriseret til brug ved kommunalkursus og kommunesekretærernes korrespondancekursus. P. Bsk.

Thorsteinsson, Th. Fra fremmede Retssale. 4. samling. Munksgaard. 244 s. 18.00. (34.78Th79f).

I den nu foreliggende 4. samling fortsætter forf. sine ypperlige og meget læste skildringer af fremmede landes retssager og retsvæsen. En særlig og selvstændig værdi har denne udgave ved – vistnok for første gang på dansk – at give en udtømmende skildring af »Dreyfus affæren«, der rystede Frankrig og verdens retsbevidsthed omkring århundredskiftet. Foruden det historiske stof læser man med særlig interesse afsnit fra retsvæsenet i nutidens Amerika, fra Sovjetrusland m. m. P. Bsk.

GEOGRAFI OG REJSER

Branner, Jens. Farlig leg i Palæstina. Gyldendal. 167 s. ill. 13.50. (48.225 Br 26.2f).

Han er en pokkers karl, denne Jens. Fuld af sprælskhed og eventyrtrang så det batter. Fortælle kan han også, så man er helt tummelumsk af det meget eventyrblod; men kender han ingen grænser?

Han kaster sig med dødsforagt og tilsyneladende uden plan ud på opdagerfærd i Mellemøstens storpolitiske brændpunkter medbringende sin kæreste, der såvist må holde til meget. Han interviewer selveste kong Hussein af Transjordanien og roder sig ind i så mange forviklinger ved sin ulovlige grænseoverskridelse, at det halve gerne kunne være nok. En række fotografier bevidner hans færden i de fjerne riger, men mon ikke fantasien har boltret sig lovlig meget siden hjemkomsten? S. Bj.

Harrer, Heinrich. Syv år i Tibet. På dansk ved Finn Carlsen. Schønberg. 173 s. 1 kort, tvl. 22.00. (48.251 Ha 78.2s).

Forfatteren er en østrigsk bjergbestiger, som ved krigens udbrud 1939 blev interneret i Nordindien. Det lykkedes ham at flygte til Tibet, hvor han efter to års vandringer nåede frem til hovedstaden Lhasa. Her levede han i fem år, til sidst som lærer for den unge Dalai Lama, indtil han måtte forlade landet ved kinesernes indtrængen 1950. Han giver i sin bog et godt billede af det isolerede land og dets forskellige befolkningslag, fra bønder og nomader til herskerkredsen af præsteskab og adel omkring Dalai Lama. Bogen er nøgtern og saglig, har instruktive billeder, og den har dokumentarisk værdi for sine oplysninger om Tibet som det var, før kommunismen nåede det. N.K.

Jespersen, Dines Skafte. Himmel og hav og en ø. Jesp. & Pio. 191 s. 11.50. (46.4 Hi 89 je).

Forfatteren skriver om et år, han som ung lærer tilbragte på Hirsholmene, øst for Frederikshavn. Det er en letlæst, fornøjelig og frisk lille bog, der i væsentlig grad beskæftiger sig med friluftsliv, med jagt og fiskeri og dagliglivets pudsérligheder mellem brave og snurrige folk i det lille øsamfund. Uhøjtidelig underholdning for enhver, også for ungdommen. P.D.

Junge, Werner. Junglelæge. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 271 s. 1 kort. 16.00. (48.467 Ju 60.8j).

Forfatteren er en tysk læge, der i 1930erne ledede to amerikanske hospitaler i negerrepublikken Liberia. Hans erfaringer med hensyn til negersygdomme og negermentalitet går i samme retning som Albert Schweitzers. Ud over disse fortæller han om elefantjagt i urskoven, om medicinmænd og om »leopard« selskabets ugerninger og afsløring. Hans virksomhed i Liberia blev brat afbrudt af 2. verdenskrig. Bogen er saglig og velskrevet og egnet til anskaffelse i alle større biblioteker. N.K.

Koefoed, Peer. Vindstyrke orkan – og lidt til! Kay Elbo's eventyrlige sejlads med Nøddeskallen. Nyt nord. Forl. 192 s. ill. 12.75. (40.4 Ko 40.8 v).

Børnebogsforfatteren Kay Elbo og svenskeren Stenström sejlede i årene 1931–34 det meste af jorden rundt i sejlbåden »Nøddeskallen«. Der mangler i nogen grad liv og farve over Peer Koefoeds fremstilling af »Nøddeskallen«s dramatiske færd med to ikke-sejlkyndige mænd ombord. Nogle eksempler på udvist rådsnarhed vil huskes, og det samme gælder den uforstyrrelige, evigt kaffebryggende svenskers lune bemærk-

ninger, men bogen kommer for sent, og dens kvalitet motiverer ikke dens sene fremkomst. N.K.

Lindbergh, Charles A. Sejren over Atlanten. New York – Paris med The Spirit of Saint Louis. Thaning & Appel. 281 s. tvl. 26.00. (40.4 Li 56.3 s).

Som postflyver på ruten St. Louis–Chicago fik Charles Lindbergh den idé, at det måtte være muligt at foretage en nonstop-flyvning fra New York til Paris. Han begyndte straks at realisere planen, og der kom en spændende tid med at skaffe penge og maskine. Han havde konkurrenter, f. eks. den senere admiral Byrd, men 20. maj 1927 lykkedes det ham at komme på vingerne, og 33 timer efter nåede han Paris. Dette lyder i vore øren ret hverdagsagtigt, men dengang var atlanterhavsflyvning en uhørt bedrift, og i Lindberghs mesterlige fremstilling bliver den en oplevelse for læseren. Skønt man på forhånd kender udfaldet, læser man fuld af spænding om forberedelserne og om flyvningen i mørke og tåge over Atlanten, hvor Lindbergh i tankerne genoplever episoder fra sin barndom og ungdom, alt imens han aflæser måleinstrumenter, vurderer den øjeblikkelige situation og kæmper for at holde søvnen borte. Bogen har alle betingelser for at bliver en folkebog, ikke mindst for ungdommen. N.K.

Nissen, Tage. Inca. Rejseskildringer fra Peru. Branner & Korch. 176 s. tvl. 19.75. (48.83 Ni 90.5 i).

Tage Nissens bog om Peru er nr. 5 i rækken af hans rejsebeskrivelser fra Sydamerika. Det var halvdelen. Som de foregående bøger er »Inca« en skønsom blanding af historie og nutidsbeskrivelse, her dog med nogen historisk overvægt. Tage Nissens beskrivelse er jævn og ligetil, og der findes et orienteringskort og en række tavler til støtte for teksten. Alle biblioteker kan trøstigt købe bogen, så meget mere som der savnes litteratur på dansk om denne del af Sydamerika. N.K.

Politikens lommeatlas. Under redaktion af Axel Schou. Politiken. 168 s. register, ill. 12.75. (Politikens håndbøger, 50). (40.1 Po 45.5 sc).

Dette atlas adskiller sig i det ydre fra Politikens verdensatlas (B.V. 1952, s. 456) ved sit mindre format, der dog kun kan rummes i store lommer. Indholdsmæssigt har det færre kort, og disse er tegnet i mindre målestok. Registret omfatter ca. 20.000 navne mod verdensatlassets ca. 25.000. De enkelte kort er særdeles overskuelige, og navnene står med en lille, men klar og tydelig skrift. Redaktøren borger for atlassets aktualitet. På kortet over Grønland findes f. eks. navnene Mestersvig og Ny Thule. Atlasset kan anbefales på det bedste til bibliotekernes udlånsafdelinger. N.K.

Ryssel, Edith. Hos Albert Schweitzer i Urskoven. Berlingske. 194 s. ill. tvl. 12.50. (48.47 Ry 73 h).

Journalisten Edith Ryssel opholdt sig i foråret 1954 seks uger som gæst på Albert Schweitzers urskovshospital, udsendt af Berlingske Tidende. Hun fortæller sagligt og redeligt om sine iagttagelser af det daglige liv og arbejde i urskovshospitalet. Den 80-årige Albert Schweitzer er den ubetingede, tålmodige og opofrende leder, og han og hans hvide og sorte medarbejdere har fuldt op at gøre dagen igennem, ikke blot med patienternes pasning og pleje, men også med alt det arbejde, der er nødvendigt, for at et isoleret samfund på 5–600 mennesker kan leve i urskoven. Hospitalet drives ved hjælp af gaver fra venner i Europa, og Albert Schweitzer selv har anvendt sin

nobelpris til opførelse af en afdeling for spedalske. Bogen fremkom først som artikler i Berlingske Tidende og er nu suppleret med talrige fotografier. Som et vidnesbyrd om opofrende arbejde i kulturens og barmhjertighedens tjeneste fortjener den stor udbredelse. N.K.

Schildt, Göran. Min rejse i Sovjet. På dansk ved Olaf Holst. Grafisk Forlag. 112 s. tvl. 7.50. (47.9Sc29.7m).

Den finske forfatter og kunsthistoriker Göran Schildt foretog, udsendt af Svenska Dagbladet, en tre ugers studierejse til Sovjet i december 1953. Maleri, teater og arkitektur, herunder byplanlægning, har hans særlige interesse; han belyser disse kunstarters udvikling i Moskva, Stalingrad, Leningrad og Armenien og fremhæver modsætningen til vesterlandsk kunst. I slutningskapitlet »Den kommunistiske verden« diskuterer han den kommunistiske verdens og den vesterlandske opfattelse af begreberne »frihed«, »fred« og »objektivitet«, hver for sig ærlige og oprigtige, men bundforskellige. Göran Schildt har i denne lille bog så objektivt som muligt fremsat sine personlige indtryk og givet bidrag til forståelsen af visse sider af kommunistisk opfattelse og dens realisation. For alle biblioteker. N.K.

NATURKUNDSKAB

Arv, race og kultur. Hans Reitzel. 103 s. 12.75. (Mennesket og naturen). (59.9Ar 95b).

Racespørgsmålet er stadig aktuelt i vor bevægede tid. Det er derfor af betydning, som det er tilfældet i denne bog, at få det belyst fra forskellige synspunkter af indsigtsfulde forskere, nemlig Kaj Birket-Smith, J. V. Spärck, Louis Hjelmslev, J. Balslev Jørgensen og Mogens Westergaard. Sammenfattende kan det siges, at bogen giver en udmærket forestilling om, hvor misforstået det er at ville se ned på visse grupper af mennesker på grund af de forskelligheder, hvorved de eventuelt måtte adskille sig fra andre. Et sådant særpræg bunder endda ofte ikke særlig dybt. Dette gælder for eksempel negrene i Nordamerika og jøderne, hvilke sidste overhovedet ikke udgør nogen race. J.A.

Blædel, Niels. Flere sjove dyr. Hans Reitzel. 79 s. ill. 11.50. (58Bl96.2f).

Den stærkt naturhistorisk interesserede forf. har tidligere udgivet en bog om sjove dyr og fortsætter nu sit tema med behandlingen af dyr som næsehorn, elefanter og urfugle. Hans letløbende pen gør bogen til underholdende læsning for alle, som har sans for dyreriget og dets mærkværdigheder, ikke mindst fordi det er de ejendommeligste sider af de pågældende dyrs liv, der fremstilles for læseren. J.A.

Chapin, Henry, og F. G. Walton Smith. Golfstrømmens saga. Nyt nord. Forl. 303 s. register, ill.kort. 19.50. (55.9Ch21.6g).

To amerikanske videnskabsmænd, den første historiker og antropolog, den anden oceanograf og havbiolog, har samarbejdet på historien om Nordatlanten og dens strømme, navnlig Golfstrømmen. Fra oldtid til nutid har Atlanterhavet haft betydning for de omliggende lande og folk, i oldtid og middelalder som det mystiske, ukendte øde, hvor Atlantis lå, i nutid som den store forbindelsesvej mellem den gamle og den ny verden. Efterhånden blev Golfstrømmen opdaget, man lærte at lægge sejlruter efter dens vind- og strømforhold, man opdagede dens store betydning for havets planter og dyr, f. eks. for fiskerigdommen på New Foundlandsbankerne, og

man lærte at forstå dens afgørende indflydelse på Nord- og Vesteuropas klima og derigennem på kultur- og erhvervsliv. Bogen er populært skrevet, ikke særlig flydende, og der er adskillige gentagelser, men det er et vigtigt emne og en interessant bog, der bør findes i alle større biblioteker. N.K.

Kipps, Clare. Min lille gråspurv. Hasselbalch. 85 s. ill. 6.50. (58.8Ki65.5m).

»Den syngende gråspurv« kunne også være titlen på denne bog, der handler om en gråspurveunge, som blev opfostret af forfatterinden og levede hos hende, til den døde i en alder af tolv år, syv uger og fire dage. Mange ejendommeligheder i dens leveform og psykologi afsløredes i dette tidsrum. Det mest ejendommelige var vel, at den kunne synge, hvad gråspurve ellers ikke giver sig af med. J.A.

LÆGEKUNST

Seyffarth, Henrik. Slap af og hold Dem i form. Oversat fra norsk af Henrik Hoffmeyer. Gyldendal. 280 s. ill. 23.50. (61.64Se98.3s).

Den norske læge, H. S. er en af pionererne i kampen mod »belastningssygdommene«, der opstår ved uhensigtsmæssig brug af musklerne og koster utallige sygedage. I klar og letforståelig form redegør han her for sine teorier, der har vundet fagfolks anerkendelse også langt ud over Skandinaviens grænser.

En bog som denne er et forbilledligt eksempel på en populærvidenskabelig medicinsk bog. Den beskæftiger sig med et for næsten alle aktuelt problem, der gives læseren indblik i sygdommens årsager og en sober og praktisk anvisning på forebyggelse og selvbehandling. Bogens oversætter er læge, og oversættelsen skæmmes derfor ikke af udanske fagord. H.B.

PRAKTISKE FAG

Hvass, Else. Nytteplanter i farver. Farvetavler af E. Hahnewald. Politiken. 192 s. register, ill. 8.75. (63.3Hv22n).

En fornøjelig billedbog i friske om end lidt »forenklede« farver, en udmærket orientering som en indledning til det tungere skyts i håndbøger. E.Gm.

Weber, Anna. Ernæringssygdomme hos frugttræer og frugtbuske. Det danske Forl. og Landhuss. forlag. 64 s. 28 farvetavler. 4.50. (63.27We16.3e).

En ualmindelig god idé at lade et optryk af udmærkede hollandske farvetavler mødes med en koncis tekst af en dansk specialist, og derved har Landbrugets Informationskontor skaffet en forbløffende billig bog om et vanskeligt emne af stor interesse for frugtavlere og havedyrkere. E.Gm.

Westrup, Arthur. Min folkevogn – og jeg. En håndbog. Reitzel. 238 s. ill. 17.50. (62.72We88.4m).

Denne bog er en oversættelse af den i Tyskland udkomne bog: »Besser fahren mit dem Volkswagen«, der udkom første gang i 1950. Med det antal folkevogne, der i dag kører i Danmark, er det af stor betydning, at denne fortrinlige bog nu er udkommet på dansk. Den giver en udmærket beskrivelse af hele folkevognen og indeholder mange små finesser, som ejeren af en folkevogn kan have glæde af. For at få den fulde udnyttelse af sin vogn burde ejeren af ethvert automobilmærke have en lignende instruktion i bogform. Johs. Flems.

HUSVÆSEN

Andersen, Gerda, og Gunver Nielsen. 50 forretter til hverdag og fest. Nyt nord. Forl. 56 s. register, ill. 6.85. (64.1 An 32 ha).

Hæftet er tænkt som supplement til 50 Gryderetter (anm. i B.V. 1953, 112). Det kan anvendes som variation til de mange kogebøger, men dets betydning synes mindre end det første, der tog sigte på de nu mere anvendte eenretsmiddage. K.S.

Ewald, Jesper. Hjemmehåndværk. Thaning & Appel. 189 s. ill. 6.75. (68 Ew 30.7 h).
Ewald, Nøtter. Kjolesyning. Thaning & Appel. 80+16 s. ill. 4.75. (64.61 Ew 31.5 k).
Juhl, Finn. Hjemmets indretning. Thaning & Appel. 177 s. ill. 6.75. (64.5 Ju 36.2 h).
Lefèvre, Halfdan. Hjemmets nødhjælp. Thaning & Appel. 176 s. ill. 6.75. (61.49 Le 24.6 h).
Schiøtz, Gerd. Skønhedspleje. Thaning & Appel. 98 s. ill. 4.75. (61.33 Sc 35.36 s).

De i B.V. 1953, 394 anmeldte småhæfter, »Hvordans« håndbøger, foreligger samlet emnevis i ovennævnte 5 bøger. Hver for sig er de særdeles nyttige, idet de giver en praktisk betonet viden om forskelligt arbejde i hjemmet og anvisning på dets udførelse. K.S.

Herløv-Müller, E. Nyt på kagefadet. Thorkild Beck. 112 s. register, ill. 7.50. (64.12 He 78 n).

Den lille bagebog vidner om en aldrig svigtende evne til at samle opskrifter og finde nye ideer. Det er i særlig grad de elegante farvefotografier af »månedens kage«, der kan fange interessen. K.S.

På god fod med fødderne. Red.: Viola Nørlev og Bodil M. Begtrup. Det danske Forlag. 56 s. ill. 2.50. (64.7 Pa 11 f).

Forbrugerrådets kortfattede varekundskab om denne eller hin handelsvare – ovennævnte pjece nr. 5 gælder fodtøjet – henvender sig både til forbruger og forhandler ved i særlig grad at gøre propaganda for kvalitetsmærkning. K.S.

KUNST

Tidsskriftet Kunst (se B. V. 1953, s. 332) meddeler: Forlaget vil ved slutningen af *Kunst's* 2. årgang trykke en samlet indholdsfortegnelse for 1. og 2. årgang. Indholdsfortegnelsen vil blive bragt i årgangens sidste hæfte (nr. 9, 2. årg.)

KUNSTINDUSTRI

Bøje, Chr. A. Danske guld og sølv smedemærker før 1870. Ill. folkeudg. red. af Bo Bramsen. Politiken. 442 s. register, ill. (Politikens håndbøger, 53). 16.00. (76.33 Bø 47.5 d).

Af Chr. A. Bøjes højt ansete store værk: »Danske guld- og sølvmærker før 1870« fra 1946 og det tillæg dertil, der kom i 1949, er dette en samlet billigudgave, der ganske holder sig til originaludgaven; kun er Bøjes talrige kildeangivelser udeladt, man stoler nu fuldt ud på forf.s meddelelser uden dem. Endelig har nærværende udgave 38 helsides plancher, der bringer 300 gengivelser af typiske danske sølvgenstande fra renaissancen op til 1870, tegnede af N. Norvil. Udstyr og tryk er godt, og der er alle de nødvendige registre. For alle læsesale. Kj.H.-L.

LITTERATUR OG SPROG

Harsberg, Erling (Udg.). Græske Tænkere før Sokrates. I Udvalg og Oversættelse. Hasselbalch. 61 s. 3.50. (Hasselbalchs Kultur-Bibliotek, 135). (88.21 Ha 80.3 g).

Det foreliggende bind er et af seriens vægtigste. Det bringer en dansk oversættelse (den første nogenlunde samlede) af de brudstykker, der er bevaret af den ældste græske filosofi. Skønt fragmenterne er så korte, at de har karakter af strøtanker, giver de et indtryk af naturfilosoffernes dristige forsøg på at bestemme tingenes inderste væsen. Oversættelserne er gode, og indledningen klar og kortfattet. K.E.

Kristensen, Sven Møller. En mosaik af moderne dansk litteratur. Til undervisningsbrug. Gyldendal. 315 s. 14.50. (86.1 Kr 66 m).

Denne omfattende antologi fremtræder som en art studiemateriale, en exempelsamling til S.M.K.s fortræffelige oversigtsværk »Dansk litteratur 1918—1950« (anmeldt i B. V. 1951, s. 201). Lægger man disse to bøger ved siden af hinanden, har bibliotekerne dermed den helt rigtige studiehåndbog i emnet. Antologien eller mosaiken går fra 1917, begyndende med digte af Seedorff, Bønnelycke og Tom Kristensen, over 30'erne og besættelsestiden frem til denne efterkrigstid med dens yngste lyrikere. Lyriken udgør hovedstammen i bogen – naturligt nok – der er dog ikke alene blevet plads til udsnit af de vigtigste romaner, men også til noveller, skuespil og tidstypiske kroniker.

Det er en vanskelig og højst personlig sag at sammensætte en så rigt facetteret mosaik, så man vil altid kunne diskutere enkeltheder – der kunne, som S.M.K. siger i sit forord, laves en snes andre og dog lignende mosaiker af stoffet. Men her er arbejdet gjort, og resultatet indgyder både tillid og beundring. En uundgåelig bog, især for de mindre biblioteker. J. Cl.

Lindum, Olaf, og Chris Bojesen. Rambling round Britain. Schultz. 96 s. ill. 3.75. (Statsradiofoniens sprogundervisning. Engelsk for mellemtrinnet). (89.31 Li 65.93 r).

Radioens engelskhefte for mellemtrinnet er beregnet for det tredie undervisningsår og skildrer i små dialoger en danskers »strejftog i Storbritannien« med sin engelske ven. De forrige hefter er omtalt i B. V. 1952, 404 og 1954, 39. O.K.

Litteraturen i Danmark – og de øvrige nordiske lande. Redigeret af Henning Fonsmark. (Hvem skrev hvad før 1914). Politiken. 510 s. ill. 12.75. (81.5 Li 82.3).

Som et overordentligt værdifuldt supplement til Politikens »Hvem skrev hvad«, der fortrinsvis indeholder litteraturen efter 1914, har det initiativrige forlag nu udsendt en litteraturhåndbog for Danmark og det øvrige Norden (også Finland, men meget sparsomt), således indrettet, at der gives en dansk litteraturhistorie (ved Oluf Friis og Mogens Brøndsted) på ca. 120 sider, en norsk-islandsk på små 30 sider af H. Fonsmark og Erling Nielsen, en svensk på 15 sider af Kj. Elfelt – og en finsk på 2! af samme, hvorefter følger et forfatterleksikon (med portrætter) over ca. 250 nordiske forfattere, hvoraf godt halvdelen danske. Foruden en levnedsbeskrivelse giver artiklerne oplysninger om forfatterens vigtigste værker samt henvisninger til udgaver og litterære behandlinger. I bogens 3. afsnit findes derefter udførlige indholdsanalyser af hovedværkerne, opført i alfabetisk orden efter titlerne. Til sidst foruden personregister en værdifuld fortegnelse over opdigtede personer i nordiske digterværker (fru Boye,

se Niels Lyhne, o. s. v.). Bogen vil overalt, ikke mindst i små biblioteker og i samtlige skolebiblioteker, blive en stærkt benyttet opslagsbog. R.L.H.

Næsted, Henning. Engelsk-dansk synonym-ordbog. Engelske synonymer forklaret på dansk. Udarbejdet på grundlag af J. A. Afzelius »Svensk-engelsk synonymbok«. 3. opl. Grafisk Forlag. 535 s. register. 18.50. (89.33 Næ91 e).

3. udgave fylder samme antal sider som de forrige, men enkelte artikler er udvidet, og der er indføjet en del nye synonymgrupper. Bogen er et nødvendigt supplement til de engelske leksika og hører til på enhver læsesal »hvor der færdes gymnasiaster eller sprogstuderende« (se B. V. 1944, 28, jfr. 1946, 402). O.K.

Udenlandsk lyrik i dansk gendigtning. (Red.: Kai Friis Møller i samråd med Georg Rona). Politiken. 399 s. register, ill. 12.50. (Politikens Digt-Antologi II). (88 Ud 33.8).

Friis Møller har i sit forord taget brodden af flere oplagte indvendinger: udvalget er foretaget under hensyn til, hvad der forelå i egnede oversættelser og er derfor ujævnt. Endvidere har man principielt holdt sig til digte oversat fra originalsproget (her er dog sluppet nogle undtagelser med). Dog ville man tro, det havde været muligt at fylde nogle lakuner, således foreligger der smukke Lenau-oversættelser, og Victor Hugo er oversat bl. a. af Poul Levin. Thor Langes gengivelser af serbisk folkepoesi kunne vel også fortjene at komme med. Heller ikke valget af oversættelser forekommer altid indlysende. Aarestrups Heine-gendigtning er ikke altid lige heldig, der findes andre, der er fuldt så gode. Det er kedeligt, at Friis Møller foretrækker sin egen oversættelse fra »Deutschland« for Seedorffs helt ypperlige, men mindre forståeligt er det, at Michaëlis' tørre Baudelaire-oversættelser har fået fortrinsret for den beåndede gendigtning, Sophus Claussen har præsteret. Men trods alle små skønhedsfejl er udvalget dog blevet så rig og givende en bog, at bibliotekerne i størst muligt omfang bør anskaffe den. C.S.J.

HISTORIE

Churchill, Winston S. Den anden Verdenskrig. Bd. 6. Triumf og Tragedie. Overs. af Lasse Egebjerg. Hasselbalch. Bd. 6. 523 s. ill. reg. 17.00. (91.93 Ch91 a).

Selv om den oprindelige tekst har været afsluttet i nogle år, og forf. har måttet begrænse sig til at overvåge efterprøvningen af de faktiske oplysninger, må værket dog siges at være en imponerende slutsten på den 80-årige skribents produktion. Dette sidste bind går fra D-dagen i juni 1944 og slutter med en beklagelse af, at valgresultatet i juli 45 fratog ham muligheden for at slutte krigen mod Japan og forme fremtiden på tilfredsstillende måde. Før indholdsfortegnelsen står med store typer (som en forklaring på undertitlen, »Triumf og Tragedie«): »Hvordan de store Demokratier sejrede og derved blev i Stand til at fortsætte den Taabelighed, som havde været saa nær ved at koste dem Livet«.

Man må afvente tilsvarende værker fra anden side, før en bedømmelse af dette med rimelig baggrund kan forlanges; men det vil – ikke mindst med henblik på Churchills fyldige referater af storpolitiske telegrammer, taler og memoranda – afgjort blive stående som et værdifuldt kildeskrift for eftertiden. C.G.E.

Vaculik, Serge. Faldskærmsdjævle. Overs. fra fransk af Kaj Lund efter »Le béret rouge«. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 305 s. 16.50. (91.93 Va 20 f).

Forfatteren, der er tjekkisk født, flygter i 1940 fra en fangekolonne ved Dunkerque, slutter sig til De frie franske styrker i England og vender i 1944 tilbage til Frankrig som faldskærmsjæger og sabotør. Han har øjensynligt været igennem en del, men nogen fremragende fortæller er han ikke, ejheller psykolog – man synes, han ser lidt for nøgternt på krigshåndværket. C.G.E.

Vigen, Anders. En Huskeseddel. Erik Scavenius. Frode Jakobsen. Arne Frost-Hansen. 31 s. 2.50. (96.7).

Den 75-årige tidligere redaktør ved »Berlingske Tidende« siger i sin indledning om skriftet, at det »søger sin Berettigelse i den Idé at gøre Forhandlingspolitiken og Frihedskampen anskuelige ved en Forenkling, der holder Fremstillingen tættest muligt til de to Hovedpersoner, af hvis Karakter og Handlinger Begivenhederne i særlig Grad var Udslag«.

Medens han om den første antyder, at historien trods alt vil få en stjerne tilovers til hans bryst, melder han sig som sidstnævntes bitre angriber og kræver en uhildet undersøgelse af likvideringerne under besættelsen. Derfor antagelig denne »huskekage« i pjeceform. C.G.E.

PERSONALHISTORIE

Bengtsson, Frans G. Det paradis som var engang. Overs. efter »Den lustgård som jag minns« af Kjeld Elfelt. Jesp. & Pio. 160 s. 10.00. (99.4 Be 49.6 be).

Her er valuta for pengene. Bogen er en øjenlyst rent udstyrsmæssigt, og hvad indholdet angår, er der endnu mere grund til at fryde sig.

Det er »Røde Orm«s forfatter, der fortæller om de første ni år af sit liv på det skånske gods Rössjöholm, hvor hans far var forvalter. Bengtsson er en strålende iagttager, der jævnt og med varme tanker beretter løst og fast om sine barneår. På sin vej gennem barneårene møder han mange almuetyper, barokke skikkelser, ofte særprægede mennesker, der her portrætteres, så at de står lyslevende med dybe rødder i den skånske natur, der har en god del af Bengtssons hjerte.

Det er sandsynligt, at en og anden vil være modstander af hans angreb på religion og sprog, men alle må dog nikke samstemmende, når han fremhæver disse brudstykker fra livet på gården og hændelser fra svensk hverdag og kalder dem en mosaik af ædel karat. Og så er der megen sund humor i den. S.Bj.

Børge, Vagn. Thorkild Roose som Teatrets Kunstner. Nyt nord. Forl. 51 s. ill. 20 tvl. 15.00. (99.4 Ro 56.25 bø).

En fødselsdagshyldest til den 80-årige skuespiller. Rooses levnedsløb ridses op fra barndommen i Kolding over debut'en i Aarhus til årene ved Dagmarteatret og Det kgl. Teater og virksomheden som lærer sidstnævnte sted og ved universitetet. Det er ikke »Bogen om« Roose; men de få sider danner dog et i flere henseender vellykket forsøg på en karakteristik af Roose som scenisk personlighed. Billedudvalget er fortræffeligt. P.B.

Frederiksen, Karla. Hjerteblomst. Drømmen om kærlighed. Grafisk Forlag. 155 s. 11.50. (99.4 Fr 34 fr 1).

Med stor glæde genoptager man bekendtskabet med Karla Frederiksen i denne fortsættelse af »Drømmen om kærlighed« (B. V. 1953, s. 397).

Hun er nu med sin familie bosat først i Frederiksværk, dernæst i Lyngby. Man hører om hendes forfatterdebut og aner vanskeligheden ved at forene pligterne som hustru og moder med de kunstneriske krav. Smukke skildringer af lykkeligt familieliv veksler med fornøjelige beskrivelser af samvær med kunstnervenner, f. eks. den besynderlige Nielsen Stevns. Fængslende rids gives af Gyrithe Lemche, Tom Kristensen og kredsen omkring ham på »Hotel Lyngby«. Først og sidst er bogen dog præget af forfatterinden selv, et hjertevarmt menneske med et rigt sind, og derfor opløftes man ved at læse den. A.E.K.

Hamsun, Marie. Regnbuen. Oversat af Hedda Løvland. Aschehoug. 292 s. ill. 19.75. (99.4Ha55.5ha).

Først kom Hamsuns egne erindringer fra tyskertiden og både forfærdede og betog ved deres arrogante, uforfærdede ærlighed – nu kommer denne rige og skønne erindringsbog og rokker afgørende ved det skræmmebillede af Hamsuns hustru, vi konstruerede os som undskyldning for digteren i de onde år. Vi kommer nok til at indrømme, at Hamsun med sine dyder og fejl var et så stort menneske, at vi aldrig kommer udenom ham og hans værk, og vi må efter denne bog også rydde en plads ved hans side til Marie Hamsun som et ganske usædvanligt menneske.

For det har krævet det næsten overmenneskelige at være gift med dette geni i årrækken 1909 til hans død i 1952. Så man bøjer sig i beundring for denne kvinde, der i dag kan skrive derom ikke alene med så megen kærlighed, men også med et så charmerende lune – og som dertil indirekte formår at give et så rigt indtryk af Hamsuns trods alt så strålende, ja næsten hypnotiserende personlighed.

Skildringen går til 1940 og springer bevidst krigsårene over, og bortset fra enkelte, lidt selvmedlidende indskudte betragtninger læser man den med både bevægelse og fornøjelse. Den er et overmåde værdifuldt menneskeligt dokument, der læses med spænding både for den biograferedes og biografens egen skyld. J.Cl.

Knud. Prins af Danmark. Erindringer. Fra Fredensborg til Sorgenfri. Et halvt hundrede års oplevelser og minder. Thorkild Beck. 248 s. ill. portr. 16.50. (99.4Kn62.5kn).

En jævn og letforståelig skildring af arveprinsens opvækst og uddannelse, familieliv og omgangskreds; den slutter med en kraftig opfordring til at støtte »mit og prinsessens hjertebarn, Sydslesvigsk Studie- og Hjælpefond«.

For dem, der interesserer sig for kongehusets privatliv, vil bogen blive kærkommen læsning. Den tegner bl. a. et smukt billede af det afdøde kongepar og bringer mange interessante amatørbilleder. C.G.E.

Kofoed, Niels. Grundtvig som selvbiograf. Med særligt henblik på tidsrummet 1800–10. Gyldendal. 136 s. 14.50. (Skrifter udg. af Grundtvig-selskabet 8). (99.4Gr 87k).

Bogen behandler særlig tiden mellem 1800 og 1811. Den er et lærd elevarbejde, ikke for de mange, men for de lærde, og forf. anvender både trykt og utrykt materiale, ligesom han foretager små opgør med andre lærde. Han mener, at Grundtvig har været længere inde i romantikens dunkle irgange, end dr. Scharling ville antage det, og selv efter den fatale dimisprædiken 1810 i regenskirken skal hans kristentro have stået »på uhyggeligt svage fødder«. Det skal have været grunden til vægringen ved at blive faderens kapellan. Iøvrigt er det interessant at se udviklingen fra den vindtørre

versemager omkr. 1800 til den fuldtmodne digter omkr. 1810. Da ligger der både stof og form til den, hvis »dag er den største i Norden er set«. Bogen er for de større biblioteker, ja måske endda for de meget store. S.H.

Mezzrow, Mezz, og Bernard Wolfe. Min aske til de sorte. Oversat efter »Really the blues« af Kurt Kreutzfeld. Gyldendal. 324 s. 19.75. (99.4Me99me).

Det er hævet over enhver tvivl, at der er mange særdeles fordomsfrie og alsidige mennesker, for hvem jazz kun betyder larm eller dansemusik. De vil vel næppe blive mere begejstret for jazz ved at læse denne bog, men de kan vanskeligt undgå at få øjnene op for, at den ikke-kommercielle jazz er en folkemusik (som bibliotekerne ikke bør forsømme ved nodeindkøb), i ordets egentlige betydning en folkemusik, hvis udviklingslinier – skematisk betragtet – ikke er så skrækkeligt forskellige fra udviklingslinierne i den øvrige verdens folkemusik, hvor den endnu er levende, i Afrika, i Østeuropa, i Irland og andre steder.

Desforuden er Mezzrows bog en bog om de glade forbudstider i 20'erne, der lagde grunden til mangt et narkomanvrag i 30'erne. – Desforuden er det en bog om en gennemmusikalsk amerikansk jøde, der oplevede så meget Jim Crow, at han kom til at hade de hvide og bosatte sig i Harlem. Det er en sprælsk og levende bog af en mand, der ikke har været bange for at lade sig bruge af livet.

Armstrongs selvbiografi følger formentlig snart efter i dansk oversættelse. Der er 2 års ventetid, hvis man reserverer den på Statsbiblioteket. Så stort er behovet for de rigtige bøger om jazz. D.J.

Mikkelsen, Ejnar. Ukendt Mand til ukendt Land. Gyldendal. 193 s. kort, tvl. 19.75. (99.4Mi48mi1).

Denne erindringsbog, der fortsætter »Fra Hundevagt til Hundeslæde« (B. V. 1954, s. 43), spænder kun over et par år, som til gengæld er rige på oplevelser. Ejnar Mikkelsen vil forsøge at opdage en ø i Beauforthavet nord for Alaska, får rejst penge, købt skib og rejser ud, men finder på den yderst farefulde rejse kun is. Hjemturen går pr. hundeslæde gennem Alaska, der i disse år, 1906–08, oplevede sin store guldfeber. Ejnar Mikkelsen fortæller veloplagt og omstændeligt, stundom vel omstændeligt, men der er trods alt fart og spænding over hans oplevelser i Alaska. Bogen slutter med beretningen om amerikanske flyveres opdagelse af en kæmpemæssig isø, hvor Ejnar Mikkelsen forgæves søgte land, og dens udbygning til flyvebase 1952 som led i U.S.A.s nordlige forsvarslinie. N.K.

Moltke, Else (Red.). Bogen om Thit Jensen. Grafisk Forlag. 222 s. ill. tvl. 18.50. (99.4Je54mo).

Ca. halvdelen af bogen er formet over samtaler mellem Thit Jensen og redaktøren om bl. a. ægteskabet, det okkulte, ensomhed, hævn og gengældelse, og denne del, hvor Thit Jensen selv kommer til orde, er afgjort bogens bedste. Dernæst indeholder den opimod en snes bidrag fra venner blandt forfattere, kritikere, skuespillere, og endelig rummer den to små fortællinger af Thit Jensens tidligste produktion.

Bogen giver gode strejflys (men også kun strejflys) over Thit Jensens mangfoldige personlighed; helt vellykket kan den dog ikke siges at være, dertil har dens redaktør gjort sig skyldig i for megen unødig, ligegyldig passiar. Den fængsler dog mere end Woels bog (B. V. 1954, s. 329) og er forsynet med et endnu prægtigere billedstof.

Bogen om Thit Jensen har vi endnu til gode. A.E.K.

Nedergaard, Paul. 100 danske præsteslægter. En lille slægtshaandbog opstillet i uddrag af stamtavler. Lohse (i komm.). 99 s. 25.00. (99.8Ne21.53h).

Denne bog, der er et særtryk af et særhefte i forf.s En dansk præste- og sognehistorie 1849–1949, bringer først forskellige statistiske oplysninger om de ældste præsteslægter, om søskendeflokke, der er blevet præster, om præsteslægter, der har været knyttet til bestemte sogne, og om, hvordan de gamle præsteslægter efterhånden ophører med at være præsteslægter. Derefter følger uddrag af stamtavler for 101 nulevende præsteslægter, hvor 4 slægtled eller derover efter hinanden eller mindst 7 medlemmer i det sidste hundredår har været præster. I hovedsagen er kun præster og præstefruer samt mellemled medtaget, dog er også enkelte kendte personer nævnt. Bogen vil være af stor værdi for alle personalhistorisk interesserede. J. B.

Nørregaard, Jens. Augustins de civitate Dei. Et udkast. Schultz. 61 s. 7.75. (99.4).

Ved sin død efterlod professor Nørregaard sig et ufuldført arbejde om Augustins bog om »Guds Stat«, det værk i verdenshistorien, der har spillet den største rolle næst efter de forskellige religioners hellige skrifter. Det blev faktisk den krumtap, om hvilken det følgende årtusinds historie kom til at dreje sig. Den lille torso giver dels en karakteristik af værket og dels en refererende gennemgang af dens 22 bøger. Den bærer helt igennem præg af forf.s beundring for og store kærlighed til Augustin, og den bør findes på de større biblioteker. S. H.

Smith, J. Slesvigske Amtsforvaltere. Personalhistoriske Oplysninger om Amtsskrivere, Amtsforvaltere, Landskrivere, Landfogeder og andre Oppebørselsbetjente i Hertugdømmet Slesvig indtil 1864. Eget forlag (Aagade 98, Kbh. N.). 360 s. duplikerede. 21.00. (99.39).

Efter at Harald Hatt: Danmarks Amtsforvaltere 1848–1932 (særtryk af Personalhistorisk tidsskrift 9. rk. 6. bd.) var udsendt, fandt fhv. amtsforvalter J. Smith på, at der også havde været amtsforvaltere i Slesvig fra 1848–64, og disse burde have været medtaget, da hele Slesvig og ikke blot Nordslesvig dengang hørte med til Danmark. Med støtte fra den Hjelmstjerne-Rosencronske stiftelse og med nogle legater fra tid til anden, og sikkert også med personlige ofre, har forf. kunnet gennemføre det meget omfattende arkivarbejde, der ligger til grund for bogen, der hermed foreligger duplikeret. Den indledes med en række små artikler om de forskellige embedsformer, hvorunder de registrerede personer har gjort tjeneste, om deres regnskabsformer, historie og lign. Derefter kommer så hovedafsnittet med personalia, ordnet amtsvis, og stoffet føres så langt tilbage i tiden, som det har været muligt at gå. Endelig er der store personregistre. Emnet er snævert, men uden tvivl af betydning for personalhistorikere, og bogen vil derfor kunne anskaffes til de biblioteker, der har Hatts bog. Kj. H.-L.

Zweig, Stefan. Liv og digt. Casanova – Stendhal – Tolstoj. Oversat efter »Drei Dichter ihres Lebens« af Clara Hammerich. Jesp. & Pio. 234 s. 13.75. (99.3 Zw281).

Stefan Zweig var jo ligefrem genial som historisk portrætkunstner, en sjælekender og fornem sprogkunstner og dertil en fremragende popularisator. Som »Erasmus fra Rotterdam«, »Marie Antoinette«, »Maria Stuart«, »Balzac« og flere andre tidligere er blevet levende under hans pen, således nu også disse tre digtere, hvis fællespræg er en

lidelsesfuld uoverensstemmelse mellem det liv, de levede, og det de skabte i deres kunst – en uoverensstemmelse, der netop gav deres kunst dens kraft og spændvidde: Den gamle, foragtede bibliotekar Giacomo Casanova, der overvandt sin alderdoms små-lurvethed ved ud af sin blodfyldte ungdoms oplevelser at digte alle tiders ærligste og mest hensynsløse erotiske eventyr – den første virkelig moderne psykologiske digter, der skuffedes så svarligen i sit ydre magtbegær under Napoleonstidens ellers så gunstige omvæltninger, men som fandt en uendelig verden i sit eget jeg – og endelig den store russer, profeten og religionsstifteren, der af menneskelig ansvarsfølelse og omgivelsernes tryk først fik lov til at leve sit liv helt ud i idealitetens yderste konsekvens – i døden.

Bogen kræver selvfølgelig visse forudsætninger af sin læser, men den er så medrykkende skrevet, så klogt og let disponeret, at den med Z.s store popularitet sikkert vil finde mange begejstrede læsere i de større biblioteker. J. Cl.

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Anesen, Niels. Græsset kommer altid igen. Branner & Korch. 218 s. 9.75. (An63g).

En roman om hedens opdyrkning. I tid strækker den sig fra begyndelsen af dette århundrede til ca. 1946.

Anesen er ulideligt sentimental, når han skriver om det hårde arbejde, der bærer lønnen i sig selv, om fattigdommen, der i sig selv skal være indholdsrig og skøn, om fryd, der risler, og varme, der varmer, om skønne, stilfærdige, sanddru, frodige kvinder og meget andet godt. Efter endt læsning har man ingen som helst fornemmelse af det umenneskelige slid, det må have været at forvandle heden til agerjord. – Der hører mere til at være realist – som nogen titulerer Niels Anesen – end det, at en søn i bogens familie omkommer i en grusgrav, og en datter bliver skidt gift. Bogen slutter med, at Niels Anesen lader et gammelt ægtepar begynde forfra med hederydning, efter at deres livsværk er blevet lagt øde af en svigersøn. Sådan kan det gå, men man forstår, at Niels Anesen skal samle lidt kræfter, før han eventuelt i en ny bog vil fortælle os, at den glæde, de føler derved, varer ved. D.J.

Bay, J. Christian. Frisk Luft. Fortællinger og Oplevelser. De Unges Forlag. Bd. 1, portræt. 8.50. (Ba93.8fr).

I disse små, fordringsløse skildringer har forfatteren nedfældet sin viden om pionértiden i den danske udvandring til Staterne. I forordet siger han: »Hvor meget af en Bogorm man end kan blive, er Mennesker med levende Tale dog den Kilde til Samkvem, som betyder mest i vort Livsløb«. Bogen vidner på den smukkeste måde om, hvor flittigt J. Christian Bay har øst af denne kilde og om hans evne til med hjerte og lune at levendegøre nogle af de brogede skæbner blandt danske nybyggere, som han fik forbindelse med. En særlig charme er der over fortællingernes sprog med den pudsige blanding af dansk og amerikansk. (En ordliste sørger for oversættelse af de fremmede gloser).

En læseværdig bog, der også byder på godt oplæsningsstof. A.E.K.

Enselmann, Edvard. Børster i sol. Roman om danske i Argentina. Hagerup. 173 s. 12.50. (En 82 bø).

Romanen handler om danske høstarbejdere på en dansk gård i Argentina. Det bedste i bogen er skildringen af selve høsten under den brændende sol. Det er så godt, at bogen havde været ganske fortræffelig, hvis forfatteren havde kunnet blive ved at skrive på den måde. Men pokker tager ved ham, når han skal skildre et stævnemøde. Så tales der elskov i en erotisk-poetisk stil, der synes skabt ved hjælp af en synonymordbog for at undgå jævne menneskers jævne tale. Ganske skrækkeligt er det også, når hovedpersonen udvikler en supermands egenskaber og befrier en kvinde fra nogle sorte, beskidte, skulende, argentinske giftmordere og bagefter filosoferer over en flaske whisky. – Det fylder så meget af bogen, at den må betegnes som værende ikke god. D.J.

Fatum, Lorentz. Hvad saa med mig? Gyldendal. 231 s. 14.75. (Fa 82 hv).

Tre humorister slås i øjeblikket om føringen inden for dansk satire. Kredsen består af Juul, Søeborg og nu sidst Fatum; så der skal for såvidt ikke så meget til for at blive nummer eet. Det må Lorentz Fatum siges at være blevet i kraft af »Hvad saa med mig«? Han lader en middelmådigt begavet student ankomme til Agerby, hvor den sensationshungrende lilleby tager imod ham med kyshånd, da man netop har måttet aflyse modtagelsen af den berømte filmstjerne Marenga Perejaslav alias Maren Holm! Reklame- og fidusmagere, pressemænd og politikere misbruger det stakkels fæhoved på det voldsomste; han er en overgang redaktør eller »sprøjtefører« ved den lokale avis (det er ikke blide ord, der falder om journalistikkens mænd), bliver byrådsmedlem og meget mere, før han til sidst opdager, at han bare har tænkt på at gøre karrière.

Fatum er morsom somme tider, satiren slår igennem af og til, men han har villet favne for meget, og så er gassen gået af ham undervejs. Man kan godt ærgre sig over, at der ikke har været flere atmosfærers tryk under hans satiriske kedel, for han har talent. S. Bj.

Feinberg, Louis. Ørkenvinden og andre fortællinger. Gyldendal. 94 s. 9.50. (Fe 31 ør).

I disse noveller giver den kun 26-årige, debuterende forfatter et talentfuldt kunstnerisk billede af sine oplevelser som frivillig soldat i jødernes krig mod araberne omkring staten Israels oprettelse i 1948 – bedst i de direkte, fortællende historier, hvor han med både lune, selvironi og undertiden dyb bevægelse giver en række glimt af selve krigen og af menneskeskæbner under dens forbandelse, mindre godt og lidt søgt i de indflettede symbolistisk dybsindige billeder. L. F. er klog nok til selv indirekte at indrømme sin store afhængighed af forbilledet Ernest Hemingway – både den ydre, fåmælte teknik og selve attituden er ofte hentet fra denne – men den unge dansker udfylder unægteligt fodsporene på nydeligste måde og har et så vigtigt og dybt personligt oplevet stof at øse af, at man ønsker hans lille bog en vid udbredelse. J. Cl.

Hansen, Aase. Alt for kort er Duggens Tid. Gyldendal. 171 s. 12.50. (Ha 59 al).

En erindringsroman, næsten en indre monolog, og med mildhed og vemod i sprogtone og stemning. Hovedpersonen, Nanna, der er malerinde, kommer over nogle gamle breve, og den svundne tid står op af graven: forældrenes ulykkelige ægteskab, hendes egen ungdom, forelskelse og menneskelige kriser. Der er fine psykologiske portrætter og en sorgfuld viden om menneskehjertet; men trods sin melankoli er det

en livsbekræftende bog, hvis levende kvindeansigter og varme stemninger bliver ved at vende tilbage i erindringen. P.B.

Holberg, Ludvig. Udvalgte komedier. Med Wilhelm Marstrands tegninger. Gyldendal. 293 s. ill. 17.50. (Ho 37 ud).

Denne bog er måske snarere udgivet for Marstrands tegningers end for Holbergs komediers skyld. Det gør den naturligvis ikke ringere, og det er en smuk gavebog, men næppe nogen biblioteksbog. Udvalget omfatter Erasmus Montanus, Barselstuen, Den politiske kandestøber, Jeppe på Bjerget, Det lykkelige skibbrud. Desuden er der et lille efterskrift af H. P. Rohde om Marstrand og Holberg. De lærde diskuterer, om det er et godt udvalg, i hvert fald må man jo sige, at det ikke er stort. Hvis der endnu er biblioteker, der ikke har Holberg eller skal anskaffe ham pany, er de nok stadigvæk bedst hjulpne med Carl Roos' ret billige 3-binds udgave fra begyndelsen af 20'erne. I de store antikvariater behøver man ikke at vente længe på den. D.J.

Jensen, Erik Aalbæk. Drømmen om det glemte. Gyldendal. 242 s. 14.50. (Je 39 dr).

Denne roman om kampen mellem pligt og lyst taler mere til intelligensen end til hjertet, men den bygger på kloge iagttagelser og sikker viden om menneskesindet. Dog sløres meningen undertiden ved fremstillingens benyttelse af det antydede og underforståede, således som moderne romanteknik ynder det. Hovedpersonerne, en mand og en kvinde, har elsket hinanden i de unge år; da var han for veg og usikker til helt at vinde hende, og begge indgik de andre ægteskaber. Nu mødes de en halv snes år senere, og alle de gamle følelser vælder op. »Det glemte« er dog kun en drøm, og hun bryder ud af den, da hun ikke kan svigte pligten overfor sine børn.

Romanens intense naturbeskrivelser er af stor virkning. A.E.K.

Jensen, L. Andkjær. Sognekongen. Hagerup. 197 s. 12.50. (Je 47 so).

Man kan få myrekryb ved at høre ordet »skolelærer« brugt som betegnelse for undervisere, men endnu mere grelt stiller det sig, når man i denne roman ser L. A. J. – selv lærer – anvende dette sælsomme navn.

Lærer Bak er en slavepisker i bogstavelig forstand; han hamrer lærdom ind i børnene i Varby skole. I sin fritid arbejder han systematisk på sin fremtid og tromler kynisk og uden skelen til sine medmennesker alt ned på sin vej til embedet som sogneradsformand. Hans to ægteskaber går med i købet, inden denne struggler glider ud af livet og bogen på side 197. Sikke et held, at man kender andre lærere end denne usympatiske størrelse. Der er ingen ben i bogen med undtagelse af dem, omtalte Bak skaffer sig. S.Bj.

Juul, Ole. Profeten går i land. Thaning & Appel. 227 s. 10.75. (Ju 84.4 pr).

Ole Juuls nye roman retter især skytset – grovt skyts – mod den rummelige danske folkekirke. Denne kommer her ud for at skulle forhindre muhammedanismen i at vinde indpas i landet via øen Trangø, der efterhånden skulle være ret godt kendt gennem de 40.000 solgte eksemplarer af Ole Juuls foregående roman »Det tossede paradis«. – Mediet er pastor Ibenholt eller Ibn Holt, der på en Marokkorejse optager Allahs lære i sig med bistand af jordisk skønne haremskvinder.

Når man ikke har læst »Det tossede paradis«, fordunkles fortsættelsen i hvert fald

ikke af fortidens efter sigende større bedrifter, men alligevel stimulerer bogen ikke mere end en klam kop the. Der er ikke megen satire i den, kun meningsløs blasfemi.
D.J.

Kjøngsdal, Niels. Manden på Lyngborg. Erichsen. 168 s. 8.75. (Kj99.2ma).

Bonderoman fra stavnsbåndstiden, banal og naiv i sin persontegning og med et handlingsforløb, der er fuldt af kendte og billige effekter. Den er skrevet i et sprog, hvis sammensurium af 1954-jargon og påvirkning af Ingemann og Carit Etlar er af en komisk virkning, som næppe er beregnet. Facit: en undren over, at der virkelig er penge i udgivelsen af sligt. A.E.K.

Lemche, Gyrithe. Edwardsgave. 5. Udg. Nyt nord. Forl. 1–5 i 2 bd. 28.50. (Le53ed).

I en del år har »Edwardsgave« været udsolgt, et føleligt savn for bibliotekerne. Takket være »Nyt dansk litteraturselskab« er dette savn nu afhjulpet, idet denne værdifulde danske slægtsroman atter foreligger, hermed i 5. udgave, en kendsgerning, der beviser dens levedygtighed.

Med de to københavnske købmandsfamilier Valeur og Krüger som midtpunkt opruller den et stykke dansk kulturhistorie fra midten af det 18. århundrede til o. 1900. Enkelte steder vil måske det historiske stof forekomme nutidslæsere at tynge fremstillingen vel meget, men stort set må det formodes, at romanen med sin bevægede handling og troværdige og mangfoldige menneskefremstilling vil glæde og interessere nye skarer af læsere, og biblioteker af enhver type, som ikke er medlem af »Nyt dansk Litteraturselskab« (hvad de iøvrigt burde være), vil gøre klogt i at sikre sig den.
A.E.K.

Malinovski, Ivan. Vejen. Noveller. Borgen. 90 s. 14.00. (Ma39ve).

Malinovski, der debuterer som skønlitterær forfatter med denne bog, skriver ikke for de mange. Hans stil er meget modernistisk, og hans metode den dybtgående sjælelige analyse. Et væsentligt tema i disse 8 noveller, hvoraf flere foregår under krigen og besættelsen, er den famlen efter godhed og renhed, der findes hos mennesker, der lever i snavs og fortvivlelse i krigens og storbyens skygge. Trods det marerridtagtige og neurotiske, der præger flere af novellerne, hvoraf enkelte er meget vanskelige at gennemskue, er det denne søgen og dette håb, der er bogens grundstemning. Malinovski er en vidende menneskekender og en sikker skribent, og bogen hører naturligt hjemme i de store biblioteker. – Prisen giver anledning til eftertanke. P.D.

Nexø, Martin Andersen. Folkene paa Dangaarden. Gyldendal. 84 s. 9.50. (Ne97f).

Gyldendal, der er ved at udgive den store forfatters samlede værker, har udsendt hans eneste opførte skuespil. »Dangaarden«, Danmark, styres af en degenererende slægt, der lever på nationale fraser. Den kan ikke klare sine forpligtelser, hvorpå gårdens forkarl, der står for proletariatet, overtager ledelsen for sammen med sine kammerater at drive ejendommen videre, efter at sparekassen har indset, at i deres hænder vil den bedst kunne opnå sine renter! Nexø er vred, han maler strengt sort-hvidt. Hvad enten man sympatiserer med hans idéer om socialistisk fællesskab eller ej, må man indrømme, at symboldramaet udtrykker hans kærlighed til samfundets lille mand og hans foragt for udbytterne. Det daterer sig fra 1915. S.Bj.

Nexø, Martin Andersen. Ungdom og andre Fortællinger. Gyldendal. 311 s. 19.50. (Ne97un).

Det var godt, at Nexø før sin død selv nåede at sammenstille denne nye udgave af sine fortællinger, der omend lidt oversete så givet danner den tredie hovedhjørnesten i hans store forfatterskab. Hvor var han dog en mangfoldig digter – langt mangfoldigere end romanerne og de sidste år lod ane. Og intetsteds træder denne rigdom stærkere frem end i disse fortællinger, hvor motiverne hentes snart fra Bornholm (fortællinger som f. eks. »Skæbne«, der analogt med »Himmerlandshistorier« burde bære hæderstitlen »Bornholmer-fortællinger«), snart fra Spanien (»En kvinderevolution«, »La Concha«), Amerika eller fantasiens satiriske riger.

Selv om udgaven naturligvis først fremtræder i sin fulde rigdom med det lovede andet bind – dette første bringer rent kronologisk novellerne fra perioden 1894–1905 – kan man roligt sige, at her er en bog, som intet bibliotek, stort eller lille, kommer udenom. Den rummer et myldrende liv, der spænder fra den drøjeste komik til den tungeste tragik. J. Cl.

Nygaard, J. Bech. Vejen. Martin. 288 s. 12.75. (Ny53.5v).

Steffen Hauge er søn af et arbejdsomt husmandspar; han beskadiger som dreng ryggen under leg, lammes i benene og er derfor henvist til en rullestolstilværelse, der sætter ham på hårde sjælelige prøvelser. I skildringen af hvordan ulykken tvinger ham til at leve et andet liv end kammeraterne, og hvordan han betragtes som den grimme ælling, er der god psykologi. Men man kommer ikke langt ind i denne hjerte- og nyregranskende invalids memoirer, før man aner, at den interesse, emnet har vakt, vil dræbes, før man er nået til ende med de 288 sider.

Bogen er lumsk kedelig, og personerne savner farve og glød. S. Bj.

Petersen, Bang. Susanne. Hirschsprung. 199 s. 9.75. (Pe61.7su).

Een af personerne udbryder et sted: »Du tændte elskovens flamme i mig, Susanne«, og noget senere betror han damen, at hun »har de samme klassisk skønne træk som på statuer af antikkens gudinder«. Sådan taler ingen naturlige, unge mennesker af idag, selv ikke forelskede ynglinge, men her gør man. Det er en folkelig bog, meget folkelig, så folkelig, at den tangerer magasinromantikkens åndfulde verden. Den bringer en banal trekanthistorie om en rig gårdmandsdatter, en fattig ung mand, der er et pjok, og endelig præstens nevø. Det er ham, der taler det floromvundne sprog og som altid dukker op, når Susanne har det allertristest, og det har hun ofte, for hendes pjokmand forstår hende ikke.

Lad gå med, at Bang Petersen kender det danske sogn; det er nu ikke morsomt, når man hele tiden har på fornemmelsen, hvad næste side drejer sig om. Som omslaget, så bogen. Med kunst har de to ting intet at skaffe. S. Bj.

Sperling, Robert H. Sorte djunker. Piratkvinden Fu's beretning om sit eventyrlige liv. Nedskrevet af Robert H. Sperling. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 261 s. 14.50.

Det står ikke ganske klart, om denne bog er en roman eller et afsnit af en selvbiografi, men spændende er historien om den unge kineserpige, der optræder som sørøver under krigen mellem Kina og Japan 1938–45 og ved sine bedrifter vinder tilnavnet Fu, der betyder huntigeren. Som roman er den for overfladisk og skikkelserne for unuancerede, som selvbiografi for ubetydelig, selv om den giver indblik i kinesisk liv og tankegang. Den vil nok blive læst uden bibliotekernes medvirken. N. K.

Søeborg, Finn. Kun for sjov. Naver. 178 s. 9.75. (Sø36.5ku).

Forfatteren eller forlaget har udvist falsk beskedenhed ved valget af titel til den foreliggende samling noveller og humoresker, der rummer en del, ganske vist ret venlig satire over nationale ejendommeligheder og kontoriusserier. Men det må indrømmes, at det meste af bogen kun er for sjov, og at en god part også *er* sjov: barokke hverdagssituationer, tildels med basis i det Søeborgske privatliv, og groteske fantasier med masser af effekter. Nogen fornyelse i repertoiret fra de foregående bøger er der ikke, men publikum vil sikkert more sig alligevel. P.D.

Wåle, Sigurd. Aborten. Dokumentarisk roman. Birkerød. Ampels forlag. 91 s. 6.75.

Lad mig gøre beklagelsen over dette papirspild kort og blot sige som min mening, at et godt og frygtelig aktuelt emne atter er blevet spoleret af Wåles grænseløse selvovervurdering og talentløshed. Produktet kan kun være af interesse for papirmøllen. J.Cl.

LYRIK

Heltberg, Grethe. Hjertets gæster. Digte. Gyldendal. 47 s. 9.75. (He57.93hj).

Den til tider altfor let skrivende forfatterinde synes i sin nyeste samling at have fundet ned til dybere kilder i sit sind. Hendes formevne er lige sikker, og af og til tager den stadig magten fra hende. Men hun synes at være klar over faren og at kæmpe imod den. Og resultatet er blevet en række digte, der indfrier en del af de store forventninger, som hendes første vers vakte. C.S.J.

Larsen, Arne Bøgh. Vildrosen. Digte. Schønberg. 72 s. 7.50.

Disse små digte, hvor tanke og stemning er fortættet til en essens af poesi, således som orientens digtere formår det, må slå endelig fast, at A. B. L. hører til de sikre navne i vor lyrik. Der er ingen kunster i ham, han er personlig og ægte, hans religiøse følelse tilstræber klarhed i sit udtryk, samtidig med at hans enkelhed har dybt perspektiv. C.S.J.

OVERSÆTTELSER

Bates, H. E. (eng.) Det store hvide hus. Overs. efter »Spella Ho« af H. Buhl Nielsen. Fremad. 234 s. 12.75. (Ba81st).

Der er intet nyt under solen, siger man, ejheller i denne roman om analfabeten Bruno Shadbolt, der med sin fattige barndom in mente sætter alt ind på at hade fattigdom og blive byens store mand. Det lykkes, fordi han er ærgerrig og hensynsløs, og fordi han har næse for, hvad der vil være til hans bedste. Han er virkelig lærenem. Han ender som ejer af godset »Spella Ho«, og han mister samtidig sin kone, der ikke kan udholde hans karrièrejag.

Emnet er der før tærsket langhalm på, men da Bates fortæller godt og tilpas spændende og ikke benytter sig af filosofiske svinkeærinder, er det en læseværdig underholdningsroman, også for det victorianske tidsbilledes skyld. Den er dog ikke just påkrævet. S. Bj.

Bellow, Saul (am.). Ofret. Overs. efter »The victim« af Jørgen-Bent Kistorp. Fremad. 259 s. 13.75. (Be46.08of).

Den bog bliver man ikke færdig med på en studs. Længe bliver man ved med at vende tilbage til dens problem, der er centralt: menneskets ansvar over for næsten.

En jødisk tidsskriftsredaktør i New York anklages af en gammel bekendt for at være årsag til, at han har mistet sit job og nu befinder sig blandt storbyens udskud. Han giver sig til at pine og forfølge den uheldige redaktør på det mest raffinerede, så at denne efterhånden tvinges til at tvivle på sig selv og næsten tror på sin skyld. Sjældent har man læst en så intensiv og suggestiv skildring af en nervekrig mellem et subjekt og en hæderlig og retskaffen borger. Det er en desperat kamp mennesker imellem, samvittighedsløse individers misbrug af næstens ansvarsbevidsthed. Hvor ved Bellow meget om os alle, og hvor kan han piske dette drama op, så man læser bogen som i en besættelse. S. Bj.

Čapek, Karel (tjek.). Krigen mod salamandrene. Oversat efter »Válka s mloky« af Else Westh Neuhard. Gyldendal. 299 s. 11.50. (Ca 41 kr).

Det er en af Gyldendals gode gerninger at udsende Čapeks hovedværk i ny udgave. Det er en af disse få dejlige romaner, folk kan sluge som ren og skær underholdning for så bagefter – når det er for sent at blive irriteret over det – at opdage, at den var meget mere end blot underholdende.

Hvad Carl Jacobi skrev her i »Bogens Verden« i 1937 gælder stadigvæk: »Krigen mod salamandrene« er et varsko til alle dem, der nøjes med at passe deres egen hønsefarm og lader de store være ene om at trække i snorene.«

Den hører hjemme på et hvilket som helst bibliotek. D. J.

Carling, Finn (no.). Skyggen. Hans Reitzel (i samarbejde med norsk Gyldendal). 120 s. 12.00. (85 Ca 50.8 sk).

Finn Carling er med sin sjældne blanding af poetisk følsomhed og existentiel tænksomhed givet en af Norges interessanteste, yngre forfattere, men så påskønnelsesværdigt det unge forlags initiativ end er (at udsende bogen på originalsproget), kunne man nok have ønsket ham introduceret herhjemme med en anden bog end denne hans sidste, lidt krampagtige symbol-roman. Den virkelighed, det problem, der ligger bag denne mærkelige fortælling à la Kafka om en politispions selvforagt og udelukkelse fra det normale liv, er nok sørgeligt aktuel for mange unge digtere, der føler sig isoleret ved selve deres metier – den længsel mod samhørighed, der bærer bogen, er nok meget smuk, men romanen virker alligevel for fortænkt, for villet og konstrueret til helt at gribe een. J. Cl.

Cousins, Sheila (eng.). Hvorfor går du her? Oversat efter »To beg, I am ashamed« af Elna Trampe. Thaning & Appel. 178 s. 10.75. (Co 91 hv).

Denne en London-prostitueerets selvbiografi kommer til os med det salgsmæssigt gode ry, at den har været forbudt i England. Man forstår det næppe efter de sidste års erfaringer m.h.t. erotisk frimodighed i litteraturen, for denne bog er hverken særlig spændende eller ophidsende, snarere lidt kedelig. Selvfølgelig giver den med sin sandsynlige autencitet visse oplysninger af værdi, bl.a. placerer den eftertrykkeligt prostitutionen som den ganske uromantiske og beskidte affære, den er – men ellers må man mene, at den med sin ukunstnerisk brede naturalisme, sin ensformighed og banalitet langt fra giver et så stærkt eller overbevisende billede af emnet, som en fiktiv beretning kunne have gjort i den rette kunstners behandling. Det er ikke nok at have et godt emne, man må også kunne både forme, beskære og udfylde det. På det punkt glipper det ofte for miss Cousins. J. Cl.

Falkberget, Johan (no.). Bør Børson. Oversat fra norsk af Karl Skancke. Fremad. 214 s. 3.35. (Fa51bø).

Læsere, der ikke interesserer sig for forfatterskaber, vil sikkert være temmeligt ligeglade med, at denne lille roman slet ikke ligner og slet ikke kan måle sig med Falkbergets andre ting. De vil være glade for en fornøjelig og – man fristes til at sige – ganske harmløs bog. For selv om den behandler vor tids mest åbenlyse spekulationsperiode, gullaschtiden under 1. verdenskrig, er der hverken harme eller egentlig satire i den. Den er en farce over motivet »Jeppe i baronens seng«. Dens hovedperson er en vild karikatur af en mand, der hverken er snu eller kløgtig, men blot er utrolig heldig. Der er læsere til en sådan bog i alle bibliotekstyper. D.J.

France, Anatole (fr.). Guderne tørster. Oversat efter »Les dieux ont soif« af Valdemar Koppel, revideret af Karen Nyrop Christensen. Gyldendal. 240 s. 8.50. (Gyldendals nye serie, 9). (Fr15gu).

France, Anatole (fr.). Thaïs. Oversat efter »Thaïs« af Chr. Rimestad. 2. oplag. Aschehoug. 165 s. 5.50. (Levende litteratur, 19). (Fr 15 th).

Bøgerne har virkelig deres eget liv. Som nu disse to berømmelige bøger af den store satiriske prosakunstner (1844–1924): den i litteraturhistorien og som kunstværk så højt estimerede »Thaïs« – en mangebundet beretning om den alexandrinske skøge, der blev helgeninde, og hendes lærer på dydens vej, den fromme eremit Paphnutius, der selv gik til grunde derved i hovmod og brynde – man beundrer den som ordkunst, men hvor lader denne filosofiske traktat à la Voltaire om gudstro og menneskelighed een kold, fordi emnet synes så fjernt og lidt uvedkommende.

Og så den fremragende historiske roman om de frygtelige år, da den franske revolution gik amok – hvor lever man ikke med i den, fordi årene siden dens fremkomst (1912) har gjort den endnu mere aktuel. For det er jo den moderne politiske kommissær-type, France har skildret i denne fortælling om ildsjælen, maleren Evariste Gamelin, der af sin idealisme drives til umenneskelighed og bliver det blodigste uhyre i revolutions-domstolen.

Begge bøger bør naturligvis findes i alle større biblioteker, men »Guderne tørster« i flest exemplarer – den er virkelig levende litteratur. Gyldendal fortjener en dyb kompliment for denne ny-udgave – og for hele sin fremragende »Nye serie«. J.Cl.

Goes, Albrecht (ty.). Før daggry. Overs. efter »Unruhige Nacht« af Hans Magle. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 117 s. 9.00. (Go22.9fø).

Forf. er tysk præst, og handlingen foregår under felttoget i Ukraine. En præst kaldes ved nattetid ud for at berette en dødsdømt ung desertør, der skal fusileres i den tidlige morgen. En præstekollega sættes ved chikane til at kommandere peletonen. Den hidkaldte præst studerer om natten sagens akter i stue med en ung kaptajn og en sygeplejerske, der fejrer et mere faktisk end legalt bryllup, inden kaptajnen næste morgen flyver til en dødsbataillon ved Stalingrad. Desertøren er bare en stakkels ung mand med forsømt opdragelse og et godlidende sind. Læserens medynk vækkes ikke blot med ham, men med andre også, og forf. viser krigens hele meninglsøshed. Som kunstner står han over Remarque, og så løfter han mod slut så velgørende for en svag strime af lys over livet. Det var en god idé af Skandinavisk Bogforlag at udsende denne mellemting mellem en roman og en novelle på Dansk. Den bør ind i alle biblioteker, for den giver både alvor og kunst ud over det sædvanlige. S.H.

Gordon, Richard (eng.). Lille doktor hvad nu? Oversat af Mogens Boisen efter »Doctor in the house«. Haase. 172 s. 10.75. (Go 57.8 li).

En humoristisk og næsten troværdig skildring af forf.s oplevelser fra den dag han begyndte som medicinsk student til den dag han blev læge. Bogen er skrevet elegant og vittigt, og mange af de skildrede situationer er så barokke, at bogen utvivlsomt vil more. Oversættelsen er god, bortset fra enkelte »fagord«, som f. eks. operationssal i stedet for operationsstue. H.B.

Greene, Graham (eng.). 19 noveller. Oversat af Michael Tejn efter »Nineteen stories«. Hasselbalch. 232 s. 12.50. (Gr 39.8 ni).

Med denne samling noveller, der er skrevet i årene fra 1929 til 1948, foreligger Greenes noveller for første gang i bogform på dansk. Man genkender hans overordentlige evne for milieuskildringen, hans indtrængende, illusionsløse forståelse af det moderne menneske og hans vilje og evne til at ryste sindene gennem skildringer af menneskers møde med det uafvendelige, den sidste afgørelse, døden. Novellerne ligger gennemgående i det dystre, men spænder iøvrigt fra det helt makabre til det muntert humoristiske. Det er god, stedvis fremragende novellekunst. P.D.

Hambræus, Axel (sv.). I Overall og Præstekjole. Oversat fra svensk efter »Prästen i Uddarbo« af John Rasmussen. De Unges Forlag. 244 s. 9.75.

For tiden lanceres enhver bog om præster, der optræder utraditionelt, som en ny Don Camillo. Denne her skal være Dalaelvens D. C. Undersøger man påstandene nærmere, finder man ofte kun en lidt pinlig friskfyragtighed, som forfatteren til denne bog heller ikke helt har kunnet undgå. Vi træffer en præst, der ikke ligner en præst, men en skovarbejder. Han ryger cigarer, drikker lidt vin, går i teatret, har ikke noget specielt imod folk, der bander. Folk, der har en levende følelse for, hvad præster kan tillade sig, og hvad de ikke kan tillade sig, vil sikkert finde den morsommere end andre. Vi oplever fire forskellige sogne i Sverige og lidt kirkeliv i USA. Disse forskellige milieuer er udmærket skildret. Alt i alt rager denne roman lidt op over de religiøse romaners enstonede masse. D.J.

Harris, John (eng.). De ukuelige. Oversat efter »The sea shall not have them« af Kurt Kreutzfeld. Schønberg. 240 s. 11.75. (Ha 78.7 uk).

Handlingens enhed præger denne roman trods dens store persongalleri af meget forskellige mennesker. Eftersøgningen af en gummibåd med overlevende fra en flyveulykke i krigens sidste år fører til en livlig skildring af menneskene bag eftersøgningens mange led samt af de forulykkede selv. Bogen er let læst, men man taber ikke interessen for dens personer. Den skulle kunne gøre lykke hos Monsarrats og Hartogs mange læsere. D.J.

Hašek, Jaroslav (tjek.). Min zoologiske have. Overs. efter »Malá zoologická zahrada« af Eigil Steffensen. Nyt nord. Forl. 172 s. 8.75. (Ha 87.3 mi).

Hašek præsenterer zoologi set fra en anden synsvinkel end lærebogens, når han lader de mange grinagtige hændelser med dyr som hovedpersoner passere revy. Fra at være den verdensberømte humorist med »Den gode soldat Svejks eventyr« og til at berette om firbenede væseners pudsige gøren og laden er der et spring. Det går ikke altid opad. Der er adskillige underfundige og indimellem helt rørende optrin, og hist og her satire, men den storladne lystighed fra soldaterromanen savnes.

Dog – tag ikke bogen for tungt, man kan sagtens more sig over Hašeks dyrepark. Denne minutlæsning rummer mange kendte træk fra menneskelivet. S. Bj.

Hersey, John (am.). Jagten på murmeldyrene. Oversat af Poul Mühlhausen efter »The marmot drive«. Branner & Korch. 187 s. 14.75. (He 81.1 ja).

En roman om følelsesforvirring og hadkompleksers udfoldelse under en stort anlagt fælles jagt på murmeldyr, nogle gnavere, der underminerer jorden, i en lille landsby i Connecticut. Jagten mislykkes, hvorefter landsbyens beboere, tildels i sædelig forargelse over lederens formodede forhold til sin tilkommende svigerdatter, straffer ham med pisk. Bogens egentlige mening må antagelig søges i det symbolske, en demonstration af menneskenaturens komplicerethed, der under givne omstændigheder blusser op i egoisme og tilbagetrængte hadfølelser, som tager magten fra fornuften. Men forfatteren, der tidligere har indlagt sig fortjeneste med nogle halvdokumentariske romaner (bl. a. den store »Muren«) har ikke haft digterisk styrke til at give bogen spændkraft og gøre problemet til virkelighed for læseren. Bogen virker tør og noget kunstig. P. D.

Holesch, Ditha (ty.). Hingsten Bento. Overs. efter »Der schwarze Hengst Bento« af Rasmus Fischer. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 201 s. ill. 32 fotografier. 18.75. (Ho 41.23 hi).

Bogen handler om hingsten Bentos undgom i Europa og om dens oplevelser som voksen i et stod heste på Sydamerikas pampas. Bogens tekst er skrevet med en vis saglig varme, som dog knapt når de bedste dyrebøger. Men bogen domineres af pragtfulde fotografier, som ved en tilsigtet uskarphed får et stærkt liv. Der er opnået en sjælden harmoni mellem tekst og fotografier. Fotografen burde have været nævnt.

Bogen bør læses og nydes af alle dyre- og naturvenner. P. P.

Hougron, Jean (fr.). Hvid galskab. Oversat efter »Rage blanche« af Paul Garonne. Samleren. 284 s. 14.50. (Ho 87.4 hv).

En roman fra Indokina idag. Den handler dog ikke om kolonikrigen, men om en fransk nybyggerbondes søgen efter beviser for, at en nabo under dække af de urolige forhold har dræbt hans kone og hans dreng og søgt at dræbe ham selv. Bogen er skrevet således, at det først efterhånden går op for en, hvilke skjulte følelser for kone og barn der ligger under den franske nybyggers rolige optræden. Bogen er snarere en psykologisk end en »spændende« roman. Den kan undertiden virke stillestående, men man får et utvivlsomt ægte billede af et europæisk nybyggersamfund blandt tropiske regnskove. D. J.

Kenyon, F. W. (eng.) Kejserlig gunst. Oversat af Poul-Erik Johannessen efter »The emperor's lady«. Martin. 379 s. 14.75.

Hvis forlaget tror, at »Désirée«s succes kan gentages med denne roman om kejserinde Joséphine, tager det grundigt fejl. Joséphines ligeså kometiske livsbane er her ufuldstændigt gengivet som en skematisk, farveløs og triviel sovekammerhistorie. Giv – eventuelt køb – i stedet Octave Aubrys fortrinlige bog om samme emne »Napoleons privatliv«. L. A.

Linklater, Eric (eng.). Huset i højlandet. Overs. efter »The House of Gair« af Jesper Ewald. Thaning & Appel. 169 s. 11.75. (Li66hu).

Et biluheld bringer fortælleren til et hus i det øde, nordvestlige Skotland, hvis landskaber er beskrevet med forelskelse. Her præsenteres vi for en ældre mand, der har opretholdt et langt liv under komfortable forhold ved at skrive bøger, der aldrig er udgivet, nøgleromaner om kendte folks privatliv, som er forblevne i manuskript mod en rimelig betaling fra bøgernes modeller. En af pointerne er, at bøgerne er godt skrevne. Blandt bipersonerne hæfter man sig ved en dæmonisk studie i et ungt, kynisk og bedærvet sind, en veritabel dandy-gangster, der sætter fart i handlingen og bringer den til kulmination i mord og ildebrand.

Fortælleren Coryat – L.s træk ses tydeligt gennem masken – rives ind i begivenhederne og tvinges fra den uafhængige iagttagers åndelige anarki over i et moralsk selvopgør, der giver bogen dens holdning og værdi. En ejendommelig og meget fængslende roman. P.B.

Lyttkens, Alice (sv.). Guld og grønne skove. Overs. efter »Himlabröd« af M. van Rheden. Gyldendal. 244 s. 17.50. (Ly83gu).

Udstyrsroman fra det 18. århundredes Sverige. Handlingen spænder fra Stockholm til Göteborg, fra det rige palæ til den fattige kvist, fra kongen til sypigen. Forf. skriver fermt og kækt; men miljøet er kulisser og personerne papdukker, intet af det får liv under den farvestrålende overflade. Let underholdning og glemt dagen efter. P.B.

Maugham, W. Somerset (eng.). Udenfor lands lov og ret. Oversat efter »The casuarina tree« af David Grünbaum. Jesp. & Pio. 227 s. 11.75. (Ma85ud).

Fem store noveller – nogle kendt fra film eller hørespil – af denne genrens moderne mester, en kyndig håndværker, der aldrig mister en pointe, en verdensklog mand, der fra sine rejser ved meget om de trængsler, de sjælelige og specielt erotiske problemer, der møder de ensomme mænd og kvinder, der under den hvide imperialismes sidste epoke stod som dens undertiden lidt moralsk anløbne forposter i Østen. Glat og klog underholdning, der vil tilfredsstille mange læseres spændingsbehov på en forsvarlig måde. J.Cl.

Mégret, Christian (fr.). Den gyldne regn. Oversat efter »Danaë« af Michael Tejn. Nyt nord. Forl. 408 s. 21.50. (Me21gy).

En bog på noget godt og især meget ondt. Dens begavede og talentfulde forfatter er desværre kommet for skade at lefle lidt vel rigeligt for sensations-populariteten, så at de gode, ja fremragende partier, der findes i denne mastodontroman, desværre begraves i kulørt klingklang.

Hans idé har ellers været – à la Briffaults gamle roman »Europa« – at skabe en virkelig international roman om vor tid ved at konfrontere en række ydre set uafhængige menneskeskæbner, underkastet vor tids vilkår: en sydamerikansk dollar-millionøse (à la Barbara Hutton), en primitiv indianer i de sølvminer, hvorpå hendes barbariske luksusliv beror, en ung østrigsk jøde o. s. v. Optakten er strålende, men så besætter millionøsens erotiske udskejelser desværre forfatteren så stærkt, at både bogens idé og læserens interesse forsvinder.

Bogen kan trods et vist billigt publikumstække undværes. J.Cl.

Pietrkiewicz, Jerzy (polsk). Den lille munk. Oversat efter »The knotted cord« af Else Kornerup. Hirschsprung. 192 s. 12.50. (Pi33li).

Af et par korte bemærkninger i bogen kan man forstå, at forfatteren må være emigrant. Romanens handling foregår ca. 1930 i et lille polsk landsbysamfund, hvor en mor – som tak for sit barns helbredelse – lover, at barnet i en årrække skal gå klædt i munkekutte. Derved drejes barnets udvikling på en unaturlig måde, der tynger det hårdt.

Bogen skænker et ikke let glemt indtryk af almuevisdom og sort overtro. Hekse fungerer som jordemødre, men kommer til kort, når det ellers gælder. En af dem vil klatre op til himlen i den lille munks kuttereb. Hun gør det på den måde, at hun hænger sig, så man aldrig bliver klar over, om hun nåede derop. Det er en biblioteksbog for de vel nok ret få, der bryder sig om at lære et sært og fremmedartet milieu at kende. D.J.

Rinser, Luise (ty.). Ringe af glas. Overs. efter »Die gläsernen Ringe« af Axel Davidsen. Hans Reitzel. 100 s. 5.85. (Perspektivs bogserie). (Ri76.6ri).

En intens indlevelse i en piges barndom. I en fortættet, naturlyrisk stemning berettes om klosterdage fulde af hed sol, drømmende stilhed, tavs vækst og hektiske venskaber. Fantasiens usynlige, hemmelige og farlige skikkelser befolker bogen, grænsen til svulst rykker nær, men overskrides ikke, og bogen munder ud i en bekendelse til klarhed. Anbefales – dog ikke til ungdomshylden. P.B.

Rundquist, Per E. (sv.) Generalen. Oversat efter »Generalen« af Frank Jæger. Erichsen. 250 s. 15.75. (Ru60.1ge).

Det er nok noget af en prøvelse at læse denne roman, men en spændende og fantasiæggende. For denne sære bog, der foregår i et abstrakt, stiliseret krigsland à la mareridtet i Karin Boyes »Kallocain«, og som dybest set handler om menneskets dødsfrygt og dødslængsel, symboliseret i den anklagede soldat Saber Saber og kampen for at befri ham – den virker det ene øjeblik skrækkelig søgt og konstrueret, en ung, ærgerrig skribents penneprøver i bedste Kafkamanér, det andet øjeblik er den som et blødende skrig mod nutidens maskinverden, en drømmens og poesiens forbitrede protest på det menneskeliges vegne mod en kvælende, ond virkelighed.

Det er vel ikke lykkedes forfatteren helt at realisere sine meget dybsindige og ambitiøse hensigter med bogen – i al fald ikke på en klar og altid overbevisende måde – men et interessant bekendtskab er han, denne unge svensker, som de større biblioteker ikke må forholde deres bedste og litterært mest interesserede lånere. J.Cl.

Stigen, Terje (no.). Skygger på mit hjerte. Oversat af Johannes Wulff efter »Skygger på mitt hjerte«. Odense. Skandinavisk Bogforlag. 304 s. 14.00. (St70sk).

En ung nordmand svigter under besættelsen og er skyld i en kammerats død. Efter krigen dømmer han sig selv til et liv som postekspedient i en meget lille nordnorsk bygd. Her slipper han uheldigt fra en forelskelse, og kun læseren kan se, at han egentlig ikke havde fortjent det. Man rives uvilkårligt med af dette selvpineri, det bliver mere og mere ægte, jo længere man kommer hen i bogen, og man får et rundt, anskueligt billede af såvel manden som den egn, han bor i. Om den nordlandske sommernat siger forfatteren, at den ikke er nogen nat, men bare vrangen af en hvid, blank dag. Sådan noget fint noget finder man mange steder i denne udmærkede roman. D.J.

U N G D O M M E N

Tegneren Egon Mathiesen (t. v.) og forfatteren, skoleinspektør Alfred Johnsen får overrakt forfatterprisen af biblioteksdirektør Robert L. Hansen

FORFATTERPRISEN FOR BØRNE- OG UNGDOMSBØGER

Den i »Bogens Verden«, nr. 7, s. 336, omtalte forfatterpris for børne- og ungdomsbøger, der af det dertil beskikkede udvalg var blevet tilkendt forfatteren, skoleinspektør Alfred Johnsen og tegneren Egon Mathiesen, blev officielt overrakt dem ved en sammenkomst i undervisningsministeriet onsdag d. 3. november, hvor foruden departementschef frk. Vøhtz og kontorchef Gimsing og udvalgets medlemmer repræsentanter for børnebibliotekarerne, dagspressen og den pædagogiske fagpresse var tilstede. En del af talerne under sammenkomsten blev udsendt i aftenradioens aktuelle kvarter.

Departementschef frk. Vøhtz bød velkommen og udtrykte ministeriets glæde over, at denne den første forfatterpris af denne art havde kunnet uddeles. Hun håbede, at det skulle blive muligt også i kommende år.

Biblioteksdirektør Robert L. Hansen (udvalgets formand) omtalte den krise, der i nogle år har eksisteret i børnebogsproduktionen, hvoraf meget har været overordentlig ringe, så det har været mere end vanskeligt

at anskaffe de nødvendige børnebøger til bibliotekerne, når et vist kvalitetskrav skal stilles. Han gjorde rede for udvalgets arbejde, der i første omgang havde bestået i en gennemgang af de sidste fem års bøger, men for fremtiden normalt kun vil omfatte det forløbne års. Efter at have udtalt håbet om, at denne forfatterpris må fremkalde gode børnebøger — og ikke mindst gode småbørnsbøger — overrakte han prisen 1500 kr. til hver af de ovennævnte pristagere. Derefter gav børnebibliotekar fru Aase Bredsdorff en fin analyse af Egon Mathiesens billedbøger, og skoleinspektør Chr. Winther, Rødding, gjorde rede for Alfred Johnsens bog: Den grønne flaske. Derefter udtalte forfatterforeningens formand, hr. Cai M. Woel, forfatternes tilfredshed med denne forfatterpris på dette betydningsfulde område, og endelig takkede hr. Egon Mathiesen og hr. Alfred Johnsen for den anerkendelse, der hermed var blevet dem til del.

Det bør i denne forbindelse nævnes, at de to forlag, der har udsendt de præmierede bøger, er henholdsvis Gyldendal (Egon Mathiesen) og Branner & Korch (Alfred Johnsen). Begge disse forlag har gjort en særlig indsats på børnebøgernes område.

ANMELDELSER

(Bøger fra 1954).

Ved Danmarks Biblioteksforenings børnebogsudvalg, der f. t. består af børnebibliotekar Aase Bredsdorff (A.Br.), førstelærer S. P. Henrichsen (S.P.H.), børnebibliotekar Grethe Norvang (G.N.), bibliotekar Anine Rud (A.R.) og overlærer Chr. Winther (Chr. W.).

Brown, Margaret W. Skipper Ruf. Fremad. 28 s. ill. 2.85. (Fremads guldbøger, 28). (Br70.8sk).

Grant, Clara Louise. Lille Lilis nye dukke. Fremad. 28 s. ill. 2.85. (Fremads guldbøger, 29). (Gr27.23li).

Dansk tekst: Rachel og Mogens Hjorth.

»Skipper Ruf« er en robinsonade for de mindste, og »Lille Lilis nye dukke« fortæller den kendte historie om den nye dukke, der er så fin, at den ikke dur til noget og derfor vrages til fordel for den gamle.

Hører til de dårligste i serien både hvad tekst og billeder angår og kan undværes i bibliotekerne. A.R.

Brønniche, Emil. Jeg tryller. Lundsgaard. 48 s. ill. 4.50. (79.37Br99.3j).

Bogen giver anvisning på, hvordan man ved hjælp af simple midler og nogen behændighed kan udføre en del såkaldte tryllekunster. Drengene vil gribe den med begærlighed, og de allerfleste vil gøre den opdagelse, at det, der ser så let ud, når andre udfører det, bliver så svært, når man selv skal til det. Den skal nok sætte dem på arbejde. Og lad dem få lov at prøve. S.P.H.

Dreslov, Aksel. Henning på sommerferie. Haase. 76 s. 3.00.

Sammen med sin kammerat drager Henning på cykletur til Fyn. På færgen træffer de en handelsmand og kører med ham næsten helt til Lillebælt. De bor i deres nye telt og kommer i forbindelse med en sympatisk gårdmandsfamilie. Der skal være historisk optog, hvor handelsmanden spiller en fremtrædende rolle, men drengene,

der i forvejen havde mistanke til ham, afslører ham som storsmugler. Beretningen herom tager alt for meget af den knapt tilmålte plads og er ikke særlig overbevisende. Og så er de to drenge lidt for tilbøjelige til at benytte sig af biler i stedet for at bruge cyklerne. Ikke på højde med 2. bind. Chr. W.

Egner, Thorbjørn. Klatremus og de andre dyr i Hakkebakkeskoven. Grafisk Forlag. 89 s. ill. 5.75. (Eg71kl).

Den norske forfatter Thorbjørn Egners præmierede bog »Klatremus og de andre dyr i Hakkebakkeskoven« er en af de mest charmerende småbørnsbøger, der længe er set. I små historier, krydret af yndefulde vers, hører vi om den livsglade lille Klatremus og hans mange venner. Det gør intet skår i glæden, at vi ofte må mindes Peter Plys. Forbilledet er godt og efterligningen virkelig talentfuld.

Forfatteren har selv illustreret bogen og også skrevet nogle af melodierne til de små sange, Klatremus elsker at underholde sine venner med. Både i tekst og billeder en festlig og levende bog, som vil varme ethvert barnehjerte. A.R.

Ewald, Jesper (Udg.). Danske folkeeventyr. Genfortalt af Jesper Ewald. Ill. af Anton Hansen. Gyldendal. 233 s. ill. 10.00. (39.1 Ew 30.7d).

Størsteparten af disse 20 eventyr findes ikke i andre samlinger tilgængelige for børn. Udvalget er bedst egnet for de største eventyrlæsere (9–11). Eventyrene er ret lange, der er en del uhyggelige imellem, og enkelte af dem har karakter af sagn fra en bestemt egn. Udstyret er pænt, men typografi og opsætning kræver gode læsere.

Jesper Ewald anvender i sin »genfortælling« en ordrig og undertiden næsten snakkende stil. Det er muligt, at dette er tænkt som en lettelse for børnene, men det er et spørgsmål, om ikke den mere knappe – og smukkere – stil, vi er vant til i hvert fald i de nordiske folkeeventyr, er lettere for børnene.

Trods disse indvendinger må bogen absolut anbefales. Vi har i flere år ikke haft nok dansk eventyrstof. Illustrationerne er også for de større børn, og de er smukke. Enkelte understreger unødvendig stærkt uhyggen i eventyret, men mange er dejligt humoristiske. A. Br.

Farley, Walter. De glemte hestes ø. Hirschsprung. 176 s. 7.50. (Fa73.8gl).

I Det Karaibiske Hav ligger en ubeboet klippeø – Azuløen – hvor der findes vilde heste, der stammer fra nogle, conquistadorerne i sin tid har efterladt. Fra den større naboø plejer man en gang om året at tage over og indfange nogle af disse heste. En dreng, hvis store lidenskab er heste, kommer med en ældre ven på en ferietur til øen, og her opdager de indgangen til en frugtbar dal, hvor de finder flokke af prægtige heste af arabisk blod. Det tjener til ære for forfatteren, at det er lykkedes ham at få læseren til at tro på hans uhyre spændende fortælling om, hvordan det lykkes drengen at komme i forbindelse med dalens hersker – den pragtfulde røde hingst. De to vender tilbage med deres hemmelighed, men hvad der videre sker, er der fortalt om i en fortsættelse; i Sverige er allerede nu kommet 3 bind. Det, der står på »manchetten«, har ikke meget med indholdet at gøre, men til gengæld er dette pragtfuldt – selv om hestekyndige påstår, at forf. ikke har meget forstand på heste.

For læsere fra 13–14 år og ubegrænset opefter. Chr. W.

Fisker, Robert. Læs med lyst. Gruppe 1–3. Nikolaj Nielsen. 11.20.

12 udmærkede hefter beregnet til selvlæsning i 3. og 4. klasse, ordnet efter stigende sværhedsgrad. Flere af hefterne har, uden at være samhørende, emnet »Danmarks oldtid« i skønlitterær behandling, et par er små humoristiske beretninger, og andre er spændende fortællinger fra fortid og nutid. Særlig må beretningen om stormfloden i Holland 1953 fremhæves. Bortset fra et par skønhedspletter kan hefterne anbefales. De vil finde mange læsere både blandt normalt læsende mindre børn og blandt læseretarderede. Desværre er der flere trykfejl, hvad der er særlig generende for de to ovenfor nævnte grupper af læsere.

Trykfejlene skæmmer dog ikke hefterne nær så meget, som de ualmindelig forfærdelige illustrationer. A. Br.

Fisker, Robert. Peter Pjusk på eventyr. Århus. Aros. 93 s. ill. 4.85. (Fi86.2pe1).

Fortsættelse af »Peter Pjusk« der kom i fjor og nu er kommet i nyt oplag. Det er blevet vinter, og Peter vender fra skoven tilbage til bondegården, hvor den en dag

bliver lukket inde i en bagervogn, kommer til byen og forsøger sig nu som byspurv. En tid er den i fangenskab, men slipper ud og finder sin veninde, og alt er godt. Let tilgængelig tekst, god sats og godt med billeder, så bogen ligesom den første del vil være meget anvendelig for børn med læsevanskeligheder – og alle de små læsere.

Chr. W.

Graae, Fritse. Min bedste ven hunden. Thorkild Beck. 32 s. ill. 3.75. (63.67Gr 13.2m).

En god snes fotografier – af Aage Sørensen – af hunde af forskellige racer, og til hvert billede er der en lille, ganske kort fortælling om disse hunde i forhold til mennesker. Teksten er ikke beregnet for de mindste, og de lidt større vil måske finde, at den giver alt for lidt, men der kan sikkert blive anvendelse for bogen i børnebiblioteket.

Chr. W.

Hein, Jan. Kurs Kap Horn. Branner og Korch. 143 s. 5.50. (He41.7k).

Med rette er der gjort indsigelse mod omslagsbilledet. Bogen er ikke nær så bloddryppende, som dette kunne give indtryk af. Ganske vist fældes nogle skurke og eventyrere, men så lykkes det til gengæld at befri nogle fredelige indianere, der skulle bortføres til trællearbejde. Talatta med de fire venner om bord passerer lykkelig Hornet og når til Californiens kyst, og det slutter med, at drengene finder guld, som de vil gøre god brug af. — Det er tredie bind, men slutningen kan ikke øjnes. Drenge skal nok vide at sætte pris også på dette bind, der bør indgå i bibliotekerne.

Chr. W.

Hensel, Ada, og P. Falk Rønne. Diamant-Halsbaandet og andre fortællinger. Ungdommen. 78 s. ill. Kart. 3.75.

– – Løvetæmmersken og andre fortællinger. Ungdommen. 77 s. ill. Kart. 3.75.

– – Guldkorset og andre fortællinger. Ungdommen. 78 s. ill. Kart. 3.75. (He74.16gu).

– – Manden i den røde kappe og andre fortællinger. Ungdommen. 76 s. ill. Kart. 3.75. (He74.16ma).

Lieberkind, Ingv. Flodhesten og andre fortællinger. Ungdommen 77 s. ill. Kart. 3.75. (58.04Li28fl).

– Storken og andre fortællinger. Ungdommen 77 s. ill. Kart. 3.75. (58.04Li28st).

Under seriebetegnelsen »Juvelbøgerne« bringes her et udvalg af småfortællinger fra de kendte Ota-bøger. Hensels og Falk Rønnes fortællinger har historiske emner: Diamant-Halsbåndet og Løvetæmmersken er fra verdenshistorien, Guldkorset og Manden i den røde kappe fra danmarkshistorien. Lieberkinds er dyrefortællinger både fra Danmark og andre landes dyreverden.

Gensynet med disse i sin tid højt elskede bøger er ikke nogen ublandet fornøjelse. De virker noget tamme og flade. Dette gælder navnlig Hensels og Rønnes bøger, hvor det historiske stof i det store og hele fremtræder som anekdoter om mere eller mindre kendte og helt tilfældigt valgte historiske personer. Den historiske baggrund er i mange tilfælde lidet overbevisende, og der er et misforhold imellem den barnlige tekst og indholdet, der ofte kræver mellemskoleviden. Lieberkinds to bøger kan bedre anbefales, bl. a. fordi sprog og emne her passer bedre sammen. Dyrefortællinger er jo yndet læsning for børn i underskolen, men de må ikke blive de første og navnlig ikke de eneste dyrefortællinger, man anskaffer. A. Br.

Holm, Thorkil. Ungdom gør oprør. Hirschsprung. 110 s. 4.85. (Ho46.92un).

Et ærligt, realistisk forsøg på at skildre halvvoksne og deres problemer. Forfatteren taler lige ud af posen og berører mange af de unges betydningsfulde anliggender, forholdet til skolen, forældrene, kammeraterne etc.

Hovedpersonen Lones forelskelse i en noget ældre ung mand, hvis voksne kurmageri både tiltrækker og frastøder hende, er hovedmotivet i bogen. Som modsætning til denne charmør står Lones gode ven og klassekammerat, Mogens, hvis forelskelse forekommer hende barnlig.

Bogen er præget af forfatterens forståelse af og kendskab til unge mennesker og af hans vilje til at hjælpe dem med at finde ud af sig selv.
Den er ikke noget digterværk, men dog skelsættende i vor ungdomslitteratur ved sin redelighed og respekt for de unge mennesker, den henvender sig til. Om unge vil tage den til sig og drage paralleller til deres egen situation, er måske tvivlsomt, men den kan anbefales til både børne- og ungdomsbiblioteker. G.N.

Jannes, Elly. Elle Kari. Fotografier af Anna Riwkin-Brick. Høst. 48 s. ill. 6.75. (Ja54el).
Elle Kari er en aldeles uimodståelig 4 årig lappepige. Hun er forgrundsfiguren i næsten alle de 44 billeder, som tilsammen danner en af årets smukkeste og mest belærende billedbøger. Fotografen har forstået at finde den rette baggrund for Elle Kari, så man får et levende indtryk af de primitive forhold, som lapperne lever under både sommer og vinter. Elly Jannes, der vil huskes fra »Renerne viser vej«, har skrevet en meget kortfattet tekst, som Estrid Ott på udmærket måde har oversat og bearbejdet. Billedbog af høj klasse for alle alderstrin. S.P.H.

Jansson, Tove. Mumitroldene opdager kometen. Wangel. 71 s. 3.75.
– – Mumitrolden vender hjem. S. St. 69 s. ill. 3.75.
Befolket med endnu flere mærkelige og ikke særlig charmerende fabelvæsener end forgængeren »Mumitroldene«, se B. V. 1954, s. 196. Vanskelig tilgængelig både som selvlæsning og højtlæsning. Opbygget over en række temmelig ufordøjede ingredienser fra alverdens småbørnslitteratur. Anbefales ikke. A. Br.

Jensen, Ingerd. Marit fra Lapland. Unge pædagogers forlag. 32 s. ill. 2.50. (Vor verden, 6). (45.07Je41.7m).
Bogen er ligesom »Arlette fra Sydfrankrig« nærmest tænkt som supplerende læsning til geografitimen. Den er derfor selvskrevet til skolebiblioteksforeningernes bogsæt, men den er lige så egnet til hjemlån. Den er skrevet i en halvt novellistisk form, som gør den særlig let tilgængelig. Den fortæller om en norsk families besøg hos en lappefamilie i det nordligste Finmarken, og man får et glimrende indblik i lappernes hele levevis i hverdag og fest. For børn over 10 år. S.P.H.

Johnsen, Alfred. Nederlagets mænd. Branner og Korch. 152 s. ill. 6.75. (Jo 41.2ne).
Handlingsmættet fortælling fra 1807 og tiden fremefter. Hovedpersonen er den sjællandske bondesøn Jens Gram, der kommer ind i begivenhedernes centrum, sidst to års krigsfangenskab i England. Men »roserne vokse i dale«, »strenge tider skaber stærke mænd«, og Jens kan som selvejerbonde på fædregården skabe sin fremtid. God bog for store drenge. Den kan godt betragtes som en slags fortsættelse af den udsolgte »Frihedens Sønner«, der vel nu må ventes optrykt. Chr. W.

Kamp, Anna. Adoptivbarnet. Lohse. 181 s. 8.00.
Dr. Kondrup og frue i Kolding har en adoptivdatter — Ellinor. Hun aner intet om den virkelige sammenhæng og er vigtig af den fine familie og dens sociale position. Ved et sammenspil af begivenheder får Ellinor sandheden at høre af sine kammerater i pigeskolen, og da forældrene er bortrejst, beslutter hun at opsøge moderen, der bor i Aalborg. Her søger man imidlertid snarest muligt at få hende af sted igen. Et selvmordsforsøg på badeanstalten afværges af en venlig dame, der ikke slipper hende, før hun kan overgives til adoptivfaderen, og datteren er glad for at komme tilbage og har lært noget nyttigt af oplevelsen. Der kan af og til sættes et spørgsmålstegn, men her er dog så megen problembehandling, at bogen er anvendelig for store piger. Chr. W.

Knutsson, Gösta. Pelle Haleløs for de mindste. Ill. af Lucie Lundberg. På dansk ved Ellen Kirk. Gyldendal. 32 upag. s. ill. 3.50. (Kn85p).
En Pelle-Haleløs-historie om de kendte katte i billedbogsformat, med kort tekst og farvelagte illustrationer.
Tekstens indhold er meget tyndbenet, sproget barnligt, illustrationerne ubarnlige og uklare.

Som helhed virker bogen ukunstnerisk og ligegyldig.

Bibliotekerne bør undersøge, om de er velforsynede med vore egne kattebøger: »Historien om lille mis« og »Mis med de blå øjne«, som intet dansk bibliotek bør savne, før de anskaffer sig denne nyhed for de 4–6 årige. G. N.

Kold, Christen. Historien om lille mis. Det danske Forlag. 23 s. ill. Kart. 5.75. (Ko55hil).

Fortællingen om lille mis, der skal ud og sørge for sig selv, er kommet i ny udgave, for første gang med gengivelser af Johannes Larsens træsnit. Det er en smuk bog og en dejlig fortælling for små børn.

Det havde dog lettet tilegnelsen, om sproget havde været moderniseret. Og den tidsprægede slutningskommentar om Gud, der »sørger for lille mis som han sørger for himlens fugle og markens dyr«, kunne uden skade undværes. Børn undrer sig over, at Gud ikke udstrækker sin kærlighed til de mange mus, lille mis fortærer.

Disse betragtninger må dog ikke forhindre nogen i at købe »Historien om lille mis«, der hører hjemme på alle børnebiblioteker. A. R.

Lieberkind, Ingvald, og John Hartmann. Lille føl. Haase. 32 s. ill. 3.75. (63.61 Li28l).

Sidste år hentede John Hartmann sig en solid sukces med sin fotografisk fine bog om Bambi fra Gadevang. I samarbejde med magister Lieberkind, som har æren og ansvaret for teksten, fortsætter han med en indtagende smuk bog om et lille føls første levemåneder. Det har ikke været let at få tilstrækkelig mange situationsbilleder, og over en del af billederne er der noget stereotypt. I teksten får magisteren lejlighed til at sige en hel del om heste og specielt om føl. Selv om vi ikke tror, at sukcessen gentager sig, må vi medgive den ros, at det er en virkelig smuk lille bog. For de 8–14 årige. S. P. H.

Lindeberg, Stina. Når knopperne brister. Oversat af Chr. Winther. Jesp. & Pio. 134 s. 6.00. (Li61.73n).

En mors kvaler over at miste sin store piges fortrolighed, en datters irritation over det, der for hende føles som påtrængenhed, en irritation der ikke bliver mindre af at være parret med skyldfølelse, har fundet overbevisende udtryk i denne fortælling om en sky ung piges forelskelse. En ungpigebog i særklasse, ægte i tonen og overbevisende i personskildringen. A. R.

Lindgren, Astrid. Kitte Kry og andre børn. Branner & Korch. 113 s. ill. 5.50. (Li64ki).

Astrid Lindgrens fortællinger om Kitte Kry og andre børn er små børnepsykologiske perler, som enhver voksen kan læse med glæde. Men samtidig har de noget, barnet forstår, selv om det måske mindre er med forstanden end med hjertet. De er præget af stor indlevelsesevne, og når der fortælles om »Guldpigen«, der føler sig tilsidesat, og om Pelle, der er blevet uretfærdigt behandlet og derfor beslutter at flytte hjemmefra for at straffe sine forældre, vil ethvert barn genkende alle reaktionerne.

En levende og ægte bog, der både rører og morer børnene. Velegnet til oplæsning. A. R.

Lippingcott, Joseph Wharton. Ødemarkens Hersker. Hirschsprung. 192 s. 7.50. (Li72ød).

Der er noget betagende over beretningen om hunden Reddy, der som hjælpeløs hvalp slipper ud under transporten og antages af en gammel ensom hanulv, der gør den til en enestående dristig og hurtig jæger. Men da den bliver fanget i en fælde, kommer den mand, for hvem den var bestemt, den til hjælp, og den knytter sig til ham, og under hans førerskab præsterer den det utroligste rundt om i Amerika – lidt for meget, synes man. Men så vender den tilbage til ødemarken, mildner den gamle ulvs sidste dage, og først da den er død, kan Reddy med ro i sindet søge tilbage til sin herre. Fin ungdomsbog for alle dyreinteresserede. Chr. W.

Mikkelsen, Børge. Kongen af Wuvulu. En Læsø-drengs æventyr. Wangel. 124 s. 7.50.

En sober og tilforladelig bog om Læsø-drengen Edward Nielsen Ørtofts liv (1875–1921).

Hans oplevelser som sømand, kopraopkøber på sydhavsøerne og endelig som konge på den lille ø Wuvulu nord for Ny Guinea skal nok interessere større børn, selv om skildringen på visse steder virker lidt tam.

Man glæder sig navnlig over hans smukke forhold til den indfødte befolkning. 12–16 år. A. Br.

Mit skatkammer. Bd. 6. Østen for solen – vesten for månen. Natur og kultur. 175 s. ill. Kart. 15.50. (04Mi82).

I serien »Mit skatkammer«, der bærer sit navn med rette, er nu kommet 6. bd. indeholdende eventyr for de 9–11-årige. Der er folkeeventyr og kunsteventyr, nye og gamle. Navnlig genser man med glæde det dejlige eventyr om Klumpe-Dumpe. En storartet bog for børnene og for den, der læser op for børn. Som de øvrige bd. i serien smukt illustreret. A.R.

Moen, Magnus. Sverre som pelsjæger. Grafisk Forlag. 144 s. 5.00. (Mo21.2sv). Fortsættelse af »Sverre i Canada«, se B. V. 1953, s. 482.

Sverre og hans kammerat Pierre følger ved vinterens komme med en indianerfamilie nordpå til vinterjagtmarkerne. Der gives en glimrende og spændende skildring af nulevende indianeres hårde og nøjsomme liv i det nordligste Canada. Bogen er både bedre og mere helstøbt, end den foregående i serien. A. Br.

Nøhr-Nielsen, Vagn, og Yrsa Juul. Mikki, Mikkel og Mikkeline. Branner & Korch. 32 s. ill. 3.85. (58.9Nø38m).

Ude ved militærlejren på Hevring hede kom en soldat under en øvelse til at skyde en hunræv, og lejrens økonoma, den dyrevenlige fru Juul, fik soldaterne til at grave hulen ud, og herved reddedes de tre unger i sidste øjeblik. Fru Juul og hendes datter Birgit tager sig kærligt af dem, så de bliver tamme og tillidsfulde, og herom fortæller den indtagende bog, der bør findes i hvert eneste bibliotek i Danmarks land og rige. Journalist Nøhr-Nielsen er ikke blot medforfatter; han har taget de mange morsomme fotografier, der pynter bogen. Chr. W.

Olsen, Tune, og Ib Spang Olsen. Det lille lokomotiv. En godnat-historie. Gad. 1.50.

En indtagende og smukt illustreret fortælling for de mindste om et lille rangerlokomotiv, der er så træt af aldrig at komme nogen steder, at det en skønne dag stikker af og tager sig en tur ud på landet, hvorfra det vender tilbage beriget på oplevelser. Det lille format vil gøre bogen noget besværlig på bibliotekerne. A.R.

Ott, Estrid. Amik hos indianerne. Grafisk Forlag. 158 s. 6.50. (Ot67a).

I dette 3. bd. af Amik-serien skildres Amiks ferieophold hos en bror, der bestyrer en af Hudson-Bay-kompagniets handelsstationer i et område af den canadiske ødemark, som hovedsagelig er befolket med indianere.

Bogen giver en nøgtern og ganske fængslende skildring af nutidsindianerens levevis, set med Amiks øjne. Dens svaghed er som altid hos E. O. personskildringen. Personerne er stereotype marionetter, anbragt i et levende, veliagttaget naturmaleri, og deres problemer i såvel pengesager som kærlighed behandles meget overfladisk.

Efter endt læsning mindes man med et suk Washburne: Snemarkens børn, hvori kunstneren har evnet at udnytte et tilsvarende stof, så at uforglemmelige skikkelser er steget levende frem af bogens sider, samtidig med at et nutids-naturfolks livsvilkår og tankesæt er rykket ind på livet af os.

Trods sine mangler som roman betragtet, og det udgiver bogen sig for at være, kan den bruges for sin rejseskildringsatmosfære til de 12–14 års piger, der holder af den slags læsning. G. N.

Thyregod, Rose. Tror I paa mirakler? Hagerup. 170 s. 8.50. (Th96.3tr).

Traditionel ungpigebog om den ofte skildrede altfavnende præstefamilie med den store børneflok. Slangen i dette paradis er nabogårdens onde husbestyrerinde, der udjages på bogens sidste side, hvorefter alt er såre godt. Stilen er frisk, for ikke at sige friskfyragtig, med et patetisk anstrøg. F. eks. udbryder præstegårdens unge datter

ved synet af et ungdomsbillede af moderen: »Søde mama, hvor ville jeg dog gerne have kendt dig — tror du ikke, vi var blevet veninder?«

Hvornår går det mon op for forfattere af ungpigebøger — og for deres oversættere — at man på dansk siger »mor« og ikke »mama«? A. R.

Thyregod, Rose. Venner alle vegne. Gyldendal. 113 s. 5.75. (Th96.3ve).

Af Maja Hauth-serien, der begyndte med fortællingen *Broen*, foreligger nu fjerde bind. Maja, som er keramikerlærling, får lejlighed til at tilbringe nogle måneder hos den skotske kunstner Ric Milam, hvor hun får besøg af nogle jævnaldrende kammerater, bl. a. pennevennen Gösta, med hvem hun forlover sig.

En tynd solstrålefortælling, hurtigt læst og hurtigt glemt, med den gængse ungpigebogs stereotype situations- og personskildringer, og hvor glæde, sorg, kærlighed, menneskelig udvikling aldrig bliver til andet end krusninger på overfladen.

Piger 12–14 år. Kan undværes. G.N.

Uhre, Jan. Frømænd. Wangel. 124 s. ill. 7.50. (69.59Uh69f).

Den første, danske frømand, ingeniør Jan Uhre, fortæller i denne storartede drengebog dels om berømte dykkerbedrifter, dels om egne oplevelser på undervandsekspeditioner i hjemlige og fremmede farvande. Vi hører ikke blot om denne moderne dykkerteknik som hobby men også om dens anvendelse til videnskabelige undersøgelser og til redningsaktioner. Og hvad drengene vil værdsætte: Man får alt at vide om frømandsudstyret. A. R.

Wilde, Oscar. The Canterville Ghost. Grafisk Forlag. 16 s. ill. 1.00. (Easy Readers, 23). (83 Wi45ca).

Det er forbavsende, så godt det er lykkedes med 500 engelske gloser at genfortælle Oscar Wildes indtagende spøgelseshistorie. Den hører til den letteste afdeling i serien, og det er en af de mest vellykkede. Flinke elever, der har læst engelsk et års tid, vil kunne klare den, og den vil give dem humør til at gå videre. Større biblioteker bør anskaffe den til udlånet. Chr. W.

Winther, Harriet. Harriet i udlandet. Wangel. 134 s. 6.25.
– – Ungpigedrømme. S.St. 137 s. 6.25.

To samhørende absolut uanvendelige ungpigebøger om Harriet, der rejser verden rundt og næsten udelukkende færdes i millionærkredse. Der er ingen person- og miljøskildring, men en masse overfladisk snak. Desværre ser det ud til, at serien skal fortsætte. A. Br.

Vollquartz, Ingeborg. De tre søstre. Gyldendal. 131 s. 6.50.

Om denne anden omarbejdede udgave af *Lillemor og Familiens Talent*, som udkom første gang i 1925–26 under titlen *Lykkebørnene*, er blot at bemærke, at den ny titel ikke har aktualiseret denne bornerte dameroman, som Gyldendal har ladet indgå i sin gule ungpigeserie. Bogens forlorne, borgerlige pænhedsideal virker stadig lige utiltalende. Absolut ikke for biblioteker. G.N.

Wulff, Trolli Neutzsky. Lille Skot. Gyldendal. 78 s. ill. 3.75. (Wu46.8li).

Fortællingen om den lille skotske terrier, der prøver onde og gode kår, kureres for sin indbildskhed og bliver en helt fornuftig hund, er ikke den store litteratur. Men den er ganske sød, og dens problemer er letfattelige og fængslende for små børn. A.R.

Østlund, Lisa. Arlette fra Sydfrankrig. Unge pædagogers forlag. 32 s. ill. 2.50. (Vor verden, 5). (42Øs70.5a).

Arlette er en 13 års pige, som læseren får lov at følge på besøg i en silkefabrik og på hendes arbejde i vinhaverne. Desuden er man i korkskovene og i Makien. Bogen er selvskrevet til anskaffelse i skolebiblioteksforeningernes bogsæt. Men selv om det er en skolebog, bør den dog også findes i børnebibliotekets udlånsafdeling. Den er et godt eksempel på let tilgængelig og dog god oplysende litteratur. Drenge og piger over 10 år kan læse den. S.P.H.

end